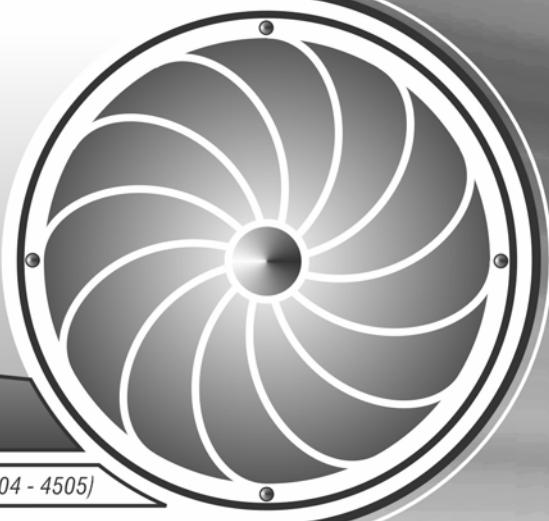

ՍՊՈՐԿ

SPURK سپورك

Խ.ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 97, ՅՈՒՆՈՒԱՐ-ԴԵԿ. 2012 (ԱՐԱՅ-ԲԱԴՈՅ 4504 - 4505)

“Պիտի յիշե՞նք երբեւիցէ
Արեւմտեան Հայաստանը”

Հայրենիքը ծախու ապրանք Զի՞

Մոմիկ.

Հասն, շասն, շամակիւր ուղարկելը

Այս ՏՈՒՆ, ՊԵ՞հ, ԱՄԻ ՏՈՒՆ,
Կովիկ ուն ի՞ն սիրառն,
Ամի մօռս, ԱՄԻ ՏՈՒՆ,
Կրեմ թեզ քոն թէ արթոնն...

Արմեն
Վահան
2013

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՄԵՐ ՄԻԱԿ ԳԵՐԽՆԴԻՐԸ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՈՂԵՐՈՒ ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆ Է

Արդէն քանի մը տարի է, ինչ հայ հասարակութիւնը կը պատրաստով նշելու Մեծ Եղեռնի 100-րդ տարելիցը: Վերջին ամիսներուն այս աշխատանքները աւելի արագացան. կազմուեցան զանազան մարմիններ, ներառեալ՝ պետական յանձնաժողովը Հայաստանի Հանրապետութեան մէջ՝ իր բազմատասնեակ «պատկառելի» անդամներով, որոնց վերջերս եկան գումարուելու քանի մը նոր անդամներ, կարծէք եղածները թիս էին: Իսկ այնպիսի ձեռվ կը ծրագրուին այս ու գրեթէ ամէն գաղթօճախի մէջ կազմուած 100-րդ տարելիցի յանձնախումբերուն նախատեսած ճեղնարկները եւ այնպիսի քաներ կ'ըլլան (կամ չեն ըլլար), որ կարծէք խօսքը կը վերաբերի ... համահայկական նաւասարդեան կամ միջազգային ողիմափական խաղերու կամ, առնուազն, համազգային մեծ եւ բերկրայի իրադարձութեան մը, օրինակ՝ հայոց գիրերու գիւտի յորելեանի մը: Նման «ուրախ» տպաւորութիւն կու տայ «ամեակ» բառը, փոխան «տարելից»ի:

Այս թիուրնին մէջ, գրեթէ ոչ ոք, ներառեալ 100-րդ տարելիցի մունետիկներն ու դերակատարները, ուշադրութիւն կը դարձնէ կարեւոր կէտի մը: Արդարեւ, խօսքը կը վերաբերի Սեծ Եղեռնի՝ 100-րդ տարելիցին եւ ոչ թէ Հայոց Յեղասպանութեան 100-ամեակին: Արդարեւ, նոյն պիտական յանձնաժողովի քարտուղար եւ անդամ պատմաբաններու թերանացի թէ գրաւոր քազմաքի ելոյթներուն մէջ, Հայոց Յեղասպանութիւնը կը բնորոշուի իբրև 1894-էն 1923 երկարող երեսնամեակի ընթացքին գործուած ցեղասպանութեանց շարք, որուն մէջ Սեծ Եղեռնը օդակ մըն է միայն, թէկուզ՝ առանցքային օդակը, որովհետեւ ան ուղեկցուեցաւ աննախընթաց ողբերգութեամբ՝ հայութեան հայրենահանումով իր հազարմեակներու հայրենիքէն: Հետեւաքար, 2015-ը ճիշդ չէ բնորոշել իբրև Հայոց Յեղասպանութեան 100-ամեակի տարի, անիկա Սեծ Եղեռնի', այն ալ՝ անոր սկիզբի' 100-րդ տարելիցի թուականն է: Այս հակասութիւնը ցոյց կրու տայ, թէ ինչքան մակերեսային կերպով կը մօսեցուի հայոց մեծազոյն ողբերգութեան առնչուած հարցերուն, այն ալ՝ պիտութեան եւ համահայկական կառոյցներու կողմէ (դասական կուսակցութիւններ, Հ. Բ. Ը. [ն՚հ, ո՚չ, ներողութիւն՝ Էջ. Ճի. Պի. Եռ.], Արմինիքն Էսենայի օֆ Ամերիքա եւ մասամբ սոցին)...

Վերոնշեալը կարելի է չնշին բան նկատել համեմատած աւելի ահաւորին հետ. ամենուրեք կը խօսուի Հայոց Յեղասպանութեան միջազգային ճանաչման մասին, երբեմն-երբեմն կը լսենք կամ կը կարդանք անյստակ «**հատուցման**» կամ «հատուցումներ»ու մասին, աւելի քիչ՝ նոյնքան անյստակ «**պահանջատիրութեան**» մասին: Շատ, չափազանց շատ քիչեր, կարելի է նոյնիսկ ըստել՝ մեկ ափի մատներու վրայ համրուելիք թիով մտաւրականներ կը խօսին բուն հարցին՝ Հայաստանի արեւմտեան հասուածի եւ արեւելեան հասուածի Կարսի մարզի ու Սուրմալուի գաւառի՝ թրքական գրաւումէն ազատազրելուն մասին, ինչն ալ կը կազմէ «Հայկական Հարց» կամ «Հայ Դատ» հասկացութեան առանցքը, անոր բուն բովանդակութիւնը: Հայ Դատի թշնամիներուն որոգայթը լաւապէս գիտակցած մտաւրական, «Սփիտոք»ի 1975-1989 բուականներու խմբագիր եւ արտօնատեր, Հայաստանի Ազատազրութեան Հայ Գալտնի Բանակի հիմնադիրներէն, գրող երջանկայիշատակ Գէորգ Աճեմեանը դեռ տասնամեակներ առաջ ոչ-հոեստորական հարց կու տար՝ «Թիսի լիշտներ երրեսից Արևմտեան Հայաստան»...

Թուրքերը իրազորեցին հայոց իրարայաջորդ ցեղասպանութիւնները՝ պատելու համար Հայկական Հարցի գլխացաւանքէն: Այսինքն՝ Հայկական Հարցը արդէն կար ՄԻՆՉԵՒ 1894-1923 ժամանակաշրջանի ցեղասպանութիւնները: Յաելեալ փաստ է այն տարրական իրողութիւնը, թէ Հայկական Հարցը առաջին անգամ միջազգային լայն ասպարեզ բերուեցաւ 1878-ին՝ Սան Սրեֆանոյի դաշնագիրով, ԵՐԲ ՀԱՅՈՑ ԱՐԻՒՆՈՏ ու ՄԵԾԱԾԿԱԼ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԴԵՌ ՏԵՂԻ ԶԵՒՆ ՈՒՆԵՑԱԾ:

Ահա' հոս ալ կը կայանայ Հայ Դատր գերեզմանելու բուն դաւադրութիւնը, որն է՝ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ԳԻՏԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ՕՐՈՐԵԼ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԾԱՆԱՉՄԱՆ ՊԱՏՐԱՆՔՈՎ, լաւագոյն պարագային՝ կատարել դրամական որոշ հատուցումներու խոստումներ, հայուն իր իսկ հայրենիքին մէջ զրօսաշրջիկ ըլլալու, եկեղեցիներու և գերեզմանոցներու մէջ խունկ ծխնելու ու աղօքք բարձրագնելու, ինչո՞ւ չ' թուրք մոլլային հետ միասնաբար աղօքելու և նման սին «իրաւունք»ներ

Բ Ո Վ Ա Ն Գ Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ւ

- Խմբագրական	1
- Յայտարարութիւն	5
- Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի Աշխարհէն	7
- ԱՍԱԼԱ-ն Կատարել է Իր պատմական Առաքելութիւնը	12
- Մի' Պղտորեք Մեր Արիւնը	13
- Միացում	16
- Անրարոյականացում՝ ... «Պատիւ»ներով	18
- Սահմանադրութիւնը Կը Խախտի ... Պետականօրէն	21
- Սփիտքահայ Ներդրողներու Պաշտպանութեան Հիմնադրամը...	22
- Նամակ 318	23
- Նամակ 328	25
- «Ռումբը». Հեղինակ՝ Խոսէ Անքոնիօ Կորիքարան	27
- Տոմսակներ	29
- Խմբագրատո՞ւն, Թէ ...	37
- Թուրքիա՝ Հայաստանի Սիշտ Սպառնալիք Սը	39
- Սինչ Թուրքերը Սուրիան Կը Քանդեն, Հայը՝ Կ'արարէ	43
- Նոր Հրատարակութիւններ	46
- Անդարձ Սեկնածներ. Յովիաննես Մարտիկեան և Ստեփան Պօղոսեան	50
- Արցախեան Չուարճապատումներ	52

Ներդիր. Հայաստանի Ազատագրութեան Հայ Գաղտնի Բանակի Ռազմական
Գործողութիւնները - - - - - *Սագօ Օգնայեան և Գէորգ Եազրծեան*

Ա. կողը. «Պիտի Ֆիշե՞նք Երբեկցէ Արեւատեան Հայաստանը» (ձեւարումը՝ Սոմիկի)
Բ. կողը. «Ծառ, շատ, շա՞տ փող ուղարկե՞ք» (Երգիծանկարը՝ Սեւակի)
Դ. կողը. Հայոց Աշխարհ. Բազարան

«ՍՓԻՌՔ»	«SPURK» Publication of ARMENIAN POPULAR MOVEMENT	«سبورك» نشرة جمعية الحركة الشعبية الارمنية
<p>հրատարակութիւն ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱՅՑԻՆ ԸԱԲԺՈՒԽԻ Համրա (Րաս Պէյրութ) Քուեյթ ֆողող, ալ-Հաջարի շենք 4րդ յարկ Պէյրութ - Լիբանան հեռ. 961 71 02 44 21 Հեռ. եւ հեռատիպ. 961 1 749688</p>	<p>Hamra (Ras Beirut), Kuwait Str., al-Hajari bld., 4th floor Beirut, Lebanon Tel.: 961 71 024421 Tel. & Fax: 961 1 749688 E-mail: spurkmag@gmail.com</p>	<p>الحرماء (رأس بيروت) شارع الكويت، بنية المجري، الطابق الرابع بيروت، لبنان هاتف وفاكس: ٩٦١ ١ ٧٤٩٦٨٨ ٩٦١ ١ ٢٤٤٢١ هاتف: ٩٦١ ٢٤٤٢١</p>

Հ.Ժ.Ը.ին եւ «ՍՓԻՌՔ»ին ուղղուած նիւթական փոխանցումները
կրնաք կատարել հետեւեալ դրամատնային հաշուին (ամերիկեան տոլար)։

LEBANON & GULF BANK, LEBANON
Swift bic: LGBALBBE No: 0011-129739-328

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Հնորհել մեծահոգաբա՛ր, սակայն, անհրաժեշտ մէկ նախապայմանով՝ «ԹՌՓՐԱՋ ԵՌՇ» (հող տալ չկայ): Եւ մենք կը տեսնենք այս դաւադրութեան իրազրութումը ապահովագրական ընկերութեանց կողմէ կատարուող դրամական հատուցումներու եւ այդ նպատակով դատական քաշըշուրներու, դէախ «նախնեաց ծննդավայր» (հայանուն դաւադիրներ այսպէս կը բնորոշեն Հայրենիքը) ուխտագնացութեանց, Աղքամարի Սր. Խաչ եւ այլ սրբավայրեր պատարագի ներկայ ըլլալու տեսքով, ստահակ ու մարդասպան սարքովիներու, օպամաներու եւ նմաններու աճպարարութիւններով, որոնց կը հաւատայ մեր ժողովուրդին զգալի մասը, ծովը չտեսած՝ մերկանալով. հայերը յիմարացնելու կոչուած անարժէք օրէնք մը դեռ չհաստատուած՝ «Սեղսի՛, Ֆրանսա՛» կը պոռան, դպրոցներու մէջ «յաղթանակի» հանդէսներ կը կազմակերպեն, Ֆրանսայի դեսպանատուներ շնորհակալական այցելութիւններ կու տան, մինչեւ իսկ քծնող տգէտ մը իր զաւակը Սարքովի կ'անուանէ, եւ այլի: Իրաքանչիլ տարուայ Մարտ-Ապրիլին աշխարհի հայութեան մեծ մասի քննարկման հիմնական նիւթը կ'ըլլայ, թէ Ա. Ս. Ն.-ի նախագահը գոնէ այդ տարուայ 24 Ապրիլի իր ուղերձին մէջ պիտի արտասանէ՝⁹ արդեօք «Ճենոսայտ» կախարդական բառը, կարծէք եթէ արտասանէ իսկ՝ ի՞նչ պիտի փոխուի յօգուտ հայութեան, իսկ երբ ան չ'արտասաներ (ու յստակ է, որ պիտի չարտասանէ)՝ համազգային յուսախարութեան մքնուրու կը ստեղծեն ու յաջորդ տարի զայն արտասանել «պարտադրելու» կեղծ պայքարի մը սկիզբը կը յայտարարեն՝ իրենց կառոյցներուն գոյութեան իմաստ տալու համար... ՄԵԿ ԽՕՍՔԸՎ՝ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ Կը ՅԱՍԱՐԱՑՈՒԻ, լաւագոյն պարագային՝ ԱՆՈՐ Կը ՄԱՏՈՒՑՈՒԻ ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ..., որոնցմէ իսկական հայերը Երկրագունդէն մինչեւ տիեզերական վերջին մարմինը կուշտ են:

Եթէ իսկական հայոց համար օտարներու, առաջին կարգին՝ միջազգային սիոնականութեան կազմած այս ծրագիրը դաւ է պարզապէս, անոր հայազգի դերակատարները պարզապէս դաւաճաններ են, քանի որ կը գործեն սեփական ազգի շահերուն դէմ՝ **գիտակցարար**:

Հայոց Յեղասպանութեան ճանաշման հարցը կապ չունի Հայ Դատի լուծման հետ, ոչ ալ անոր առաջին հանգրուանն է, ինչպէս կը յայտարարեն Հայ Դատի լուծումն իրեւ թէ հետապնդող որոշ քաղաքական կողմերու սալունային «տեսաբան»ները: Հայոց Յեղասպանութեան ճանաշման հարցը բարոյակա'ն հարց է, մարդկութեան խիդի եւ բարոյականութեա'ն հարցը, մինչդեռ Հայ Դատը առաւելապէս ու առաջին կարգին՝ հայոց գրաւեալ հողերու ազատազրութեա'ն հարց է:

Հետեւարար, յստակօրէն կը յայտարարենք, թէ մենք չենք հետապնդեր Հայոց Յեղասպանութեան ճանաշումը, առաւել եւս՝ կը մերժենք մասնակցութիւն ունենալ զայն իրեւ թէ միջազգայնօրէն ճանշնալ տալու «պայքար»ին: Լուսապայծառ Գէորգ Աճէմեանը դեռ տասնամեակներ առաջ կը յայտարարէք, թէ ցեղասպանութեան իրողութիւնը հարցականի տակ դնելը, հետեւարար զայն միջազգայնօրէն ճանշնել տալու կոչը խաղ մըն է, որու մէջ ուրով-ձեռքով ու կամովին ինկած ենք ազգովի... Նախապէս տեսանելով այս դաւը, մանաւանդ 1965-ին 50-րդ տարելիցի ձեռնարկներու ապարդին ելքը, ան աւելի եւս յանգեցաւ ճիշդ եզրակացութեան՝ Թուրքիոյ բռնագրաւած հայկական հողերու ազատազրութեան համար պայքարի անխուսափելի անհրաժեշտութեան: Մեզի համար, գոնէ 1975-էն սկսեալ, Մեծ Եղեռնի 60-րդ տարելիցն ալ, 61-րդ տարելիցն ալ ..., 97-ն ալ, 98-ն ալ, 100-րդ տարելիցն ալ, եթէ պէտք ըլլայ՝ 100 + [հոս որեւէ բռնաշան կընայ դրուիլ]-րդ տարելիցն ալ ունի մէկ եւ միակ խորհուրդ՝ Հայաստանի արեւմտեան հատուածին եւ արեւելեան հատուածի Կարսի մարզին ու Սուրմալուի գաւառին ազատազրումը թրբական լուծէն, որուն զուգահեռ, անկէ առաջ կամ անկէ յետոյ կ'ընթանայ միւս դրացի Երկիրներու տարածքներուն կցուած հայկական հողերուն ազատազրութիւնը:

Ուշադիր ընթերցողը պիտի նկատէ, որ կը խուսափինք նոյնիսկ գործածելէ ծամծնուած, հայոց համար ներքին վտանգ պարունակող աշխարհազրա-քաղաքական եզրեր՝ Պատմական Հայաստան, Արեւմտեան Հայաստան, Արեւելեան Հայաստան եւ այլն: Սա պատահական չէ: **Հայոց միակ Հայրենիքը՝ Հայաստանը մենք կը դաւանինք մէկ, միասնական ամբողջութիւն՝ իր արեւմտեան, արեւելեան եւ այլ հատուածներու**: Մեզի համար՝ ներկայ Հայաստանի Հանրապետութիւնը չի՝ կրնար հաւասարուիլ «Հայաստան» հասկացութեան, թէեւ անոր անբաժան բաղկացուցիչն է: Հայութեան դէմ նիւթուած դաւադրութիւնը մնձ թափ առա 1988-1991 շրջանի ազգային զարթօնքի օրերուն, երբ բերկրաքմբիրի մէջ զտնուող հայութեան դաւադրութիւնը, դաւաճաններու

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

մեղսակցութեամբ, 23 Օգոստոս 1990-ի «Հայաստանի անկախութեան մասին» հռչակագիրին մէջ ամրագրեցին, թէ Հայկական Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետութիւնը կը վերանուանուի Հայաստանի Հանրապետութիւն, փաստաքուղին մէջ անմիջապէս աւելցնելով, թէկուզ փակագիծերու մէջ՝ «կրօնատ՝ Հայաստան»: Յետազային այս հռչակագիրն ալ դնելով Հ. Հ.-ի երկու Սահմանադրութեանց իհմքին, դաւադիրներն ու դաւաճանները կարծեցին հասած ըլլալ իրենց նպատակին՝ իրաւական եւ իրողական տեսակէտմերէ գերեզմանել հայոց հողային հարցը:

Չաջողեցա՞ն ու պիտի չաջողի՞ն:

Սիոնականութիւնը ամէն ինչ ըրաւ, նոյնիսկ նախաձեռնեց արաբական ժողովրդային «ապստամբութիւն»երը (զոր նոյն սիոնական շրջանակները անուանեցին «Արաբական Գարուն»)՝ արաբներուն մոռցնել տալու համար իրենց բուն խնդիրը՝ Պաղեստինի ազատագրութիւնը. նոյն սիոնականութիւնը, այս անգամ դաշնակցած հայոց բնաջնջումը ցեղային գերխնդիր յայտարարած համարքականութեան (փանրութիզմ) հետ, մէջտեղ նետեց ու կը տարփողէ Հայոց Յեղապահութեան ճանաչման դաւադրութիւնը՝ հայոց մոռցնել տալու համար մեր բուն խնդիրը՝ **Հայաստանի գրաւեալ տարածքներուն ազատագրումը**: Ասոր համար ալ, Թուրքիա պետական, հետեւողական եւ **ծրագրատրուած** ուրացման քաղաքականութիւն կը վարէ՝ հայութիւնը «համոզել» տալու, թէ հայոց բուն պայքարը պէտք է ըլլայ ցեղապահութեան ճանաչումը: Կ'արժէ այստեղ յիշեցնել, թէ հայոց բազուկի հարուածներէն սարսափած Թուրքիոյ օրուան արտաքին գործոց նախարար Իսհան Սապրի Զաղլայանկիլը 1977-ի Նոյեմբերին Զուիցերիոյ մէջ հայ դասական կուսակցութեանց դեկավարներու հետ զաղտնի հանդիպման ատեն, չէր բացառած Հայոց Յեղապահութեան «օր մը» ճանաչումը, նոյնիսկ՝ դրամական որոշ հատուցումներ կատարելու հաւանականութիւնը, սակայն, մատոր թափ տալով սպառնացած էր. «ՀՈՂ ՏԱԼ ԶԿԱՌ»...

Եւ ինչպէս արաբական շատ վարչակարգեր մեղսակից են Պաղեստինը մոռցնել տալու սիոնական դաւադրութեան, նոյնպէս ալ՝ Հայաստանի Հանրապետութեան իրարայաջորդ իշխանութիւններն ու Սփիտքի դասականացած կառոյցներու մատնական դեկավարութիւնները մեղսակից են սիոնա-համարքական այս դաւադրութեան, այսինքն՝ փաստօրէն կը դաւաճաննեն:

Թող իրենք ըսեն՝ «քուրք գործընկերս», «քուրք խիզախ գործընկերս», նոյնիսկ՝ «քուրք եղբայրս», մենք պիտի ըսեն՝ «Թո՛րքն է հայոց թիւ մէկ թշնամին»:

Թող իրենք հայ-թրքական արձանագրութիւններ ստորագրեն, «ֆութպոլ» եւ ուրիշ խաղեր խաղան (Ծիծեննակարերի յուշարածանի լոյսերը մարել, Հայաստանի ֆութպոլի հաւաքականի շապիկին վրայէն Մասհաները ջնջել, հայ-թրքական բարեկամութեան [sic!] մասին «Արաքսի Ափին» կոչուած ֆիլմեր նկարահանել եւ ցուցադրել, «Հայ Եղբայր» վերնագրուած լուսանկարներու ցուցահանդէսներ կազմակերպել տալ Երեւանի մէջ, ցեղասպան պէտութեան նախագահին Հ. Հ. բարիգալստեան ճանուցումներ տարածել եւ այլն), **մենք ազատագրական պայքար պիտի մենք՝ արիսով ներկելով մեր հայրենիքին սուրբ հողը**:

Թող իրենք իրենց զարդելի գոյութիւնը քարշ տան՝ լրուալով իրենց ողորմելի գոյութեան վրայ, **մենք պիտի տեսչա՛նք նահատակուի հայոց հայրենիքի ազատագրութեան համար**, զի «հայոց ազգին համար մեռնիլը փառք է»:

Թող իրենք «սահմաններու բացում» ճառեն, **մենք իրենց նկատի ունեցած սահմանները չե՛նք ճանչնար ու երբեմ պիտի շանչնանք**: Հայաստան-Թուրքիա սահմանը ոչ թէ Ախուրեանն է, այլ՝ անիկա Արեւմտեան Եփրատէն ալ արեւմուտք կը գտնուի:

Թող իրենք մշտապէս գոչեն՝ հայոց ցեղասպահութիւն, ցեղասպահութեան ճանաչում եւ այլն, **մենք պիտի զոշենք միայն եւ միայն՝ ՄԵՐ ՀՈՂԵՌԸ**, ինչպէս 1965-ի երեւանեան համաժողովրդային ցոյցերուն եւ Սփիտքի մէջ 1975-ի ազգային ազատագրական զինեալ պայքարի բռնկումն ետք:

Թող իրենք մշտապէս գոչեն՝ դրամական հատուցում, այսքան միլիառ տողար, այսքան միլիառ եւորո վնաս կրած ենք եւ այլն, **մենք պիտի զոշենք մշտապէս՝ ՀԱՅՐԵՆԻՌ**, քանզի հայոց հայրենիքը չի' կրնար չափուիլ նիւթական արժեք ներկայացնող որուէ միաւորով, նոյնիսկ՝ Հ. Հ.-ի Դրամով, քանի որ ան **յախտենական արժեք է**:

Թող իրենք զոռան-զոռզորան-պոռպառան՝ ցեղասպահութեան ճանաչում, **մենք պիտի զոռան՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ՀԱ-ՅԱՍ-ՏԱՆ, Հ-Ա-Յ-Ա-Ս-Ա-Ն**:

Այո՛, ՀԱՅԱՍՏԱՆ, ՀԱ-ՅԱՍ-ՏԱՆ, միայն Հ-Ա-Յ-Ա-Ս-Ա-Ն:

Հ.Ժ.Ը.-Ի ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Վարի յայտարարութիւնը այն կեցուածքներէն է, որոնք հրապարակուեցան Հ.Հ.-ի Գ.Ա.Ա. Հայոց Ֆեղասպանութեան Թանգարան-Հիմնարկի տնօրէն Հայկ Դեմյեանի անընդունելի արարքներուն եւ ասոյթներուն շուրջ: Կը յուսանք, որ այս բողոքները լսող ականջներ կը գտնեն եւ կը տնօրինուի պարտքն ու պատշաճը յիշեալ անձին նկատմամբ:

«ՍՓԻՌ»

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՇԱՐԺՈՒՄ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՇԱՐԺՈՒՄ
ARMENIAN POPULAR MOVEMENT

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հայաստանի Հանրապետութեան Գիտութիւններու Ազգային Ակադեմիայի Հայոց Ֆեղասպանութեան Թանգարան-Հիմնարկի տնօրէն Հայկ Դեմյեանը վերջին շրջանին հանդէս կու գայ անընդունելի յայտարարութիւններով եւ անվայել վարուելակերպով: Ան, փաստորէն, կը վարկաբեկէ յիշատակը այն նահատակներուն, որոնց անունով կոչուող ակադեմիական հիմնարկի տնօրէնի պաշտօնը կը գրադաւածէ:

Ստորև կարգ մը փաստեր Հայկ Դեմյեանի արարքներէն եւ ասոյթներէն.

— Անոր հրատարակութեանց մէջ տեղ գտած են գրագողութեան բազմաթիւ փաստեր. օրինակ, իր մէկ գիրքին մէջ ան ուղղակիորէն արտագրած է պատմագիտութեան դոկտոր Ռաֆայէլ Մաթենոսեանի՝ հայկական զինանշաններու մասին գիրքն ամբողջ հատուածներ:

— Ա. Ն.—ի մէջ իր երյաններուն ընթացքին յայտարարած է, թէ պէտք չէ գործածել «այկական Ֆեղասպանութիւն» եզրը, այլ՝ գործածել «Մեծ Եղեռն», քանի որ, Դեմյեանի «տրամաբանութեամբ», «ցեղասպանութիւն» եզրը քաղաքական ձեռնածութեանց դուռ կը բանայ եղեք:

— Հ. Հ.—Թուրքիա վերնախաւերու սիրախաղի մեղրալուսնի շրջանին, Հայկ Դեմյեանը «փայլեցաւ» չափազանցեալ ստորաբարշութեամբ: Այսպէս, Թուրքիոյ նախազահ Ապտուլլա Կիսիլ Երեւան այցին օրուան՝ 6 Սեպտեմբեր 2008—ի երեկոյեան ու գիշերը, Դեմյեանը անշատած էր Ծիծեռնակաբերդի յուշահամալիքին լուսարձակները: Այս խայտառակ փաստը օրին հեռասփոթեց «Երկիր Մետիա» երեւանեան հեռատեսիլը: Այդուհանդերձ, հաւատարիմ իր ջայլամային վարուելակերպին, Դեմյեանը կը շարունակէ ի զոր համոզել, թէ նման բան տեղի չէ ունեցած ... Դեմյեանը եղաւ հայաստանաբնակ միակ պատմաբանը, որ բացայայտորէն իր համամտութիւնը յայտնեց իրեւ թէ «պատմական հարցերը» քննարկելու կոչուած յանձնախումբ ստեղծելու Թուրքիոյ վարչապետ, կատաղի հայտեաց Ռեզեպ Թայիփ Էրտողանի առաջարկ—սադրանքին: Նոյն օրերուն, Դեմյեանը հանդէս եկաւ անզիհական «Տը Խքոնոմիսաթ» պարբերականին մէջ (25 Սեպտեմբեր 2008)՝ յայտարարելով, թէ Աթաթուրքը բազմաթիւ հայ կանայք ու մանուկներ փրկած է կոտորածէն: Տարիներ ետք, երբ այս մասին հարցուեցաւ իրեն, Դեմյեանը փորձեց արդարանալ, թէ ինք նկատի ունեցած է 1932 թուականին Պոլսոյ հայոց տարագրութիւնը, իսկ թերթը իբր ինք խեղաթիւրած է իր ըսածը, մինչդեռ այդ տարին նման բան չէ պատահած պոլսահայոց հետ: Ամբողջովին սուտ եւ կեղծիք:

— Դեմյեանը անվայելու եւ վիրաւորական պրտայայտութիւններ ունեցած է եւ հետեւողականորէն կը շարունակէ ունենալ յարգարժան շատ հայոց, այդ շարքին՝ սփիւռքահայերու նկատմամբ,

Հ.Ժ.Ը.-ի ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ոմանց նոյնիսկ ամբաստանելով թուրքերուն ծառայելու անհիմն մեղադրանքով: Այդ վիրաւորանքներէն զերծ չմնացին նաև ամերիկահայ այն հեռատեսիլներն ու հեռուտաժամերը, որոնցմէ շատերու քով նոյն Դեմոյեանը հիւրընկալուած է: Հայրենարնակ գիտնականներէն եւ լրագրողներէն Դեմոյեանը վարկարեկման արշաւ ձեռնարկած է յատկապէս քանի մը հայագէտներու նկատմամբ, որոնք ոչ միայն Հայաստանի, այլև Սփիտօքի մէջ յարգանք կը վայելեն (Ալպէրթ Մուշեղեան, Աշոտ Մելքոնեան, Արմեն Այվազեան, Գէորգ Եազզենեան եւ այլք), քանի որ յիշեալները «համարձակած են» սխալներ յայտնաբերել իր գրածներուն եւ ըրածներուն մէջ ու անաշառ քննադատութեան ենթարկած զանոնք:

— Դեմոյեանը իր դոկտորական ատենախոսութիւնը հեղինակած եւ Ակադեմիայի Պատմութեան Հիմնարկին մէջ գործող պատմագէտներու դատակազմին ներկայացուցած է ուստերէնով: Արդէն չենք զարմանար, որ Հայաստանի մէջ կը գտնուի հայազգի հայագէտ մը, այն ալ՝ հայագիտական ակադեմիական հիմնարկի ղեկավարի պաշտօնով, որ այդպէս կ'անարգէ հայոց լեզուն՝ վերջինիս հայրենիքին մէջ: Իսկ երբ Դեմոյեանը այս փաստի համար կը քննադատուի, կը փորձէ արդարանալ, թէ օրէնքը նման բան չ'արգիլեր, մինչդեռ, որքան գիտենք, Հ. Հ.-ի գերազոյն օրէնքը Սահմանադրութիւնն է, որ յստակօրէն կը հոչակէ, թէ պետութեան լեզուն հայերէնն է (12-րդ յօդուած): Ատենախոսութեան մէջ տեղ գտած են լեզուական, զաղափարական, քաղաքագիտական եւ այլ բնոյթի բազմաթիւ, յաճախ նաև վտանգաւոր ու թրքամէտ սխալներ, ինչպէս օրինակ, ուղղակի ցուցումը թուրքիոյ իշխանութեանց՝ Քրտական Հարցը «լուծել» քիւրտերը վերացնելու միջոցով:

— Կան բազմաթիւ փաստեր, թէ Հայկ Դեմոյեանը կը հաճոյանայ միշազգային սիոնիստական շրջանակներուն՝ հալածել տալով Հ. Հ.-ի մէջ հակասիոնական գործունելութիւն ծաւալողները՝ չխորշելով անոնց հասցէին զրպարտութիւններ յօրինելէ եւ անոնց նկատմամբ հետապնդման արշաւներ սադրելէ, միաժամանակ յայտարարելով, թէ Հայոց Ցեղասպանութեան միշազգային ճանաչումը անհնար է առանց սիոնական շրջանակներու աջակցութեան: Այս փաստերը բաւական են հարուածի տակ դնելու իսլամական—արաբական երկիրներու, յատկապէս՝ Իրանի, Սուրիոյ եւ Լիբանանի հայոց անվտանգութիւնը եւ էական վեճա հասցնելու այս երկիրներուն հետ Հ. Հ.-ի բարեկամական յարաբերութիւններուն եւ հայոց գերազոյն շահերուն:

Աւելորդ չէ նշել, թէ նման խաղօրութիւններ տեղի չունեցան Հայոց Ցեղասպանութեան թանգարան—Հիմնարկի նախկին տնօրէն, յարգարժան Լարէնթի Բարսեղեանի տնօրէնութեան բեղմնաւոր տարիներուն:

Այս եւ բազմաթիւ նման փաստեր բաւական են պահանջելու Հ. Հ. Գիտութիւններու Ազգային Ակադեմիայի նախագահութենէն՝ քննարկել Հայկ Դեմոյեանի՝ Հայոց Ցեղասպանութեան թանգարան—Հիմնարկի տնօրէնի պաշտօնին համապատասխանութեան հարցը, ինչպէս նաև վերոյիշեալ դատակազմէն եւ Հ. Հ. Բարձրագոյն Ռազկաւորման Յանձնաժողովէն՝ հրապարակային նոր պաշտպանութեան չընդունիլ Դեմոյեանի դոկտորական օտարալեզու ատենախոսութիւնը, զայն չհաստատել եւ Դեմոյեանին չշնորհել պատմագիտութեան դոկտորի գիտական աստիճանը՝ աւելի եւս չվարկարեկելու համար հայաստանեան հայագիտութիւնը:

Կը դիմենք նաև Հ. Հ.-ի նախագահ Սերժ Սարգսեանին՝ չհովանաւորելու իրենց մարդկային, հայկական եւ անձնական յատկանիշներով հիմնովին անարժան Հայկ Դեմոյեանն ու նմանները: Հերիք է բարյագրկման այն մակարդակը, որուն իշեցուած է մեր հայրենիքին հասարակութիւնը: Հայկական Ժողովրդային Շարժումը կը յայտարարէ, թէ նմաններու պաշտօնավարման շարունակման եւ յետազայ հաւանական յառաջնադացքի համար պատասխանատու պիտի նկատէ նաև նմաններուն բարձրաստիճան հովանաւորները:

Հայկական Ժողովրդային Շարժում — Լիբանան

Պեյրութ, 29 Օգոստոս 2012

ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ ՆՇՈՒԵՑԱՒ Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-Ի ՀԻՄԱԳԻՐՄԱՆ 37-ՐԴ ԱՄԵԱԿԸ

20 Յունիար 2012-ին Երեւանի «Առօն Պապա-
ձանեան» համերգասրահին մէջ տեղի ունեցաւ
միջոցառում նույրուած Հայաստանի Ազատագրու-
թեան Հայ Գաղտնի Բանակի (ԱՍԱԼԱ-ի) հիմնա-
դրման 37-ամեակին:

Հայաստանի Հանրապետուրյան օրիներգէն յետոյ
բացման խօսքով հանդէս եկաւ «Ուխտ Արարատի»
հայրենասիրական հասարակական նախաձեռնու-
թեան խորհուրդի անդամ, բժկական գիտութիւններու
թեկնածու Հրանտ Աշճեանը: Ապա մէկ վայրկեան
յունկայս լուրեամք Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի նահատակներուն
յիշատակը յարգուեցաւ, որմէ յետոյ հանդիսատեսը
հնարաւորութիւն ունեցաւ ծանօթանալու Գուրգէն Եանիգեանի խօսքով համեմուած տեսագրու-
թեան:

Համերգէն տեսարան մը

Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի նախկին քաղանտարկեալներ՝ ձախէն աջ՝
Ալեք Ենիգոմուշեան, Մարտիրոս Ժամկոչեան, Վազգէն
Սիսիեան, Յակոբ ճուլֆայեան և Սիմոն Նայիրեան

քեւ դահլիճին մէջ ներկայ երիտասարդներն ինքնարուիս բռնեցին հայկական ոգեշոնչ «Քոշարին»:
Բեմ հրաւիրուեցան Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի նախկին քաղանտարկեալներ Ալեք Ենիգոմուշեանը,
Մարտիրոս Ժամկոչեանը, Վազգէն Սիսիեանը, Յակոբ ճուլֆայեանը և Սիմոն Նայիրեանը:

19 Յունիարին, «Կենաց Տուն» հասարակական կազմակերպութեան դահլիճին մէջ
ցուցադրուեցաւ Արտուշ Խանճեանի պատրաստած
«Սարդարապատ, Նեմեսիս Հայոց – ԱՍԱԼԱ»
տեսասկաւոակը:

21 Յունիարին, Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի եւ արցախեան
յաղթական ազատամարտիկներու նահատակնե-
րու հոգեհանգիստի արարողութիւն կատարուեցաւ
Եռաբլուրի պամբեոնի Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի նահատակնե-
րու յուշահամալիրին մէջ՝ Ուկան Արքեպիսկոպոս
Գալփաքեանի հանդիսապետութեամբ:

Հոգեհանգստեան արարողութիւն Եռաբլուրի մէջ

29 Յունիար 2012-ի առաւօտեան Փարիզի

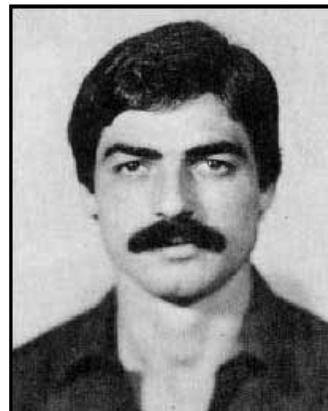
Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-Ի ԱԾԽԱՐՀԵՆ

Ալֆորվիլ շրջանի հայկական Սբ. Պողոս-Պետրոս եկեղեցին մէջ մատուցուեցաւ հոգեհանգստեան պատարագ Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի անդամներէն նահատակ Լեւոն Էքմեքճեանի յիշատակին:

29 Յունուար 1983-ին Լեւոն Էքմեքճեան կախաղան բարձրացուած էր Անգարայի «Մամար» տիրահոչակ բանտին մէջ: Ան կը նկատուի Թուրքիոյ պատմութեան մէջ դատարանի վճիռով մահապատիժի ներարկուած վերջին անձը:

Լեւոնի գերեզմանը կը մնայ անյայտ: Թուրքիա մերժած է նահատակի դիմ անոր ընտանիքին յանձնելու Սիջազգային Կարմիր Խաչին միջնորդութիւնը:

(առնուած Յունաստանի «Հայաստան» շաբաթաթերթէն, tert.am/haynews.am, mobile.a1plus.am կայքէջերէն)

Նահատակ Լեւոն Էքմեքճեան

Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-Ի ՈՐՄԱՉԴՆԵՐՈՒ ՑՈՒՑԱՀԱՎԱԴԻՍ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԵԶ

9-12 Յունիս 2012-ին Եղիշէ Չարենցի անուան Գրականութեան Եւ Արուեստի Թանգարանին մէջ «Ուխտ Արարատ» հայրենասիրական հասարակական նախաձենութեան կազմակերպութեամբ կայացաւ Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ին եւ նորագոյն զինեալ ազատագրական պայքարին նուիրուած որմազդներու ցուցահանդէս՝ «Պահանջատիրութիւն» խորագրով, նուիրուած 31 տարի առաջ՝ 9 Յունիս 1981-ին Մարտիրոս Ժամկոչեանի իրականացուցած «Անդրանիկ Փաշա» գործողութեան:

Ցուցանմույշներուն ամբողջական ներկայացման աջակցած են Հայկական Ժողովրդային Շարժման Հայաստանի եւ Լիբանանի գրասենեակները, ինչպէս նաև Պէյրութի մէջ լոյս տեսնող «Սփիլոր» պարերականին խմբագրակազմը:

Ցուցահանդէսին բացումը կատարեց Եղիշէ Չարենցի անուան Գրականութեան Եւ Արուեստի Թանգարանի տնօրէն Կարօ Վարդանեանը, որ հակիրծ ու դիպուկ կերպով ներկայացուց հայկական ազատագրական պայքարի շղթան 19-րդ դարու հայ ֆետայիներէն մինչեւ «Նեմեսիս», 1960-ականներու հայաստանեան շարժումն մինչեւ Գուրգէն Եանիգեան եւ Հ.Ա.Հ.Գ.Բ., նորագոյն զինեալ ազատագրական պայքարէն մինչեւ արցախեան յաղրական ազատամարտ:

«Ուխտ Արարատի»ի Խորհուրդի անդամ բժիշկ Հրանդ Աշճեան ներկայացուց ցուցահանդէսին զիսաւոր պատգամը՝ «Պահանջատիրութիւն» խորագրով նիւթը, որուն իմաստը հայ ազատագրական պայքարի շարունականութեան խորհուրդին մէջ ամփոփուած է, յարատեն պայքար մինչեւ վերջնական յաղթանակ, մինչեւ միացեալ, ազատ, ինքնիշխան Հայաստանի ստեղծումը Հայոց բնօրրան Հայկական Լեռնաշխարհին մէջ:

Յատկանշական էր նորագոյն զինեալ ազատագրական պայքարի մարտիկ, նախկին քաղբանտարկեալ, արցախեան ազատամարտի մասնակից, «Ուխտ Արարատի»ի Խորհուրդի անդամ Մարտիրոս Ժամկոչեանի խօսքը: Ան ներկայացուց 9 Յունիս 1981-ին Ժընեվի մէջ իր իրականացուցած գործողութեան հետապնդած նպատակը, իմաստը, ձեռքբերումները, ինչպէս նաև պատմեց հետաքրքրական դրուագներ իր դատավարութեան եւ բանտարկութեան տարիներէն:

Փարիզի «Վան» գործողութեան մարտախումբի նեկավար, նախկին քաղբանտարկեալ, «Ուխտ Արարատի»ի Խորհուրդի անդամ Վազգէն Սիալեանը խօսեցաւ նորագոյն զինեալ ազատագրական պայքարին մէջ քարոզական աշխատանքներուն, այդ շարքին՝ որմազդներու իրատարակութեան եւ տարածման նշանակութեան մասին:

Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի նախկին քաղբանտարկեալ, «Ուխտ Արարատի»ի Խորհուրդի անդամ Ալեք Ենիգոմնշեանը խօսեցաւ ազատագրական պայքարին մէջ յատուկ նշանակութիւն եւ յետագիծ քողած իրատարակչական-քարոզական աշխատանքներուն մասին, որոնցմէ իին 1980-1981 թուականներուն իր բանտարկութեան եւ դատավարութեան նուիրուած որմազդները, նաև Հ.Ա.Հ.

Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-Ի ԱՇԽԱՄՀԵՆ

Գ.Բ.-ի պաշտօնաթերթ «Հայաստան»ը, որու հիմնադիրը ինք եղած է:

Ներկաներէն յանպատրաստից խօսք խնդրեց Ծուշիի ուսուցչուի իներէն մէկը, որ ողջունեց եւ արժենորեց ցուցահանդէսին քարոզչական իմաստը՝ մեր ժամանակի ազգային ազատագրական պայքարի քառուղիներուն մէջ:

Թարմ եւ ոգեշունչ էր նաեւ գրող, հրապարակախոս, «Հայերի Դատը Փարիզում» գիրքի թարգմանիչ եւ կազմող Գրիգոր Զանիկեանին խօսքը:

Հրաիրեալները ծանօթացան 1980-էն ասդին Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի եւ նորագոյն զինեալ ազատագրական պայքարի ամենատարբեր դրուագներուն, հերոս մարտիկներու կենսագրութիւններուն, կատարած գործողութիւններուն, փոխանցած պատգամներուն եւ աշխարհի տարրեր վայրերուն մէջ հրատարակուած որմագներուն: Ներկաները զիրենք հետաքրքրող թագմարի հարցերու պատասխանները ստացան նախկին քաղբանտարկեալներէն:

(«Ուստ Կրարատի» Հայաստանի Ազատագրութեան Հայ Գաղտնի Բանակի ազատամարտիկներու եւ նախկին քաղբանտարկեալներու հասարակական նախաձեռնութիւնը)

Որմագներու ցուցահանդէսն տեսարան մը

ԵՌԱԲԼՈՒՐԻ ՄԵՋ ՈԳԵԿՈՉՈՒԵՑԱՒ Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-Ի ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ ՅԻՇԱՏԱՎՔ

Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի պակերտութեան Եռաբլուրի մէջ

7 Օգոստոս 2012-ին Եռաբլուրի մէջ յարգանքի տուրք մատուցուեցաւ Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի նահատակներու յիշատակին:

Միջոցառումը կազմակերպած էր «Նախնաց Հետքերով» հասարակական կազմակերպութիւնը:

«Ամէն տարի մենք երթ ենք կազմակերպում՝ յարգանքի տուրք մատուցելու ԱՍԱԼԱ-ի նահատակներին: Ազատագրական պայքարը հայ ժողովրդի պատմութեան լաւագոյն էջերից է», – 6 Օգոստոս 2012-ին լրագրողներուն յայտարարեց կազմակերպութեան նախագահ Արման Մխիթարեանը: Ան նշեց, որ այս մասին շատ վատ լուսաբառուած է մեր հանրութիւնը, «յատկապէս, պատմութեան դասագրքերում, որոնցում այս կազմակերպութեան անունն անգամ չէ յիշատակուած», – ընդվկումով նկատել տուաւ Մխիթարեանը՝ պահանջելով սրբագրել այս սխալը:

Արման Մխիթարեան

Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-Ի ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՅԱԻԵՐԺ ՓԱՌՈՒ ՆԱՀԱՏԱԿԱՑ

ՆՈՐԱԳՈՅՆ ԶԻՆԵԱԼ ԱՉԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԻ ՆԱՀԱՏԱՎԿԱՆ ԵՐՈՒՄՆ ԱՌԹԻՒ

7 Օգոստու 1982-ին իրազործուած «Կարին» (Էրզրում) պատմական գործողութեամբ խորհրդանշուող Նորագոյն Զինեալ Ազատագրական Պայքարի Նահատակներու Օրուայ 30-ամեակին առիրով կը խոնարիինք Պայքարի բոլոր նահատակներու, մասնաւորաբար՝ գործողութիւնն յաջողութեամբ իրականացուցած հերոս նահատակներ Զօհրապ Սարգիսեանի ու Լեւոն Էքմէքճեանի քանկագին յիշատակին առջեւ ու խորազգաց կերպով կը ցաւակցինք անոնց մեծարգոյ ծնողներուն, հարազատներուն եւ համայն պայքարող ու չընկրկող Հայութեան՝ կիսելով նաեւ անոնց արդար հպարտութիւնը:

Միտքը ինքնին ի օրու չէ կացութիւններ յեղաշրջելու, պատմութեան ուղի փոխելու, իրերու զարգացում պարտադրելու, եթէ բացակային յանձնառու բազուկը, հետեւողական աշխատանքն ու նուիրական գործը, որոնք կը մարմնաւորեն ու իրողութեան կը վերածեն մտայդացումն ու ծրագիրը: Հետեւաբար, Ազատագրական Պայքարի իրաքանչիւր ծրագիր, որքան ալ այդ ծրագիրն ըլլար անթերի, մշակուած ու կատարեալ, անկարող պիտի ըլլար կացութիւններ յեղափոխել, ոյժերու յարաքերակցութիւն պարտադրել, եթէ չըլլար այդ ծրագիրներն իրականացնեան վերածող անկոտրում եւ անսպառ հաւատընվ լիցքաւորուած նուիրեալներու հոյլ մը, անձնուրաց եւ իրենց հետապնդած նպատակի արդարութեան ամբողջապէս համոզուած հայորդիներու բանակ մը:

Սփիւրքի ծնունդ այս լաւագոյն նուիրեալները – որոնց մեծ մասը իրենց հայրենի երկիրն ու հոյլը չտեսած, ինքինքը զոհաբերեց յանուն Հայաստանի – յաջողեցան ամբողջովին անտեսման ենթարկուած ու մոռացութեան մատնուած Հայկական Հարցը քաղաքական այժմէական հարցի վերածել:

Մաքրելով տասնամեակներու մոռացութեան փոշին, անոնք բարեփոխեցին հայկական մտածելակերպը, անհետացուցին յուսահատութեան եւ օտարամոլութեան ախտն ու պարտուողական հոգեբանութիւնը՝ Հայութեան մօտ վերակենդանացնելով եւ արմատաւորելով զարթօնք, հպարտութիւն ու երեմնի առասպելական ինքնավստահութիւնը, միասնութեան ձգուումն ու յաղբանակատենչ մարտունակութիւնը:

Միմիայն գործով, ճակատագրական յանձնարարութիւններ ստանձնելով կրնային իրականանալ այս արմատական ու հսկայական փոփոխութիւնները եւ միմիայն գործով կարելի պիտի ըլլայ ընթանալ յայտարարուած ուղիով՝ մինչեւ մեր հետապնդած իրաւունքներու ամբողջական վերականգնումը: Ազգային ազատագրական պայքարը, որեւէ պայքար, անհնար է պատկերացնել առանց զոհողութեան եւ կորուստներու: Ասիկա դառն, բայց տարրական ճշմարտութիւն է:

«Կարին» (Էրզրում) փառապանծ գործողութեան 30-ամեակին առիրով, կը վերանորոգենք մեր անքելականնելի ուխտը՝ շարունակելու Սրբազն Պայքարը յանուն Հայութեան ուսնահարուած ազգային եւ մարդկային իրաւունքներու վերատիրացման՝ թշնամիները հարուածելով անխնայօթեն եւ ամէնուրեք՝ Հայկ Նահապետի բելասատակ նետուաղեղով ու Սատունի Դաւիթի հզօրահօր ու հասու թուրով:

Բիւր յարգա՞նք մեր բանկագին նահատակներու մշտակենդան յիշատակին:

Հայաստանի Ազատագրութեան
Հայ Գաղտնի Բանակ

7 Օգոստու 2012

ՍՈՒՐԻԱՀԱՅՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՏԱՐԱԾՈՐՋԱՆԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴՆԵՐՈՒՆ ՆԿԱՏՄԱՄՔ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՈՏՆՁԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ ԿԱՊԱՑՈՒԹԵԱՄՔ Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-Ի ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

«Սիրիայի հայ համայնքի անվտանգութիւնն ու անդորրը սպառնացող թրքական որեւէ ռազմական արկածախնդրութիւն, ուղղակի կամ անուղղակի որեւէ ոտնձգութիւն, հանդիպելու է մեր համարժեք հակազդեցութեանը», յայտարարեց ԱՍՍԼԱ-ն:

Անգլերէնով հրապարակուած յայտարարութեան մէջ, որուն արձագանգեց հայ եւ օտար մամուլը, Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ը նշեց.

«Թուրքիայի դաւադիր եւ թշնամական քաղաքականութիւնը դրացի երկրների դէմ հասել է իր գագարնակէտին, ինչը բացայայտօրէն՝ տարածաշրջանում ամբողջական մեկուսացման է առաջնորդում նրան:

Իրաքի գերիշխանութեան դէմ ծաւալուող ոտնձգութիւնները, Սիրիայի արիւնալի տագնապում ուղղակի ռազմական միջամտութիւնը, Հայաստանի դէմ կիրառուած քանամեայ շրջափակման շարունակութիւնը, Իրանի դէմ դաւադիր եւ երկդիմի քաղաքականութիւնը, Կիպրոսի եւ Յունաստանի տարածքային ամբողջականութեան դէմ չդադարող, հերթական գրգռիչ ոտնձգութիւնները եւ քիւրտ ժողովրդի դէմ օրէցօր աճող բարքարոսային հալածանքը տարածաշրջանում Թուրքիային վերածել են դաւադրութիւնների եւ անկայունութեան հրահրման կեղրոնի», կը շեշտէ Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ը եւ ապա կ'աւելցնէ. «Թուրք նտաւորականութեանն ու առաջադէմ հանրութեանը գգուշացնում ենք, որ սեփական պատմութեան սեւ էջերի հետ հաշտուելու եւ այլ ժողովուրդների իրաւոնքները յարգելու փոխարէն, բուրքական իշխանութիւնների կողմից հարեւան երկրների նկատմամբ ցեղասպանական եւ թշնամական քաղաքականութեան շարունակութիւնը եւ Օսմանեան արիւնախում կայսրութեան վերակենանացման երազանքներ փայփայելը միմիայն աւելացնելու են դրացի ժողովուրդների մօս թուրք հասարակութեան դէմ կուտակուած դարերի արդար ատելութիւնն ու թշնամանքը»:

«Մեր համերաշխութիւնն ենք յայտնում տարածաշրջանի բոլոր ժողովուրդների հետ եւ յայտարարում, որ արար ժողովուրդը ինքը պիտի որոշի իր ճակատագիրը, կերտի իր ապագան եւ պէտք չունի թուրք իշխանութիւնների կոկորդիլոսեան արցունքներին ու երկդիմի հոգատարութեանը», ընդգծուած է Հայաստանի Ազատագրութեան Հայ Գալոտնի Բանակի հաղորդագրութեան մէջ:

ԱՍԱԼԱ-Ն ԿԱՏԱՐԵԼ Է ԻՐ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆԸ, ԲԱՅՑ ԴԵՌ ՉԻ ԱՐԺԱՆԱՑԵԼ ԳՆԱՀԱՏԱՆՔԻ (յապատումներով)

Էղիկ Յովսէփեան

Վերջին շրջանում հայ հասարակական եւ քաղաքական միտքը սկսել է երոպական հովերին տալ անգնահատելի ազգային արժեքները:

21-րդ դարում ահարեկչութիւնը համարում է յանցագործութիւն մարդկութեան դէմ: Սա լնդունելի փաստ է, սակայն այն կիրառելի չէ Հայաստանի Ազատագրութեան Հայ Գաղտնի Բանակի կողմից իրականացուած գործողութիւնների նկատմամբ՝ ո՞չ պատմական, ո՞չ էլ ժամանակային առումով:

Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ն կատարել է իր պատմական առաքելութիւնը եւ իր պատուաւոր տեղը գրաւել 1915 թ.-ի Հայոց Յեղասպանութեան ճանաչման գործում մեծ ներդրում ունեցած անհատների ու կազմակերպութիւնների շարքում: Եթէ այլօք իրենց միտքը, կարողութիւնը, կազմակերպչական ունակութիւնները եւ հնարաւորութիւններն են ներդրել Հայոց Յեղասպանութեան փաստը միջազգային հանրութեան ուշադրութեան կենտրոնում պահելու, ապա Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի տղաներն իրենց կեանքն են նուիրել: Այս տարի Օգոստոսին լրացել է Հայաստանի Ազատագրութեան Հայ Գաղտնի Բանակի կողմից իրականացուած «Կարին» գործողութեան 30-ամեակը:

Օրեր առաջ Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի մամլոյ դիւանը յայտարարութիւն էր տարածել, ուր յիշատակում էր 1982 թ.-ի Օգոստոսի 7-ին Անգարայի օդանաւակայանում ռազմական գործողութիւն իրականացրած հայ տղաների հերոսութիւնը: Զոհունեցին 40 զինուրականներ եւ պաշտօնական անձինք, որոնցից ուրբ` սպայ: Զօհրապ Սարգսինեանը զերի չընկնելու համար ինքնասպան եղաւ: Իսկ Լեւոն Էքմէքճեանը վիրաւոր գերի ինկաւ բուրքների ձեռքը եւ 1983 թ.-ի Յունիուրի 29-ին կախաղան բարձրացուց Ան-

գարայի «Մամաք» բանտում:

Ինչպէս տեղեկանում ենք «Հայրենական» պարբերականի արխիտից, 1983 թ.-ի Նոյեմբերին Հ.Խ.Ս.Հ. արտաքին գործերի նախարար Զոն Կիրակոսեանը հանդիպել է Վանաձորի (Կիրովական) կուսակցական վերնախամատի հետ: Թեման Հայ Դատն էր: Ներկաներից մէկի այն հարցին, թէ «Հայկական Հարցն ունի՞ արդեօք ժամանակակից նշանակութիւն», - պատմաբան նախարարը պատասխանել էր. «Ծնորիի սփիւռքահայութեան պայքարի, յատկապէս ԱՍՍԼԱ-ի, Հայկական Հարցը քննարկուում է միջազգային տարբեր կազմակերպութիւններում: Ես նոր եմ վերադարձել Լոնտոնից, որտեղ իհիրանոցի իմ համարում ԱՍՍԼԱ-ի տղաները մի սեւամորթ երեխայի ձեռքով գրութիւն յանձնեցին ինձ. այստեղ ընդամենը մի նախադասութիւն կար. «Պարոն Կիրակոսեան, պաշտպանէք մեր դատը...»: Գրութիւնը ԱՍՍԼԱ-ից էր:

Երեւան վերադառնալով՝ գտայ հաստափոր մի աշխատութիւն՝ ստացուած թուրքիայից: Անգարայի համալսարանի թուրք փրոֆեսորը ջանում էր ապացուցել, որ ցեղասպանութիւն տեղի չի ունեցել, ԱՍՍԼԱ-ի զինուած պայքարը իրահրուում է օտար ոյժերի կողմից՝ նպատակ ունենալով քայրայել թուրքիայի ամրողջականութիւնը»:

Այսօր կարող ենք փաստել, որ Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ը կատարել է իր պատմական առաքելութիւնը, եւ նաեւ հայ հայրենասէրների կեանքի զնով Հայոց Յեղասպանութեան հարցը դարձաւ աշխարհի հզօր երկրների արտաքին քաղաքականութեան զիսաւոր խնդիրներից մէկը մինչ օրս:

11 Օգոստոս 2012

[առնուած armweeklynews.am կայքէն]

ԱՐԵՒՄԱՍԱՅԻ ԲԱՐԲԱԶՈՂՆԵՐԵՆ ՄԷԿԸ

...Սակայն եւ այնպէս, դժուար շրջան մըն էր հաւատալոր վաստականութեան համար՝ հաշտուիլ Հատի հետապնդումի բոլորովին նոր աշխատանքի ոճին հետ, ըմբռնել ստեղծուած իրավիճակին յառաջացուցած խանդավառութիւնը: ԱՍՍԼՍ զինեալ կազմակերպութեան գարգացուցած Հատի հետապնդումը եթե կը կատարուէր հայ Երիտասարդներով՝ անոնց ետին կանգնած հիմնական ոյժը, սակայն, օտար էր: Հայկական դրամագուխ եւ զինական ոյժ չկար [ճիշդն է՝ «չկային», - «Սփ.»] անոր ետին կանգնած: Այս Ենթադրութիւնը յստակացաւ, երբ 1982-ին իսրայէլեան ներխուժումը Լիբանան հիմնովին չէզոքացուց պաղեստինեան զօրաւոր կազմակերպութիւնը Լիբանանի մէջ, որուն որպէս բնական հետեւանք ԱՍՍԼՍ-ն եւս անհետացաւ հրապարակէն, մոռցնել տալով... հարցադրումները, վերապահութիւններն ու Երիտասարդական խանդավառութիւնը (Վաչէ Սեմերձեան, «Յիշատակելի Դիմաքանդավաներ», հրատարակութիւն Թէքեան Մշակութային Միութեան, Կենտէյլ, 2012, էջ 22):

Ովկիանոսէն անդին նատած, լուսանճելուսեան կղզիին մէջ ըսուած-լսածները գրած տգէտ մտաւորական Վաչէ Սեմերձեանի վերոյիշեալ գիրքին մէջ նախկին համայնավար, ապա ուամկավար, իր հայրենիքը Ա.Մ.Ն.-ը սեպող, գրասեննեակային մտաւորական Անդրանիկ Անդրէաս-եանի մասին բաժինէն առնուած են վերի տողերը:

Վարը կը տրուի պատասխանը:

ՄԻՇ ՊՂՏՈՐԷՔ ՄԵՐ ԱՐԻՒՆՔ (յապաւումներով)

Կորիւն

Հայաստանի Առաջին Հանրային Հեռուստակայանը (Հ1) ծափահարելի յայտագիր մը ունի «Երգ Երգոց» անունով, որ ամէն Կիրակի Երեկոյեան կը հեռարձակէ Հայաստանի եւ Սփիրոքի տարածքին: Հին ու ազգային մնայուն արժէք ներկայացնող Երգերու վերաներկայացումն է որ կը կատարուի, Երբեմն նոր եւ իրայտուկ մշակումներով: Յայտագիրին հաղորդավարն է արուեստագէտ ու դերասան Խորէն Լեւոնեան: Ամէն Կիրակի քանի մը պատկառելի ու մասնագէտ հիւրեր ներկայ կ'ըլլան յայտագիրին՝ իրենց կարծիքը արտայայտելու եւ իրենց խրախուսիչ սրտի խօսքերը ըսելու: Այս յայտագիրին Ելոյթներ կ'ունենան հանրածանօթ Երգիչներ եւ իրաքանչիւր յայտագիր կը նուիրուի նիւթի մը՝ ըլլայ ազգային թէ յոբելեարի, Երեւոյթի թէ իրադարձութեան:

Ապրիլ 24-ի շաբթօնան յայտագիրը ի հարկէ նուիրուած էր Մեծ Եղեոնին: Մթնոլորտը թունդ հայրենասիրական էր, քիչ մը՝ յեղափոխական. կորուստին դիմաց՝ պահանջատիրական ոգին կը թեւածէր. Ներկաներուն արինը կ'եռար: Կ'Երգէ նաեւ ազատամարտիկ Երգիչ Մկրտիչ Մկրտիչեան.

Երգը նուիրուած էր Լիզապոնի գործողութեան ընթացքին նահատակուած 5 տղոց: Խօսք կը տրուի օրուան հիւրերէն Սաշուր Թալաշեանին: Ան ձարտարապետ է, Ծիծեռնակաբերդի Մեծ Եղեոնի յուշարձանին երկու գլխաւոր ձարտարապետներէն մին, որ անկասկած իր հայրենասիրական ներդրումը կատարած է 1965-ին շինութեան սկսած յուշարձանին լուր եւ հետեւողական աշխատանքին. այդ հոյակերտին միտքն էր ու առաջնորդը: Անտարակոյս, ան դրական տպաւորութիւն ձգած էր վրաս:

Սաշուր Թալաշեան անդրադառնալով Լիզապոնի տղոց նուիրուած Երգին, նշեց թէ իրեն համար հասկնալի է «Նեմեսիս»ի գործողութիւնը, ցեղասպաններուն մէկ-մէկ զգետնումը, սակայն՝ անհասկնալի են անոնց ժառանգներուն դէմ 1975-1984 թուականներուն կատարուած Վրիժառական արարքները: Ան անհամոզիչ նկատեց սփիւրքահայ ազատամարտիկներուն կատարած վրէժի գործողութիւնները:

Անկեղծօրէն՝ հիասթափեցայ. շոքային պահ մը ապրեցա:

Բարեբախտաբար, Խորէն Լեւոնեան իր տեսա-

ԱՐԵՒՏԱՄԱՅԻ ՍԱԱՏԱՄՈՐԱԿԱՆՆԵՐ

Կետը յայտնելով ըստ, որ այդ տղաքը յուսահատութենէ պոռթկացին, ի տես աշխարհի անտարբերութեան եւ Հատի անտեսումին՝ հարկադրուած դիմեցին բիրո ոյժին՝ նաեւ կատարելով քարոզական զգալի ներդրում Հայկական Դատի ծանօթացման մէջ. ան բերաւ «Վան» գործողութեան օրինակը: Իր հերթին, օրուան հիւրերէն հայրենի պատմաբան Աշոտ Մելքոնեան խօսք առնելով հաստատեց, որ սփիւռքահայ տղոց վրիժառական շարժումը հայ ազատագրական շարժման անքակտելի մէկ օդակն է, տրամաբանական հանգրուանը. ան յիշատակելով Գուրգէն Եանիգեանը, ԱՍՍԼՍ-ն եւ «Հայկական Ցեղասպանութեան Արդարութեան Մարտիկներ»ը, մատևանշեց թէ անոնք մաս կը կազմեն հայոց պայքարի պատմութեան. անոնք արդարութեան եւ պահանջատիրութեան մարտիկներ էին:

Դժբախտաբար, Հայաստանի ազատութեան բագինին իրենց կեանքը զոհաբերած հերոսները կը մեղադրուին յետ-մահու. Երբեմն կը քննադատուին նոյնիսկ:

Այս խայտառակ փաստին ականջալուր եղանք նաեւ անցեալ տարի, Երբ վայ-քաղաքագետներ Սուրեն Սուրենեանց եւ անգլիախօս Ռիչըրտ Կիրակոսեան Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ը որակեցին ահաբեկչական շարժում:

Ակնյայտօրէն մարդիկ շփոթի մէջ են եւ չեն կրնար զանազանել ազատագրական պայքարը ահաբեկչութենէն. անոնք կը շեփորահարեն Ա.Ս.Ն.-ի դիրքորոշումը, կը ծառայեն Ա.Ս.Ն.-ի քարոզութեան:

Ո՞վ կրնայ վիճարկել Լեւոն Էքմէքճեանի,

Զօհրապ Սարգիսեանի եւ Մկրտիչ Մատարեանի սխրանքները Անգարայի եւ Խսթանպուլի մէջ, Թուրքիոյ իսկ որջին մէջ: Հապա «Վան» գործողութիւնը, որ քարոզչական մեծագոյն յաղթանակն էր, որուն շնորհիւ ողջ աշխարհը իմացաւ Հայկական Դատին, Ցեղասպանութեան եւ հայոց իրաւուսքներուն շուրջ: Այդ օրերու Հայկական Դատին քարոզչութեան հետեւանքով է որ շատ պետութիւններ ու ժողովուրդներ իմացան մեր մասին՝ յետագային ճանչնալու համար Հայոց Ցեղասպանութիւնը:

Սկիւռքահայ ազատամարտը Երբ 1980-ականներուն կը գտնուէր իր գագաթնակետին, հայ Երիտասարդութեան մօտ զգալի էր ազգային գիտակցութեան զարթօնքը. հայը ինքզինք կը զգար աւելի ամուր եւ խիզախ, պահանջատէր եւ իրաւատէր: «Գաղտնի Բանակ» Եզր դարձած էր հոմանիշ արժանապատութեան: Գաղտնի Բանակը ձեւով մը դարձած էր սփիւռքահայութեան պաշտպանութեան նախարարութիւնը՝ իր մարտիկներով, դիպուկ եւ ազդու հարուածող իր քաջորդիներով: Ինչ խօսք, ան հայ Երիտասարդութեան ներարկեց ոգի եւ ալիշ:

Եզրակացութիւն՝ Ա.Ս.Ն.-ի եւ Թուրքիոյ քաղաքանութեան ու քարոզչութեան ջրաղացին շուրջ լեցնող պարոնայք վայ-փոլիթիքուներ, պատեհապաշտներ եւ վայ-բերաներ, մի՛ պղտորէք մեր Երակներուն մէջ հոսող առևականութեան, արիութեան, մարտականութեան եւ որձութեան մշտաբորբ ու իրաբորբ արիւնը:

(«Ազատ Զայն» Կիպրոս, Մայիս 2012)

Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի ՅԱՅՍԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ-ՀԵՐՔՈՒՄԸ

Կտրականապէս կը հերքենք Ազրպէյճանի իշխանութեանց տարածած ապատեղեկատուութիւնը, թէ իբր մեր կազմակերպութիւնը նամակներ յղած է Պուտափէշթի մէջ իրենց դեսպանատան՝ սպառնալով անոր անձնակազմին:

Որպէս կազմակերպութիւն, Հայաստանի Ազատագրութեան Հայ Գաղտնի Բանակը երքեք չէ առնչուած տարածաշրջանին մէջ ազրպէյճանական գաղութարարական եւ ծաւալապաշտական գործունէկութեան հետ, հետեւարար, կը հերքենք նաև մինչեւ իիմա մեր անունով կատարուած նմանատիպ ապակողմնորոշող եւ կեղծ լուրերն ու յայտարարութիւնները:

Ազրպէյճանի Հանրապետութիւնը ժառանգական, բռնապետական, թագաւորական վարչակարգի վերածած Ալիեներու գերդաստանը նման մանկական ապատեղեկատուութիւն տարածելով կը փորձէ միջազգային հանրութեան ուշադրութիւնը շեղեւ իր վերջին խայտառակութենէն՝ դատապարտուած մարդասպան ոճրագրծ Ռամիլ Սաֆարովին ներում շնորհելու ու զայն հերոսացնելու անբարոյական արարքէն:

Աշխարհին ականատես դարձաւ, թէ ինչպէս ազրպէյճանական բարբարոսական ցեղամոլութենէն երկար տասնամեակներ տառապած Արցախի հերոս ժողովուրդի մարտունակ եւ բարյական բանակը, յանուն հայրենիքի ազատութեան եւ անկախութեան, գրեթէ ամբողջապէս ինքնուրոյնարար եւ առանց արտաքին նեցուկի, միայն աշխարհասփիւր հայութեան ներոյժին աջակցութեամբ գլխովին ջախջախսեց ալիենեան վախսկոտ վարձկանները, որոնք միայն ունակ են հայ զինուորը կացինահարել անոր քնացած պահուն՝ դառնալով Ալիեն գերդաստանի հերոսի տիպարը եւ աշխարհի առջեւ բացայայտելով արդարութեան ու միջազգային իրաւունքի ազրպէյճանական ըմբռնումը:

Հայաստանի արեւմտեան հատուածին ազատագրութիւնն էր ու կը շարունակէ մնալ սփիւրահայութեան, բնականարար նաեւ Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի գլխաւոր առաքելութիւնը:

Մեր նպատակն անշեղ է: Թուրքիան չի կրնար փախուստ տալ պատմութեան դատաստանէն եւ միլիոնաւոր անմեղ հայոց ցեղասպանութեան պատասխանատուութիւնն է: Թուրքիան չի կրնար պետութիւն կառուցել ցեղասպանութեան ենթարկած ժողովուրդի ոսկորներուն վլայ:

Տարածաշրջանի ժողովուրդներուն զարթօնքը արդէն իսկ կը թակէ Անգարայի գաղութատիրական վարչակարգին դուռը, եւ կասկած չի կրնար ըլլալ, որ հայ ու քիւրտ ժողովուրդները պիտի վերականգնեն իրենց ոտնահարուած իրաւունքներն ու պիտի ազատագրեն իրենց բռնագրաւուած Հայրենիքները բուրք գաղութարարներուն ճիրաններէն:

Յաղթանակ հայ ժողովուրդին:

Արդարութիւն իրաւագրկուած բոլոր ժողովուրդներուն:

Հայաստանի Ազատագրութեան
Հայ Գաղտնի Բանակ

11 Սեպտեմբեր 2012

ՏԱԻՌԻԹՈՂԼՈՒՄ ՄՎՍՆԱԿՑՈՒԹԵՎՄԲ ԳԱՆԱՏԱՅԻ ՄԵԶ ԲՎՑՈՒԵՑԱՒ ՈՉՆՉԱՑՈՒԱԾ ԹՈՒՐՔ ԴԻՒԱՆԱԳԵՏՆԵՐՈՒՄ ԱՐՁԱՆԸ

Սեպտեմբեր 2012-ին Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարար Ահմեթ Տաւութօղլուն Գանատայի արտաքին գործոց նախարար ճուն Պերտի հետ Օթթառուայի մեջ բացումը կատարեց «սպանուած թուրք դիւանագէտներու յուշարձան»ին, որ նաեւ նուիրուած է Գանատայի մեջ 1982-ին «Յայկական Ցեղասպանութեան Արդարութեան Մարտիկներու»ու (Հ.Ց.Ա.Ա.) կողմէ Օթթառուայի մեջ սպանուած թուրքիոյ դեսպանատան ռազմական կցորդ գնդապետ Աթիլլա Ալթիքաթին: Թեեւ Հ.Ց.Ա. Գ.Բ.-ը չեր ստանձնած այս գործողութեան պատասխանատուութիւնը, այլ՝ Հ.Ց.Ա.Մ.-ը, բայց Թուրքիան յաճախ առաջինին կը վերագրէ այս գործողութիւնը:

Յուշարձանը պատրաստուած է փայտէ ու պողպատէ եւ 6 մեթր տրամագիծ ու 3 մեթր խորութիւն ունեցող կիսագունդ կազմուածք ունի: Թե՛ յուշարձանին պատրաստումը եւ թէ անոր տեղադրման լուրերը երկար ժամանակ գաղտնի պահուեցան:

Բացման արարողութեան ժամանակ, Տաւութօղլուն նշեց, որ իր ազգին համար անընդունելի է Ցեղասպանութեան համար մեղադրութիլը: «Եթէ Գանատան կը ցանկայ Յայատանի եւ Թուրքիոյ հաշտեցման նպաստել, ապա ամենալաւ միջոցն է իր ներդրումը ունենալ համատեղ յանձնաժողովի ծեւաւորման գործին մեջ, երկութին հետ ալ արդարօրէն քննարկել անցեալը եւ աշխատիլ միասին», – ըսաւ Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարարը: Ան դարձեալ յիշեցուց իր հայաստանի պաշտօնակից Էտուարտ Նալպանտեանի հետ ստորագրած տիրահոչակ «համատեղ յանձնաժողով»ին մասին եւ աւելցուց որ Թուրքիան դիւանագիտական մեծ յաջողութիւն արձանագրեց Գանատայի մեջ այս յուշարձանին բացումով:

Գանատայի արտաքին գործոց նախարարը թուրք դիւանագէտներուն սպանութիւնը կապեց նոյն օրերուն Լիպիոյ մեջ Ա.Ա.Ն.-ի դեսպանի սպանութեան հետ՝ ըսելով, որ այդ յուշարձանով Գանատան կը պատուէ նահատակուած բոլոր դիւանագէտները:

Ահմեթ Տաւութօղլուն Թուրքիոյ արտաքին գործոց առաջին նախարարն է, որ վերջին 14 տարիներուն Գանատա կ'այցելէ:

ՄԻ ԱՑՈՒՄ

15 Սեպտեմբեր 2012-ին երեկոյեան ժամը 9:00-ին Երեւանի Վարդան Մամիկոնեանի արձանին մօտ տեղի ունեցաւ ցոյց Արցախը Հ.Հ.-ի մարզ ճանճնալու պահանջով: Հնչեցին հիմնաւորումներ Արցախը անկախացնելու վտանգաւոր կողմերուն, ինչպէս նաեւ օր առաջ Արցախը Հ.Հ.-ի մարզ հոչակելու կարեւորութեան մասին:

Ելոյթով հանդէս եկան քաղաքագէտներ, միջազգայնագէտներ, վերլուծաբաններ, Արցախան Ազատամարտի հրամանատարներ:

«Հայագն» Միութիւն

Սպանուած թուրք դիւանագէտներու յուշարձանը

Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի ՍԱՍԻՆ ԱՐՏԱՅԱՅՏՈՒԱԾ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

«ՄԵկ բան յստակ է, թէ Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ը իր սխալներով հանդերձ, զգալի բեկում մտցուց Յայ Դատի հետապնդման ու ճանաչման գործընթացին մէջ, չըսելու համար որ անհիա արագացուց հարցին միշագգային ուշադրութեան արժանացումը: «Երիտասարդ Յայ» հոս նոյնական ու ունեցած խիզախութիւնը ըստ արժանաւոյն ներկայացնելու եւ լուսարձակի տակ առնելու նորօրեայ այս հայ ֆետայիներու գաղափարախօսութիւնն ու գործունեութիւնը, առանց գովարանելու կամ ներբողելու ահարեկչութիւնը որպէս միակ միշոց Յայ Դատի լուծման»: [Դեկտ. Սինաս Գոնդայեան, ««Երիտասարդ Յայ»ի Ողիսականը», keghart.com կայքէն, Մարտ 2012]

«Վերջապէս, Յայ ազգային ազատագրական պայքարը ներկայացնել որպէս «ահարեկչութիւն», որանով կասկածի տակ առնել հայ ժողովրդի ինքնապաշտպանութեան դիմելու եւ ազատագրական պայքար մղելու իրաւունքը»:

«Յայկական Յարցի լուծումը արգելափակելու եւ Յայոց Յեղասպանութեան իրողութիւնը մոռացութեան մատնելու հարցում արեւմտեան քաղաքական միտքն ու Խորհրդային Սիոնթեան վերնախաւը միակարծիք էին ու միասնական: Դա էր պատճառը, որ հարցը վերարձարծելու սփիւռքահայութեան 50-60-ամեայ ջանքերը շօշափելի արդիւնքներ չարձանագրեցին: Յայոց Յեղասպանութեան ճանաչման գործընթացը սկիզբ առաւ 1965-ին Խորհրդային Յայաստանի հայութեան ապրիլքսանչորսեան ընդգումով եւ գերազանցապէս իրականացուեց Գուրգէն Եանիգեանի, Յայաստանի Ազատագրութեան Յայ Գաղտնի Բանակի, Յայոց Յեղասպանութեան Արդարութեան Մարտիկների նուիրումի ու զոհողութեան շնորհիւ: Խ.Ս.Յ.Ս.-ը նոյնքան դէմ էր հարցի միշագգայնացմանը, որքան Արեւմուտքը: Ուստի, Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի ստեղծումը Զեկային վերագրելը չիմացութեան կամ տպիտութեան արդիւնք չէ, այլ՝ ծառայամիտ կեղծարարութեան: Յայկական Յարցի բոլոր թշնամիներն ել այդպէս են վարուել, այդ թուում՝ թուրքերը»:

Յայոց ազգային ազատագրական պայքարի մի փուլը ծաւալուել է Սփիւռքում՝ 1975-1985 թուականներին: Դա հայութեան արդարացի ընդգումն ու ըմբռութութիւնն էր Սփիւռքին պարտադրուած իրականութեան, սպիտակ շարդի, Յայկական Յարցի արդարացի լուծումը արգելափակելու եւ մոռացութեան մատնելու, Յայոց անժամանցելի իրաւունքները ոտևահարելու եւ անտեսելու իրողութիւնների դէմ: Յայոց ազատագրական պայքարը որպէս ահարեկչութիւն ներկայացնելը եւ Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի մարտիկներին «ահարեկիչ» կոչելը կեղծարարութեան եւ նենգափոխման մէկ այլ դրսեւորում է»:

[Armar.am կայքի հարցազրոյցը «Ուխտ Արարատ»ի հայրենասիրական հասարակական նախաձեռնութեան համակարգոյ եւ համանուն պարբերականի խմբագիր Տիգրան Փաշապետանի հետ, 20 Դեկտ. 2010]

«2015-ին պատրաստուելու համատեքստում Թուրքիան յայտարարում է, որ իրենց թիւ մէկ թշնամին հայկական սփիւռքն է, որի դէմ պայքարում ներգրաւուած է նաեւ ազրպէյճանական պետութիւնը: Յայոց Յեղասպանութեան միշագգային ճանաչման եւ հայկական սփիւռքի դէմ պայքարում փորձ է կատարում ծեւաւորել մի նոր ոյժ՝ ի դէմս թուրք-ազրպէյճանական լոպահի, որը յատկապէս ակտիւ գործում է Եւրոպայում եւ Ա.Ս.Ս.-ում: Օրինակ՝ Ա.Ս.Ս.-ում կայ «Երիտթուրքեր» շատ խորհրդանշական անունը կրող մի կառոյց, որը միշոցառումներ է կազմակերպում «ընդդէմ հայկական ստերի», «Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի կողմից սպաննուած թուրք դիւանագէտների յիշատակման», «Խոճալուի դէպքերի» թեմաներով: Սակայն այս հարցում ակնյայտ են նաեւ փանթուրքիստական շեշտադրումները. «Երիտթուրքերը» նշում են, որ իրենց պայքարին են միանում ոչ միայն ամերիկաբնակ ազրպէյճանացիները, այլեւ՝ իւզպէները, թուրքմէնները, ույղուրները եւ այլ թուրքական ժողովուրդներ»:

[Ուսումնական համակարգոյ եւ համանուն պարբերականի խմբագիր Տիգրան Փաշապետանի հետ, 20 Դեկտ. 2012]

ԱՆԲԱՐՈՅԱԿԱՆԱՑՈՒՄ ... «ՊԱՏԻՒ»ՆԵՐՈՎ

Գ. Գ. Գ.

Ո՞վ կրնայ չհաստատել, թէ հասարակութիւն մը կարելի է անբարոյականացնել ուղղակիօրէն անպատուելով անոր այս կամ այն անդամը (կամ անդամները): Սակայն, հաւաքականութիւն մը աւելի դիւրին է անբարոյականացնել՝ անտեղի պատիւներ շռայլելով անոր՝ այդ պատիւներուն անարժան այս կամ այն անդամին (կամ անդամներուն):

Հայաստանեան կարգ մը լրատուամիջոցներ Ռոպէրթ Քոչարեանի տասնամեայնախագահութեան աւարտէն ետք յայտարեցին, թէ ան օրական միջին հաշուով 1.5 շքանշան, մետալ, կոչում, զինուորական աստիճան, պատուոգիր եւ ուրիշ պարզեւներ շնորհած է աջին ու ձախին, արժանաւորներուն եւ մանաւանդ՝ անարժաններուն: Վերջիններս, անշուշտ, ունեցած են որոշակի «արժանիք» կամ «արժանիքներ»՝ քծնանք «շէֆ»ին, ստրկամտութիւն, պնակալիզութիւն, կաշառատութիւն եւ այլն: Ուրիշ խօսքով՝ Քոչարեանը շնորհած է $365 \times 10 \times 1.5$, այսինքն՝ շուրջ 5500 պարզեւներ: Նախագահութեան պաշտօնին Քոչարեանի յաջորդը՝ Սերժ Սարգսեանը հաւանաբար այդքան ու նոյնիսկ աւելի պարզեւներ շնորհեց նուազ քան 5 տարուան ընթացքին: Ըստ երեւոյթին, ան կը յաւակնի մանելու կինէսի մրցանիշներու գիրքին մէջ: Անոր օրինակին հետեւելով, վարչապետ Տիգրան Սարգսեանը, սփիւռքի, կրթութեան եւ գիտութեան, մշակոյթի նախարարները, ուրիշ նախարարներ, Լեզուի Պետական Տեսչութեան պետը, նաեւ՝ պետականամերձ եւ իրեւթէ հասարակական կառոյցներու ուրիշ ղեկավարներ (Ակադեմիայի նախագահ Ռատիկ Մարտիրոսեան, Երեւանի Պետական Համալսարանի նախագահ Արամ

Սիմոնեան, Հայաստանի Գրողներու Միութեան նախագահ Լեւոն Անանեան եւ ուրիշներ) իրենք ալ աջ ու ձախ պատիւներ շնորհեցին ու դեռ ալ կը շնորհեն՝ ոչ քիչ պարագաներու՝ հանրապետութեան նախագահին ուղղակի պարտադրանքով: Երեւոյթն այնքան ընդհանրացաւ, որ շնորհուած շքանշանները, նոյնիսկ եթէ անոնք ոսկեայ են, համարժէք դարձան «թէնէքէ»ի (թրքերէնով՝ թիթեղ, արտայայտութեան հեղինակային իրաւունքը կը պատկանի լիբանանահայ մտաւորական եւ խմբագիր Կարօ Աբրահամեանին), իսկ պատուոգիրները, շնորհակալագիրները եւ նման բնոյթի «գիր»երը՝ հայաստանցիներու բառով՝ «զուգարանաթղթի»: Ըստ հաշուումներուս՝ առնուազն 11 պետական կամ հասարակական կառոյց ստեղծած է ու կը բաժնէ ոսկի մետալներ, իսկ մէկը՝ թէքէան Մշակութային Միութիւնը նոյնիսկ ունի ... աղամանդակուո «Արարատ» կոչուող շքանշան մը: Իսկ թէ աղքատ Հ. Հ.-ի մէջ ուրկէ՞ այսքան ոսկի ու աղամանդ՝ մի՛ հարցնէք, երեւի պետական գաղտնիք մտաւում է ...

Շատ պիտի ուրախանայինք, եթէ միայն արժանաւորներու տրուէին այդ պատիւնները: Ի վերջոյ, թէ՛ Հ. Հ.-ի եւ թէ՛ սփիւռքի մէջ կան պատիւններու արժանի շատ նուիրեալներ՝ խմբագիրներ, ուսուցիչներ, գիտականներ, մշակոյթի եւ արուեստի գործիչներ եւ այլն, որոնց մեծ մասը, սակայն, չի վազեր վառքի ետեւէ, այլ ընդհակառակը, վա՛ռքը կը վազէ անոնց ետեւէն: Անոնք, գլուխները կախած իրենց գործին, օրն ի բուն կը բանին՝ առանց մտածելու իսկ զանազան ու զարմանազան հայաստանեան պարզեւներ ստանալու մասին, մինչդեռ ստացողներէն

ԱԶԳԱՅԻՆ ՑԱՐԵՐ

շատ շատեր իրե՛նք է, որ կը նախաձեռնեն իրենց պարզեւատրումը, չխորշելով անդամ դիմելու զարտողի միջոցներու. «Փառքի մուրացկաններ» - այսպիսիներու համար պիտի ըսկը վաստակաշատ թորոս թորանեանը: Իսկ հայրենական վարիչները գիտեն լաւագոյնս օգտուիլ փառամոլներու այս տկարութենէն՝ յօգուտ իրենց զանազան շիլ հաշիւներուն, որոնք մեծ մասամբ կ'առնչուին «կթան կով»ի կարծրատիպարին: Այդ վարիչները, լաւապէս թափանցած են նման սփիւռքահայոց հոգեբանութեան եւ ... դրամատնային հաշիւներուն մէջ, ու գիտեն զո՞վ ինչպէս «պարզեւատրել». ոմանց համար բաւական է հանրապետութեան նախագահին, վարչապետին կամ նախարարի մը հետ լուսանկարուելու «շնորհք» ընելը, ուրիշներու լուսութիւնը կը գնուի պատուգիրով կամ շնորհակալագիրով, մէկ ուրիշնը՝ այս կամ այն շքանշանով կամ մետալով, չորսրորդը կարելի է կաշուել պատույ կամ ոչ պատույ դոկտորայով, հինգերորդը...: Ողբերգակատակերգութիւնը հասած է հոն, որ «լաւագոյն լրատուամիջոց» կոչում պատուոգիր կը շնորհուի նոյն քաղաքը լոյս տեսնող մէկէ աւելի թերթի, «լաւագոյն դպրոց»՝ նոյն քաղաքին մէջ գործող մէկէ աւելի դպրոցի եւ այլն՝ նենգօրէն խեղաթիւրելով «լաւագոյն» բառին լեզուական իմաստը: Դեռ աւելին, նման, յաճախ չհիմնաւորուած պարզեւատրումները առիթ կը դառնան նոյն գաղութի տարբեր կառոյցներուն միջեւ ապառողջ երեւոյթներու, նոյնիսկ՝ գժտութիւններու, անոնց միջեւ առկայ կիսատպուատ համագործակցութիւնը տապալելու կամ կացնահարելու, ինչպէս նաեւ սողեսող ճամբաններ փնտուելու հայրենական կառոյցներու ղեկավարներու մօտ՝ նոյն կամ մէկ ուրիշ պարզեւի արժանանալու համար, ի հարկին չզլանալով նաեւ պէտք եղած ձեւով կամ միջոցով «երախտապարտ» ըլլալու վերջիններուս՝

ինքնակամ կերպով մտնելով «կթան կով»ի կերպարին մէջ:

Երբեւէ լած կա՞ք, որ «անկախ» Հ. Հ.-ի պետական պատասխանատունները պարզեւատրած ըլլան իրենց իշխանութեան ձախաւերութիւնները քննադատող հայրենաբնակ թէ սփիւռքաբնակ գործիչներ: Նմանապէս, բացի Սիլվա Կապուտիկեանի պարագայէն, լած կա՞ք, թէ պարզեւատրեալներէն ոեւէ մէկը յետագային վերադարձուցած ըլլայ իր ստացած պարզեւը: Ո՛չ, նման դէպքեր չկան, եւ բնական է, որ չըլլան, քանզի այդ պարզեւնները նաեւ, ու առաջնայնօրէն, կը տրուին տուեալ անհատին լուսութիւնը գնելու համար: Եւ անոնք՝ կը լոեն անամօթաբար, աւելի ճիշդ՝ ականջները, բերանն ու աչքերը գոցող կապիկի դերին մէջ կը մտնեն...

Մետալին միւս երեսն ալ մաքուր չէ. արդարեւ, սփիւռքեան կառոյցներ, փոխադութեան սկզբունքով, զիրենք պարզեւատրող հայաստանցի պատասխանատուններ կը պարզեւատրեն նոյնպիսի ձեւերով. օրինակ, վերջերս Հալէպի Հ. Ե. Ը.-ը ոսկի մետալով մը պարզեւատրեց Հ. Հ.-ի սփիւռքի նախարարուէի տիկ. Հրանոյշ Յակոբեանը, կարծէք հալէպահութեան համար այս օրհասական օրերուն ուրիշ բան ու գործ չկար կամ ալ այս տիկինը փրկարար դեր կատարած է հալէպահայութեան համար, մինչդեռ ան կը կատարէ իր պաշտօնէն բխող ՊԱՐՏԱՀՈՐՈՒԹԻՒՆԸ, իսկ թէ ինչպիսի՞ յաջողութեամբ, այդ մասին չպարզեւատրուող հալէպահայերը, մանաւանդ՝ գլուխները փրկելով երեւան հասածները թող վկայեն:

Կրկնենք՝ եթէ պատիւններ կը տրուին արժանաւորներու՝ ըսելիք չունինք, նոյնիսկ՝ կը մասնակցինք այդպիսիք ըստ արժանույն գնահատելու ուրախութեան, սակայն եթէ անարժաններու ալ կը տրուին այդ պատիւնները, այն ալ՝ այսքան մեծ քանակութեամբ, չենք կրնար այլեւս լոել, քանի որ անարժանները պատուել

ԱԶԳԱՅԻՆ ՑԱԽԵՐ

կը նշանակէ հասարակութեան անբարոյացում, մանաւանդ, որ պարզեւատրեալ ները կը յաւակնին ներկայացնել ազգի մտաւորական ընտրանին։ Այս առնչութեամբ յիշարժան է Արամ Հայկազի հետեւեալ ուշագրաւ դիտարկումը՝ գրուած Գուրգէն Մահարիին ուղղուած 12 Փետրուար 1968 թուականը կրող նամակին մէջ։ «Երբ անարժան մէկը պատուի արժանանայ, կը կորսնցնէ իր գլուխն ու արժանապատութիւնը» (Արամ Հայկազ, «Նամակներ», կազմող՝ Մարգարիտ Խաչատրեան, Երեւան, 2009, էջ 118)։ Նմանները կը սկսին տառապիլ գերակայութեան բարդոյթէ, եւ իրենց ոչնչութիւններուն կամ միջակութիւններուն արժէք տալու համար՝ կը վկայակոչեն «հանգամանաւոր» մարդոցմէ կամ շրջանակներէ իրենց ստացած չքանչանները, պատուոգիրները եւ միւս պարզեւները։

Կ'ուղենք անդրադառնալ երեւոյթի մէկ ուրիշ կողմին եւս. արդարեւ, պարզեւատրողն ու պարզեւատրեալը, իսկ չքանչաններու ու մետալներու պարագային՝ նաեւ այդ պարզեւներուն անունները (Մեսրոպ Մաշտոց, Մխիթար Գոշ, Զօրավար Անդրանիկ, Ուիլիլմ Սարոյեան եւ այլն եւ այլն) պէտք է քիչ թէ շատ համապատասխան ըլլան իրարու։ Օրինակ, մարզիկի մը կը չնորհեն «Մխիթար Գոշ» չքանչանը, երբ Գոշը դատաստանագիրքի հեղինակ է, այսինքն իրաւագէտ եւ երբեւէ կապ չէ ունեցած որեւէ մարզաձեւի հետ։ Այս առումով, աղաղակող խայտառակութիւն էր Մերժ Սարգսեանի ձեռամբ հայոց սրբազնասուրբ սուրբին՝ Մեսրոպ Մաշտոցի անունը կրող չքանչանով պարզեւատրումը ուսւս յայտնի երգչուհի, ուսւսերու եւ հայաստանցիներու բառերով՝ «Չ պիզնէսի փրիմատոննա»։ Ալլա Փուկաչովայի։ Պարզեւատրման արարողութենէն անմիջապէս ետք ներկայանալով նախագահի նստավայրի դահլիճէն դուրս զինք սպասող հայ լրագրողներուն, իր սեռական արկածախնդրութիւններով հոչակուած

այս կինը հարց տուաւ՝ անշուշտ ոռուերէնով։ «Իսկ ո՞վ է այդ Մեսրոպ Մաշտոցը...»։ Ահա թէ նաեւ ինչպէս կարելի է պղծել ու ստորացնել հայոց գիրերու գիւտարար սուրբին պայծառ յիշատակը, այն ալ՝ հայոց լեզուն իր պետական միակ լեզուն հոչակած հանրապետութեան նախագահի նստավայրին մէջ։

Կասկած չունինք, որ օր մը, ոչ հեռու ապագային, Հայաստանի Հանրապետութիւնը գլխաւորելու պիտի գան բարոյապէս եւ մտապէս առողջ ղեկավարներ։ Մեր խնդրանքն է, այլեւ պահանջը, որ անոնք, հասարակութիւնը այլանդակած բոլոր երեւոյթներու դէմ իրենց պայքարին մէջ առաջին կարգին նկատի ունենան նաեւ պետական պարզեւատրումներու համակարգին մէջ տեղ գտած ահաւոր սխալները եւ ... զանոնք չշարունակեն։ Ի վերջոյ, որեւէ երկրի բարօրութեան հիմքը այդ պետութեան հասարակութեան մէջ գերիշխող հասարակական յարաբերութիւններն են։ Եթէ անոնք առաւելաբար անբարոյական բնոյթ ունին, տուեալ պետութիւնը չի կրնար յառաջդիմութիւն արձանագրել, նոյնիսկ՝ կրնայ կործանիլ։

Հայաստանի առաջին հանրապետութեան կործանման բուն պատճառը ո՛չ թուրքերու յարձակումն էր, ո՛չ պոլեւելիկներուն դաւադրութիւնը, ո՛չ դաշնակից պետութեանց պիղատոսութիւնը... Բուն պատճառը Հ. Հ. մէջ շատ արագօրէն արմատաւորուած հասարակական անբարյականացած ու համատարած դարձած յարաբերութիւններն էին, մինչդեռ նոյն հասարակութիւնը, 2.5 տարի առաջ, պետութեան բացակայութեան պայմաններուն մէջ, կերտեր էր 1918-ի մայիսեան յաղթանակները։

Պատկերը կը կրկնուի այսօր՝ երրորդ հանրապետութեան հետ։ Մակայն, թոյլ պիտի չտանք անոր կործանումը։ Ու որպէսզի ան չկործանի, պէտք է նաեւ վերջ տալ պարզեւատրումներու այլանդակ աւանդոյթին։ ■

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒԾ ԿԸ ԽԱԽՏՈՒԻ ... ՊԵՏԱԿԱՆՈՐԾ

Այս նամակը յիշեցում մըն է ՀՀ-ի բոլոր պետական կառոյցներու պաշտօնեաներուն, հանրապետութեան նախագահէն մինչեւ ամենավերջին պետական ծառայողը, ինչպէս նաև ՀՀ-ի բոլոր քաղաքացիներուն եւ ՀՀ-ի մեջ գտնուող բոլոր մարդոց, թէ ՀՀ-ի պետական միակ լեզուն հայերէնն է, որու կիրառումը, ըստ 17 Ապրիլ 1993-ին քուէարկուած «լեզուի օրէնք»ի առաջին իսկ նախադասութեան, պարտադիր է կենսագործունեութեան ԲՈԼՈՐ մարզերուն մէջ...

«ՍՓԻՌ»

Պէյրուր, 17 Սեպտեմբեր 2012, ժամը 21:00

Լիբանանի Հանրապետութիւնում Հայաստանի Հանրապետութեան դեսպանութեան,

Ծնորհակալութեամբ ստացայ ՀՀ-ի անկախութեան 21-ամեակի առջիւ Զեր կազմակերպած ընդունելութեան հրաւերը: Ծնորհաւորելով Զեր եւ համայն հայութեան այս ուրախ տարեդարձի առջիւ, յայտնում եմ, որ Զեր հրաւերին չեմ ընդառաջելու՝ անձնապէս խորապէս վիրաւորուած լինելով հրաւերի տոմսակում հայոց լեզուի՝ ՀՀ պետական միակ լեզուի ի սպառ բացակայութեան ամօթալի փաստի համար:

Ի դեպ, սա առաջին անգամը չէ, որ Լիբանանի Հանրապետութիւնում ՀՀ դեսպանութիւնը հայերէնը պետական լեզու հռչակած ՀՀ անկախութեան տարեդարձի առջիւ հրաւերներում հիմնովին անտեսում է հայոց լեզուն, որը, քանիերորդ անգամ եմ շեշտում, ՀՀ-ի պետական լեզուն է՝ ըստ հենց նոյն ՀՀ-ի Սահմանադրութեան 12-րդ յօդուածի, ել չեմ խօսում «Լեզուի մասին» օրէնքի եւ ենթաօրէնսդրական բազմաթիւ իրաւական ակտերի մասին:

Երբեք արդարանալի չեն կարող լինել սովետութիւնները, թէ հրաւերը տպագրում է մէկ տարբերակով եւ ուղարկում ոչ միայն հայազգի անհատների, այլև՝ օտարների՝ լիբանանցի պետական պաշտօնեաների, օտար պետութիւնների դեսպանների, եւ այլն, եւ այլն: Կասկած չունեմ, թէ որեւէ անպատեհութիւն կամ տեխնիկական բնոյրի արգելք չկար, որ հրաւերի հենց սկզբում գրուած լիներ հայերէն, այնուհետեւ՝ օտար լեզուով, նախընտրաբար՝ նախ տուեալ պետութեան, որտեղ գործում է դեսպանութիւնը - պետական լեզուով, այս դէպում արարերէնով, այնուհետեւ միջազգայնօրէն ընդունուած որեւէ օտար լեզուով՝ անգերէնով, ֆրանսերէնով, եւ այլն:

Դեսպանատան այս տոմսակը, ինչպէս եւ նախորդ տարիների տոմսակները տեղ կը գտնեն ՀՀ լեզուի օրէնքի ընդունման 20-ամեակի առջիւ կազմակերպուելիք եւ հայոց լեզուի՝ հենց ՀՀ-ում եւ սփիորքի հայկական շրջանակներում անարզման նուիրուած ցուցահանդեսում:

Գլորգ Եազզեան

(ազատ լրագրող, Լիբանանի Լրագրողների Սիութեան անդամ,
ՀՀ-ում հայոց լեզուի գազանարարոյ յօշտուման իբրեւ բոլոր պատմ. զիս.
թեկնածուի աստիճանից կամովին հրաժարած պատմաբան)

ՍՓԻՌՔԱՅԱՅ ՆԵՐԴՐՈՂՆԵՐՈՒ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԸ ԿԸ ՄԵՂԱԴՐԵ Հ.Հ.-Ի ԲԱՐՁՐԱՎԱՏԻՃԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐԸ

Հայաստանի մեջ նոր ստեղծուած Սփիռքահայ Ներդրողներու Պաշտպանութեան Հիմնադրամի Ներկայացուցիչները՝ փաստաբաններ Նիքոլայ Պաղտասարեան եւ Լեռնիկ Յովհաննիսիսեան լրագրողներու հետ հանդիպման ընթացքին յայտարարեցին, թէ Հայաստանի մեջ կը գործէ բարձրաստիճան պաշտօնեաներու խումբ մը, որ կը կողոպտէ օտարերկրացի՝ սփիռքահայ Ներդրողները:

Փաստաբանները յայտնեցին, թէ իրենց ձեռքբուն մեջ են նման քանի մը գործիր, երբ օտարերկրացի Ներդրողներու իրաւունքները Հայաստանի մեջ խախտուած են եւ այդ մարդիկ Նիւթական լուրջ վնասներ կրած են: Փաստաբանները դիմած են իրաւապահ մարմիններուն, սակայն ամիսներ, որոշ պարագաներու՝ նաեւ տարիներ անցած են, բայց գործը տեղին չէ շարժած: Անոնք պնդեցին, որ Հայաստանի պատկան մարմինները, մասնաւորապէս Գլխաւոր Դատախազութիւնը եւ Պետական Եկամուտներու Կոմիտեն, հակառակ բազմաթիւ բողոքներուն, պատշաճ քայլեր չեն ձեռնարկեր մեղաւորները պատժելու համար, քանի որ պաշտօնեաներու վերոյիշեալ խումբը բաւականին ազդեցիկ է Հայաստանի պետական համակարգին ներս, եւ բացի այդ, անոնք ունին «Ե՛լ աւելի ազդեցիկ հովանաւորներ»:

«Մենք ուսենք Սեփականութեան, Տնտեսական Գործունեութեան ԴԵՄ Ուղղուած Յանցագործութիւնների Գործերով Վարչութիւն: Ապրիլ ամսից Ներկայացուած է դիմում, ընդիուա մինչեւ արտերկրից զանգելինձ են սպառնացել, որպէս փաստաբան իմ գործունեութեան հետ կապուած: Ես համապատասխան դիմում եմ Ներկայացուել: Առ այսօր թղթերը դրուած են մի կողմ: Սա վերաբերում է «Սիգարոն» ՍՊԸ-ին», – ըստ Լեռնիկ Յովհաննիսեանը: «Դա էլ օտարերկրեայ Ներդրումների վրայ հիմնուած ընկերութիւն է եւ 2004-ին այդ ընկերութիւնը ծաղկում էր, 350 աշխատատեղ ուներ, 50 երկիր արտահանում էր կատարում, բայց տնտեսական յանցագործութիւն կատարող անձանց այդ

նոյն շղթայով, այսօրուայ դրութեամբ այդ ընկերութիւնը փաստացի անվճարունակ է եւ արդեն Պ.Ե.Կ.-ը դիմել է [դատարան] սնանկութեան համար»:

Թէ որո՞նք են այդ բարձրաստիճան պաշտօնեաները, փաստաբանները անուններ չիրապարակեցին, սակայն Նշեցին այլ օրինակներ:

«Մենք մասնակցում եինք «Տեսօ Կոլտ Մայսիսիկ» ընկերութեան գործին, որտեղ կատարուել են մեծ իրացումներ: 1.5 միլիոն տոլարի յափշտակութիւն է տեղի ունեցել այստեղ՝ խողովակներ են գողացել, հանել են՝ Պարսկաստանում վաճառել են», - տեղեկացուց փաստաբան Նիքոլայ Պաղտասարեանը:

Ներկայացուեցաւ նաեւ ամերիկահայ Ներդրող Էտմոնտ Խուտեանի յայտնի գործը: Ան սփիռքահայերէն դրամական միջոցներ հաւաքելով Երեւանի Մաշտոցի պողոտային վրայ 2005 թուականին կառուցած է 13 յարկանի բազմաթիվ սակայն շինարարութեան աւարտին յետոյ Ներդրողները ո՞չ իրենց հասանելիք բնակարանները, ո՞չ ալ տուած գումարը ստացած են: Փոխարևնը, ըստ փաստաբաններուն, բնակարանները ապօրինաբար կը վաճառեն ու գումարն ալ կ'իրացնեն հայաստանցի գործարարներ Վկատիսլաւ Մանկասարեանը ու Էտիկ Եսայեանը:

Գլխաւոր դատախազի մամուլի խօսնակ Սոնա Տռուգեանն այս կապակցութեամբ բաւարարուած է «Ազատութիւն» ռատիկայանին փոխանցելով հետեւեալ բացատրութիւնը. «2007-ին ընդունուած «Դատախազութեան մասին» նոր օրենքի համաձայն, դատախազութիւնը նախաճնութիւն չի իրականացնում, նա քննչական մարմին չէ, եւ նշուած քրեական գործերը քննում են այլ քննչական մարմիններում: Իսկ եթէ ընութեան ընթացքի վերաբերեալ կան դժգոհութիւններ, ապա օրենքով սահմանուած կարգով կարող են բողոքարկուել»:

(արտատպուած Գանատայի «Լուսաբաց» շրթ. –ի 29 Սեպտ. 2012-ի համարէն) ■

ՆԱՄԱԿ 318

Արմեն Յարութինեան

Չարունակելով մեր տաք ու պաղ տպաւորութիւնները, զսեմ որ պանդոկին մէջ կար «կայտառ» «ծերունի» մը, քիչ մը կորաքամակ, Յայկազ Ասատուրեան անունով, մշեցի, գաւազանով կը քալէր:

Այս հայրենակիցը Ֆրանսային եկած էր, Սենթ Էթիեն քաղաքին, ուր ցանցառ հայութիւն մը կայ: Ամէն առաւօտ, ևախաճաշէն առաջ, կը տեսնուեինք, կը կարդար Ֆրանսերէն օրաթերթ մը: Օր մըն ալ տեսայ որ Ու Սարոյեանի մէկ գիրքը կը կարդար Ֆրանսերէնով: Տարագրութեան հասած են որբանոց մը եւ անկէ ուղղակի ֆրանսա եկած են: Այսօր գաւակներ ունի, բոլորն ալ մասնագետներ, որոնցմէ մին պիտի գայ զինք դիմաւորելու Լիոնի օդակայանը, քանի որ Փարիզ խոռվ էր այդ օրերուն: Թոռնիկները քիչ մը հայերէն գիտեն: Ահա՝ ցեղասպանութենեն փրկուած մը, որ տակաւին կը կառչի իր հայութեան, Յայաստան այցելելով եւ զանազան պտոյտներ կատարելով եւ այդ յառաջացեալ տարիքին:

* * *

Մեր մամուլը ժլատ է ամէն տեսակի լուրեր տալու մէջ, կարծես թէ ամօթ ըլլար: Օրինակ՝ Յայաստանի աղանդներու մասին: Ըստ «Նոր Յառաջ»ի եւ «Մարմարա»ի, Յայաստան իր թիւին համեմատ կը գերազանցէ աշխարհը: Յայաստանի բնակչութեան 300-էն մէկը եհովաճի է եւ կան տակաւին 64 ուրիշ աղանդներ (կատակ չէ), որոնք պատօրեն կը գործեն հոն, ապաւինելով Յ.Յ. կառավարութեան «միջազգային օրենքը» յարգած ըլլալու պարտադրանքին, ինչ որ մեծ սխալ մըն է մեր ժողովուրդին պարագային: Ըստ իս, կառավարութիւնը պետք է անյապաղ արգիլէ ասոնց բոլորին գործունեութիւնները, թքած ըլլալով միջազգային օրենքին: Եհովաճիները զինուրական ծառայութեան չեն ենթարկուիր - եւ կառավարութիւնը ինչպէ՞ս կը դիմակալէ այս պարագան - ապաւինելով

իրենց կրօնական համոզումներուն: Վերջերս հայ բանակին մէջ եղան անկարգութիւններ եւ մօտ քսան հոգիներ զոհուեցան - չեմ գիտեր վասն ինչի: Երկիր մը որ շրջապատուած է թշնամիներէ, չի կրնար ինքզինքին արտօնել նման դեպքեր:

Յազիւ թէ կը գրուի արտագաղթի մասին: Մեր կեցութեան ընթացքին իմացանք որ գիւղի մը 48 ընտանիքները արտագաղթած են ֆրանսա: Ահաւասիկ սահմանամերձ պարապ գիւղ մը: Պետք է աւելցնել թէ արտագաղթին միակ պատճառը աղքատութիւնը չէ: Ցաւալի է նաեւ ուղեղներու կորուստը...:

* * *

Եթէ չէք ճանչնար, իմացե՞ք: Ճօ քոքը անուն երջանիկ երգիչ մը Երեւանի մէջ համերգ պիտի տար 26 Նոյեմբեր 2010-ին, մուտքը՝ 60,000 դրամ (մօտ 148 ամ. տոլար) («Մարմարա», 1 Նոյ. 2010): Ասիկա պարզ պաշտօնեայի մը կամ լաւ դերասանուիիի մը երկու ամսականն է: Ափսոս որ փախցուցինք...:

Չեմ ճանչնար այդ երգիչը որ «խռպոտ եւ ցած» ձայն մը ունի եղեր, եւ հակամետ հաշիշի: Այսքան գովասանք կը բաւէ կարծեմ, եւ ասիկա այն օրերուն երբ այս երգիչը պիտի երգէ լեցուն սրահներու մէջ եւ հիմնադրամի հանգանակութեան պիտի ծեռնարկուիր: Գրած եմ եւ կը կրկնեմ. Եթէ այս դրամահաւաքը պիտի ըլլայ,

ԱՆԴՐԱՇԱՐՁ

գումարը պետք է գործածուի մեր պետքերուն համար - սկսելով մեր դպրոցներն, որոնց փերուշան վիճակը ծանօթ է ամենուն: Հարցոնող մը կա՞յ, թէ ինչո՞ւ մեր ուսուցիչներուն ամսականները կ'ուշանան: Ա.Ս.Ն.-ի մէջ մասնաւանդ կարիքը կայ հայկական դպրոցներու, փրկելու համար այն բազմաչարչար հայ մանուկները, որոնք կառավարական ծրի դպրոց կը յաճախեն:

Ասցեալ տարի, Մոսկուայի մէջ 30 միլիոն տոլար հանգանակութցաւ - այս տարի ալ 8 միլիոն: Այս գումարը լիուլի կը բաւէ Արցախեան բոլոր տեսակի շինարարութեանց՝ սկսելով ջուրի հարցեն: Ի՞նչ արդինք տուաւ այս 38 միլիոնը - ուրեմն մէկը մի պան գիտի՞ - կ'արժէ գիտնալ: Հայաստան իր միլիառատերերով եւ միլիոնատերերով կարող է բոլորին պետքերուն հասնիլ եւ աւելիով - քիչ մը հանգիստ ձգելով մեզ, որ մենք ալ զբաղինք մեր վերքերով: Ծատ պիտի փափաքի, որ մեր ղեկավար տարրեն մի քանի անձեր ինձի բացատրեին, թէ ինչ է հայրենասիրութիւնը: Այս ատեն աւելի հանգիստ սրտով եւ խոճով կը մեկնիմ այս աշխարհեն:

* * *

Գանատայի կառավարութիւնը կ'օգնէ իրաքի հայ գաղթականներուն: Հայաստանի կառավարութիւնը ի՞նչ ըրաւ ցարդ - ի՞նչ ըրինք մենք - մեր զոյգ Աթոռներով եւ հաստատութիւններով: Այո՛, ի՞նչ:

Վերջերս համաժողովները իրար յաջորդեցին: Մեր մօտն ալ «հրաւիրեալներ» կային: Դերձակ բարեկամս հարցուց, թէ քեզի հրաւեր չէ՞ դրկուած: Ո՛չ,- ըսի,- զիս տակաւին գրողներու ցանկին մէջ չեն դրած: «Ճիշդ քու ալ տեղդ էր», ըսաւ եւ քալեց...:

Ցարդ, որեւէ տեղեկատուութեան չեմ հանդիպած, ուր յիշուին այդ խնդրոյ առարկայ հանդիպումներու ընթացքին խօսուածներուն մասին, գունէ 10 տարիներու ընթացքին, ըլլայ՝ Հայաստան, ըլլայ՝ մեր մօտ:

Դարձին՝ մասնակցողներէն ոմանք, կը գրեն իրենց տպաւորութեան մասին, ոմանք բանաստեղծական ոճով՝ ոմանք

ալ՝ քառակուսի ծեւով եւ որոնք երբեք չեն ցոլացներ այդ համաժողովներու ոգին եւ նպատակը: Տակաւին պայման է, որ այդ համաժողովներու ընթացքին կարդացուած բոլոր յօդուածները լոյս տեսնեն գորոյկի մը ծեւով, որ բացականերն ալ գիտնան, թէ բանք ինչումն էր եւ ի՞նչ պետք է ընել:

Յոս տեղին է յիշել, թէ սփիւռքի նախարարութեան կողմէ «շնորհուած» մրցանակները եւ միւս «Եւայլնները», առնուազն անիմաստ են եւ արդիւնք՝ «միջնադարեան խոր տգիտութեան»: Վերջերս սփիւռքի հայ թերթերուն «լաւագոյն»ի մրցանակ տրուեցաւ: Թիւով տասը հատ: Աստուած թիւը աւելցնէ: Ինձի համար լաւագոյնը մէկ հատ կ'ըլլայ: Այդ թերթերուն մէջ բացակայ էր «Մարմարա»ն, չեմ գիտեր իր գործած ո՞ր մեղքին համար: Ինձի համար «Մարմարա»ն արժանի էր մրցանակի - ես կը ստանամ բազմաթիւ մամուլ - եւ համոզուած եմ ըսածիս: Ինձի նման ուրիշներ ալ կը բաժնեն այս տեսակետը: ... Ուրիշ «իմաստուն» որոշում մըն էր «Կամար» պարբերաթերթին «Պատուոյ Գիր» մը տալը, որ իր 10 թիւերով փոքրիկ մըն է, բաղդատմամբ «Բագին»ի, որ աւելի քան 50 տարիներու վաստակ ունի եւ ուր կը տողանցեն բազմաթիւ տաղանդաւոր գրիչներ: «Բագին»ին՝ ոչինչ:

* * *

Տաքը՝ տաքին...

8 Դեկտեմբեր 2010-ի երեկոյեան, հաւաք մը կազմակերպուած էր հայ մտաւորականներու, ընդ հովանաւ Արամ Ա. Վեհափառին: Զեռնարկը յոյժ գովելի էր եւ «Ազդակ» յաջորդ օրն իսկ անդրադարձած էր այդ միջոցառման: Այդ թղթակցութիւնը գրողը չէր ստորագրած, ինչ որ նորութիւն մը դառնալ սկսած է մեր մամուլին մէջ: Բացականեր կրնան «Ազդակ»ի 9 Դեկտ. 2010-ի թիւէն իմանալ բոլոր մանրամասնութիւնները: Միայն մէկ բան մոցուած էր՝ Վեհափառին պոռթկումը, թէ ո՞ւր են մեր մտաւորականները, ո՞ւր են մեր գրողները, ո՞ւր են մեր պատմաբանները, եւ այլն:

Միևնույն այդ, իմացած էինք օրուայ հիւրէն՝ պր. Ա. Մելքոնեանն (Գիտութիւն-

ներու Ակադեմիայի Պատմութեան Յիմնարկի տևորէն), թէ իր գիտաշխատողները ամսական 56,000 դրամ (մօտ 138 ամ. տոլար) կը ստանան, որ ողորմելի գումար մըն է: Որեւէ արդիւնք կարելի չէ ակնկալել նման ամսականով աշխատող մեր գիտնականներէն:

Հարց-պատասխանի ընթացքին խօսք առնելով ըսի, թէ արդիւնքի հասնելու համար, հոս թէ Հայաստան, դրամի կարիքը կայ: Վեհափառը լրջօրէն «Ե՞հ, դո՞ւն տուր» ըստ՝ ցուցամատը սպառնական ուղղելով ինձի:

Ուրեմն, Վեհափառի հայրական յորդորին հետեւելով, կ'առաջարկեմ, մեկ տարուայ համար, յատկացնել չորս հազար ամ. տոլար, յատկացնելու համար երկու գիտաշխատողի, ըստ Վեհափառին հայեցողութեան, իբր նիւթ եւ անձ:

Ես «Այբ»ը ըսի, կը մնայ մեր ունեւորներուն, որ շարունակեն այբբենգիմը: Բարի երթ բոլորին եւ բարի նախանձ մեր հայրենի միլիոնատերուն:

* * *

Դատաւորը՝ երկու ձերբակալուած գողերուն.

- Ո՞ւր կ'ապրիս:

- Ոչ մեկ տեղ:

Դատաւորը նոյն հարցումը կ'ուղղէ երկորորդին.

- Ես անոր հարեւանն եմ:

Մեր ազգն ալ բնակչութեան տեղի տագնապի մէջ է անյիշատակ ժամանակներէն:

Յ.Գ. Այս նամակը գրուած է Յունուար 2010-ին եւ աստանդական կեանք մը ունեցած է - խմբագրատունեւ խմբագրատուն... ի հաշիւ խօսքի ազատութեան: [Ապա լոյս տեսած է «Արարատ» օրաթերթի 23 Մայիս 2012-ի համարին մէջ, սակայն խմբագիրին կողմէ գեղչուած են չորս տողեր: Հեղինակին խնդրանքով եւ խօսքի ազատութեան սկզբունքէն ելլելով՝ զայն կը հրատարակենք ամբողջութեամբ, - «Սփ.»]:

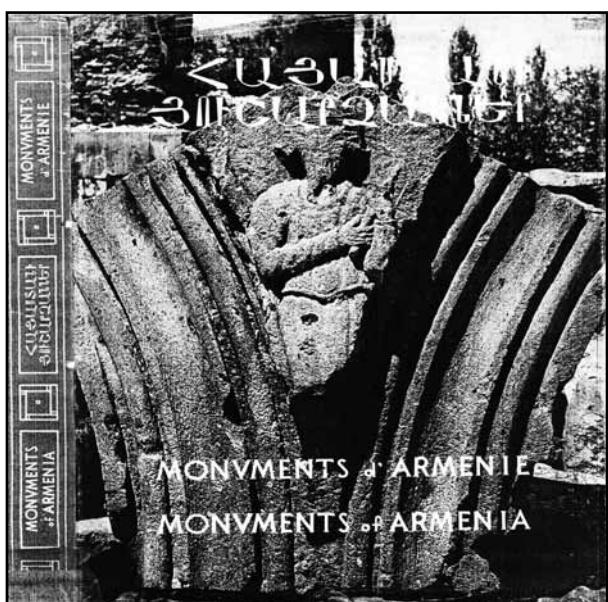
ՆԱՍԱԿ 328

Արմէն Յարութիւնեան

Բարի լուր մը Հայաստանէն, որ չի նմանիր շքանշաններու եւ այլ ծանրագին նուերներու մատակարարման:

Արդարեւ, «Մարմարա»ի վերջին թիւերէն մեկուն մէջ կարդացի որ հայրենի կառավարութիւնը որոշած է 230,000 ծառ տնկել Հայաստանի զանազան շրջաններուն մէջ: Այս նախաձեռնութիւնը շատ կարեւոր է եւ կենսական մեր հայրենիքի ապագային համար: Նման լուրեր մեր մամուլէն բացակայ են:

Այս լուրը հին օրերու յիշատակ մը բլթակեց մտքիս մէջ, որը հայրենասիրութեան բացառիկ դրսեւրում մըն է: Մօտ 40 տարիներ առաջ պր. Կարապետ Պապահերեան, որ այդ օրերուն արդէն ծանօթ անուն մըն էր իբր կուսակցական եւ ազգային գործիչ (եւ է ցայսօր), արդէն հրատարակած էր «Հայաստանի Յուշար-

ճաններ» անուն գունաւոր, պատկերա-

ԱՆԳՐԱԿԱՐՁ

զարդ, մեծածաւալ հատորը (1968), եւ որ տակաւին աւելի ներկայանալի յաջորդներ չունեցաւ: Ուրեմն, մեր բարեկամը գեղեցիկ գաղափարը կ'ունենայ Հայաստանի տարածքին տնկելու 300 խնձորի ծառ, եւ տնկիները Երոպային գնելով կը դրկէ Հայաստան: Ցաւ ի սիրտ, այս առաջին առաջումը կը չորևայ օրուայ իշխանութիւներուն կողմէ: Պր. Կարապետ Պապահեցեան անվիատ, դարձեալ կը դրկէ 1000 տնկի, որ այս անգամ յաջողութիւն կը գտնէ եւ ցայսօր այդ տեսակը Հայաստանի մէջ կը կոչուի «Տէմիրճեան» խնձոր, ի պատիւ օրուան առաջնորդ Կարեն Տէմիրճեանի: Տարիներ ետք, Յ.Յ. Կառավարութիւնը, յաւելեալ տնկիներ կը գնէ Եռկոսուարիային եւ կը տնկէ առանց ... չորցնելու:

Նոյնքան կարեւոր էր Հայաստանի կովերուն ազնուացումը: Պր. Կ. Պապահեցեան դարձեալ գործի վրայ է. եւ գերմանական ազնիւ կովերու (Holstein) սերմերը սառած վիճակի մէջ կը հասցնէ Հայաստան եւ տեղացի կովեր կը բեղմնաւորուին: Քանի մը տարի ետք արդէն 451 «Նորածիններ» կային Հայաստանի տարբեր շրջաններուն մէջ եւ մենք ականատես եղանք անոնց բարի նայուածքներուն՝ բարերարին ներկայութեամբ:

Յիշեցնենք, որ կովերու այս ազնուական ցեղը տարին մօտ 14,000 լիթր կաթ կու տայ: Այս կովերուն այսօրուայ վիճակին մասին ո՛չ մէկ գաղափար ունինք: Օգտակար պիտի ըլլար ծանօթագրութիւն մը նոր սերունդին համար, որ հասկնայ թէ ի՞նչ է հայրենասիրութիւնը:

Այժմ խնդրոյն զաւեշտական մասը: Այս կովերուն խնդիրը այնքան աղմուկ կը բարձրացնէ, որ ագերիները Մոսկուա կը դիմեն, որ իրենք ալ օգտուին: Երեւակայեցէ՞ք անոնց յուսախարութիւնը երբ կ'իմանան, որ Մոսկուան ալ լուր չուներ...:

Պր. Կ. Պապահեցեան եւ իր սերունդը, որ իմ ալ սերունդս է, այս ձեռով կ'ըմբռնէր հայրենասիրութիւնը, որ այսօր քիչ մը եղջուած է «ոսկի հորթ»ին դրացնութեան մէջ:

Նախկին նամակներուս մէջ քանի մը անգամներ խնդրած եմ մեր հոգեւոր եւ աշխարհական դեկավարներէն, որ բա-

ցատրեին, թէ ի՞նչ է հայրենասիրութիւնը: Տակաւին չեմ յուսահատած:

* * *

Վերոյիշեալը փայլուն կողմն է մետաղադրամին: Այժմ քննենք միւս կողմը, որը միշնադարեան մթութեան մէջ է:

Անցեալ Օգոստոսին էր, Արամ Ա. Վեհափառ կազմակերպած էր համագումար մը, ի պաշտպանութիւն արեւմտեան հայերեսին: Սքանչելի գաղափար: Երբ կը սպասէի թուականին, իմացայ, որ մուտքը հրաւերով է: Պէտք է դիմէի Վեհափառին՝ ապահովելու համար այդ հրաւերը, զոր պարզ ձեւակերպութիւն մը կը կարծէի: Չանգեցի Վեհափառին, որ ըսաւ թէ ինք չի խառնուիր նման հարցերու եւ «բարեկամի՞ն դիմէ» ըսաւ: Այդպէս ալ ըրի. եւ իմացայ, որ յաջորդ օրը ժողով ունին եւ օրակարգի նիւթ պիտի դարձնեն այս «միշագգային հարցը»: Պատասխանը ժխտական էր, հակառակ բոլոր ակնկալութիւններուս: Բայց որոշեր էի երթալ եւ գացի: Այդ օրերուն, պր. Ռոպեր Յատտեճեանի գրչէն լոյս տեսած էին («Մարմար», Յունիս-Յուլիս 2012) տասներկու յօդուածներ, «Մեր Մայրենի Լեզուն Մահմերձի Անկողինին Մէջ» ընդհանուր խորագրով: Բարեկամս՝ պր. Կարօ Աբրահամեանը Պոլսէն բերել տուաւ խտասալիկը եւ արդէն 30 էջնց գրքոյկը պատրաստ էր եւ որ համաժողովի ոգիին կը համապատասխանէր:

Խնդրոյն ողբերգական մասը, որ ցոյց կու տայ մեր ... լրջութիւնը:

Ուրեմն, որոշուած օրը, բարձրացայ Պիրֆայա եւ ժողովարահէն ներս մտայ, դէմս գտնելու բանաստեղծ մը:

Եթէ հոգելոյս Անդրանիկ Ծառուկեանը հոն ըլլար, պիտի գոչէր.

«Յելլէ պելլէշ ըլ-Փլըմ» (շարժապատկեր իմաս սկսաւ):

Չիս «դիմաւորողը» սպառնագին խօսեցաւ.

- Յա՛, Եկա՞՞ր:

- Այո՛, Եկայ:

- Ամենն ետեւը պիտի նստիս (կարծես առջեւը նստողները մէյ մէկ հանճարներ ըլլային):

- Ես փափաքած տեղս կը նստիմ...
(Ըարունակութիւնը՝ էջ 36)

«ՈՒՍՏԱԲ»

ՀԵՂԻՆԱԿ՝ ԽՕՍՀ ԱՆԹՈՆԻՕ ԿՈՒՐԻԱՐԱՆ

(յապատճեներով)

ներկայացնող՝
Թորոս Թորամեան

Տարիներ առաջ լաւ էի պատմութիւնը սպանացի այս հեղինակին, որ Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի տղոց Մատրիտեան գործողութեան ընթացքին վերածուած էր հաշմանդամի ու բազում տառապանք կրած՝ հիւանդանոցին մէջ ենթարկուելով բազմակի վիրաբուժական գործողութիւններու եւ հուսկ՝ ապաքինած:

Սովորական պատմութիւն պիտի ըսէք, բայց անսովոր պատմուած է այս գիրքին մէջ, ուրկէ կը յայտնուի մարդու այն տեսակը, որուն շատ անգամ չէ՝ որ կը հանդիպինք մեր ապրած կեանքին ընթացքին:

Այո՛, մարդու այս տեսակը միլիոններու մէջ կը գտնուի մէկ հատ:

Հեղինակը հոգեբանական վեպ մը գրած է իր ապրած կեանքին մասին ու իր այս գործը անուանած՝ «Ռումբը»:

Այո՛, ոումբ մը, հայ տղոց ձեռքով արձակուած ոումբ մը սպանացի այս երիտասարդը գամած է անկողինին ամխսներով: Բայց ինչո՞ւ հայ տղաք սպանացի մը հասցնեն մահուան դրան որպէսզի ան շարչարանքի ենթարկուի ու ամխսներով իր հոգիին մէջ սնուցանէ զգացում մը, որ սովորաբար մարդը կը մղէ վրիժառութեան:

Եւ հոս է իրական ոումբը:

Առաջին ոումբը զգետնեց Խօսէ Անթոնիօ Կուրիփարամը: Երկրորդը ոումբի նման արձակուած՝ մարդու այն տեսակին յայտնութիւնն է, երբ վիրատրոտղը իր ձեռքը կ'երկարէ վիրատրողին ու կ'եղբայրանայ անոր հետ այն աստիճանի, որ կը մղուի հասկնալու, թէ պատճառը ի՞նչ էր, որ հայ տղոց խումբը մղած էր Մատրիտի մէջ իրենց կատարած ոմքահարութեան:

Հեղինակը այստեղ ոչ միայն կտրուկ կերպով կը մղուի ոչ թէ դիմելու վրիժառութեան, այլ՝ մարմնապէս անվերջանալի ցնցումներու

Այն հեռախօսի կրպակը, ուրկէ Խօսէ Անթոնիօ Կուրիփարանն իր տիկնօց հեռածայնելու ատեն ոումբը պայթելով գինք ծակրօրէն վիրատրեց:

ենթարկուելով հանդերձ, կ'որոշէ իմանալ հայոց պատմութիւնը՝ գտնելու համար «ինչո՞ւ»ներուն պատճառը:

Ենթական կ'ուսումնասիրէ հայոց պատմութիւնը հասնելու համար այն եզրակացութեան, որ իր տեսակին մէջ խորապէս մարդկային է: Եւ ահա՝ իր եզրակացութիւնը՝ սեղմել, բարեկամորեն սեղմել այն ձեռքը, որ մահուան եզրին մօտեցուցած էր զինք:

Սպաներէնով գրուած այս դիցազներգութիւնը հայերէնով ունեցանք շնորհիւ իրք թարգմանիչ յայտնուած Շուշան Սիրույեանի, խմբագիր ունենալով Գէորգ Եազըճեանը, էջաղող եւ ձեւատրող ունենալով Արմէն Սիրույեանը, ծանօթագրութիւններով դարձեալ Շուշան Սիրույեանի կողքին Գէորգ Եազըճեանն է, որուն քիչ մը ամէն տեղ կը հանդիպինք երբ խօսքը հայ գիրի, գիրքի եւ մշակոյթի մասին է [իսկ յառաջարանը գրած է Ալեք Ենիզոնուշեանը, «Սփ.»]:

Այս գիրքին հեղինակը հայոց մասին գրելէ

ԳԻՐՋԵՐ

առաջ երկասիրած է վեցեակ մը հատորներ: Միայն Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի տղոց խումբը մղած է զինք ճանչնալու Հայոց Յեղասպանութիւնը, երբ «Ռումբը» գիրքն ետք ան հեղինակած է այլ հատոր մը՝ «Հայերը՝ Մոոցուած Յեղասպանութիւն Մը» վերնագիրին տակ 2008-ին, իսկ «Ռումբը՝ 1982-ին [ունեցած է շուրջ հրատարակութիւն, ընդհանուրը՝ 100,000 տպաքանակով,-

«Սփ.»]:

Մենք Խոսէ Անքոնիօ Կուրիարանի այս զիրքով հոգեական նորոգուելով, իր մարդկայնական վարքագիծով ունեցանք հանգիստ եւ հանգստացնող ճամբորդութիւն նէափի ապրելու արժանի ՄԱՐԴԸ:

(առնուած «Զարթօնք - Գրական Մշակութային» ամսաթերթի Յուլիս 2012-ի համարէն)

ՀԱՏՈՒԱԾՆԵՐ «ՌՈՒՄԲԸ» ԳԻՐՋԵՆ

Գիտե՞՞ս, որ յաճախ ինքս ինձ հարց եմ տալիս, թէ ես ի՞նչ կ'անէի հայ լինելու դէպում, եթէ իմ նախնիներին ոչնչացրած լինէին եւ ստիպուած լինէի իմ հայրենիքից հեռու ապրել: Ճիշդն ասած՝ պատասխանը չեմ գտնում....:

- Վստահ եմ, որ ոռումքեր չէիր տեղադրի:

- Ցուսամ՝ ոչ:

- Վստահ եմ:

- Դժուար է ուրիշների վիճակում գտնուել՝ առանց նրանց փորձն ունենալու: Իմ մտայնութեամբ, ինչպէս նաև ահարեկչութեան նկատմամբ իմ մտային ու բարոյական մերժման կեցուածքով, դատապարտում եմ այն գործողութիւնները, որոնք կարող են վճասել անմեղ մարդկանց, նոյնիսկ բուրքերի ներկայ սերնդին, որն անմիջական պատասխանատուութիւն չի կրում այդ արարքների համար: Սերժում եմ դա պատմական գործնապաշտուութեան տեսանկինից: Ահարեկչական խմբատրումները ճախտղուել են եւ մեծ մասամբ չեն հասել իրենց նպատակին: Բայց ես ի՞նչ կ'անէի, եթէ իմ ուղեղի մէջ ամէն օր կրէի լուրդեան մատնուած մի ողբերգութեան բերը, եթէ չկարողանայի վերադառնալ այն վայրը, որտեղ իմ արմատներն են կտրել, որտեղ իմ նախնիներն են ապրել: [էջ 190]

Իսէալիստներ են եւ դրանում համոզուած են: Կասկած չունեմ՝ նաև համոզուած են, որ իրենց զոհողութեան, միայնութեան շնորհի է վերածնուելու իին Հայաստանը: Սա նրանց ճշմարտութիւնն է, բացարձակ ճշմարտութիւնը, անվիճելի, մոլեռանդ: Կամ էլ՝ նրանց երազանքն է: Սի երազանք, որին հաւատում են կամ ստիպուած են հաւատալ, որովհետեւ հակառակ դէպում՝ կը տապալուեն, կը կորցնեն իրենց գործողութիւնների արդարացման միջոցը, բռնի ոյժի դրօշը, եւ է՛լ ելք չեն ունենայ կամ էլ՝ միակ ելքը խելագարութիւնը, ինքնասպանութիւնը կը լինի... «Ահարեկիչներ չենք, իր հայրենիքի վերականգնումը եւ պատմութեան մէջ իր տեղը զբաղեցնել ցանկացող սփոռուած ու ոչնչացուած մի ժողովրդի բանակն ենք...»: Դա ինձ բազմից ասել են Փարիզում, Պէյրութում, այստեղ....: Իրենք իրենց բանակ են զգում, պատմութեան էջը շրջող ժողովրդի առաջնորդը, ինչքան էլ ժողովուրդը կամ ժողովրդի մեծ մասը չինտենի իրենց կամ քննադատի իրենց բռնի գործողութիւնները: Սակայ չի մտահոգում, ճիշդ է: Երբ ... առաջադրանք են ստանում, իրենց նպատակը բառացիօրէն կատարելն է....: Այդպէս արեց Սեպտեմբերին Փարիզում բուրքական հիմաստուութիւնը գրաւած անձնասպանական խմբակը, ուզում էր դա անել Ենիքուուշեանը, երբ հեռախօսազանգ էր սպասում՝ ոռումքը տեղադրելու վայրն իմանալու նպատակով: Առաջադրանքը խիղճն է, արդարացումը, այդ գործողութիւնները վսեմացնող անվիճելի պատճառը, որը փոխարինում է մարդկային յարաբերութիւններին....: [էջ 402]

Ի ՊԵՏՍ ԲՈԼՈՐԻՆ

Սա՛ Է Սիոնականութիւնը

Իսրայէլնան «Տը ճերուալէմ Փոսք» օրաթերթը իր 21 օգոստոս 2012-ի համարին մէջ կը ներկայացնէ Իսրայէլի ծայրայեղական «Շաս» կուսակցութեան (որ այսօր մաս կը կազմէ երկրի համաձայնական կառավարութեան) հոգեւոր առաջնորդ եւ աւագ սեֆարտի (արեւելեան հրեայ) դատաւորը, 90 տարեկան ուսպանի Օվասիա Ենուէֆի հիմնական միտքերը, որոնք յստակօրէն կը փաստեն սիոնական փրոբրոլուներու գոյութիւնն ու գործադրութիւնն եւ սիոնիզմի մարդատեաց էութիւնը:

Այս մոլեուանդ ուսպանի իր շաբաթօրեայ քարոզներէն մէկուն մէջ հետեւեալը կ'ըսէ.

«Ոչ-հրեաները (*gentiles, goyim*) ծնած են միայն մեզի ծառայելու համար: Առանց այդ ծառայութեան՝ անոնք տեղ չունին այս աշխարհի վրայ. անոնք միայն պէտք է ծառայեն Իսրայէլի ժողովուրդին:

Իսրայէլի մէջ ոչ-հրեաները, ամէն անձինման, կրնան մեռնիլ, սակայն Աստուած իրենց երկարակեցութիւն պիտի տայ: Ինչո՞ւ...: Ոչ-հրեան ծառայ է: Ասոր համար ալ երկար կեանք կ'ունենայ, որպէսզի հրեային համար լաւ աշխատի:

- Ինչո՞ւ ոչ-հրեաներուն պէտք ունինք: Անոնք պիտի աշխատին, պիտի ցանեն եւ պիտի հնձեն: Մենք էքեւստիի պէս պիտի սստինք եւ ուտենք: Ոչ-հրեաները ստեղծուած են ճիշդ այս նպատակով»:

Օգոստոս 2012-ին Օվասիա Ենուէֆը փափաքեցաւ, որ պաղեստինցի ժողովուրդը եւ ամոր առաջնորդները համաձարակէ վարակուին, սակայն քանի մը շաբաթ յետոյ ետ առաւ այլ անձքը:

Իսրայէլի կառավարութեան որոշումներուն մէջ, մանաւանդ ճակատագրականներուն, միշտ նկատի կ'առնուի վերոյիշեալ ուսպանին կեցուածքը: Օրինակ, Իրանի դէմ Իսրայէլի յարձակման վերաբերեալ, կառավարութիւնը անոր կարծիքը առաւ՝ ան հակառակ էր միակողմանի յարձակումին: Ուսպանի օրինակ բերելով Հին Կտակարանէն Եսթերի օրինակը, ըսաւ. «Պարսկաստանը մտադրած է չարութիւն հասցնել մեզի: Մենք բոլորս վտանգուած ենք: Աստուծմ

Սիոնիստ
ուսպանի
Օվասիա
Ենուէֆ

բացի որեւէ մէկու վրայ չենք կրնար յենիլ»:

Այս քունդ այլատեաց ուսպանին 26 օգոստոսին կոչ ըրաւ հրեաներուն՝ աղօթել Իրանի կործանման համար: Ան պահանջեց, որ հրեաները հրեական նոր տարուան առթիւ աղօթեն Իրանի եւ Հրզպալլահ կուսակցութեան ոչնչացման համար:

Ինչո՞ւ հրեաները հալածուած են

Պատմութեան մէջ ինչո՞ւ հրեաները հալածուած են, մանաւանդ որ իրենք զիրենք «Աստուծոյ լնտրեալները» կը սեպեն: Այս հարցը կու տայ ամերիկացի աւագ զօրավար Շէյ Կարնըրը, որ Իրաքի մէջ Վերակերտման եւ Մարդկային Օժանդակութեան գրասենեակի տնօրէնը եղած է Սատուամի վարչակարգին տապալումէն ետք: Ան նաեւ պիտի դեկավարէր տեղական համաձայնական միջանկեալ կառավարութիւն մը, փորձելով Իրաքը անհշխանական եւ անօրինական վիճակէն ազատել: Սակայն, 21 Ապրիլ 2003-ին նշանակուած այս բարձրաստիճան զինուորականը գրեթէ անմիջապէս՝ 12 Մայիսին ետ կը կանչուի, քանի որ Իրաքի մէջ սիոնականութեան խաղցած հսկայ դերը տեսած էր:

Շէյ Կարնըր, ի շարս այլոց, հետեւեալը կը գոլէ.

«Կրնա՞յ զլլալ որ հրեաները իրենց ապրած երկիրներուն մէջ այսպիսի վարմունք ունեցած են, որ այդ երկիրը իրենց դէմ դարձած է, կամ ալ իրենք անբախտ եւ անմեղ զոհեր են:

Չէի գիտեր որ պատմութեան ընթացքին հրեաները արտաքսուած են 79 երկիրներէ, նոյնիսկ քանի մը անգամ՝ կարգ մը երկիրներէ:

Չէի գիտեր որ Ողջակիզման մասին իրենց յաւակնութիւնը, որուն առանց հարցուփորձելու կը հաւատայի այսքան ժամանակ, իրականու-

ՏՈՄՍԱԿՆԵՐ

ճեյ Կարնըր

թեան մէջ՝ կեղծիք է:

Ողջակիզման մասին գիրքեր կարդացած էի, շարժանկարներ դիտած ու լացած էի: Անոնց միակ նպատակը իսրայէլի համար համակրանք յառաջացնելն էր եւ միլիառներով տոլար կորզել Գերմանիային եւ 1.25 միլիար տոլար ալ՝ «Սուլիս» դրամատունեւ:

Գիցայ որ Նիւրեմագերկի դատավարութեան ընթացքին գերմանացի «պատերազմի ոճրագործներու» խոստովանութիւնները չարչարանք տակ առնուած են եւ անոնք դատուած, դատապարտուած եւ պատժուած են գիրենք ամբաստանողներուն կողմէ:

Ցնցուեցայ եւ սարսափեցայ երբ լսեցի Պաղեստինի գրաւեալ հողերուն մէջ իսրայէլի բանակին եւ հրեայ տարաքանակներուն վարմուսքը պաղեստինցի ժողովորդին դէմ:

Յայտնաբերեցի, որ հրեաներուն պատմութիւնը հիմնուած է ազահութեան, գողութեան, ստախօսութեան եւ ծեռնածութեան վրայ, նաեւ հարցական է անոնց կատարած առեւտուրը: Գիտակցեցայ որ անոնք բաժին ունին միասեռական եւ կնոջական ծայրայեղական շարժումներուն մէջ, պոռնկագրութեան ճարտարարութիւնը մէջ, նաեւ բարձր քանակութեամբ ներկայութիւն ունին կիսերու վիժումի գործին մէջ:

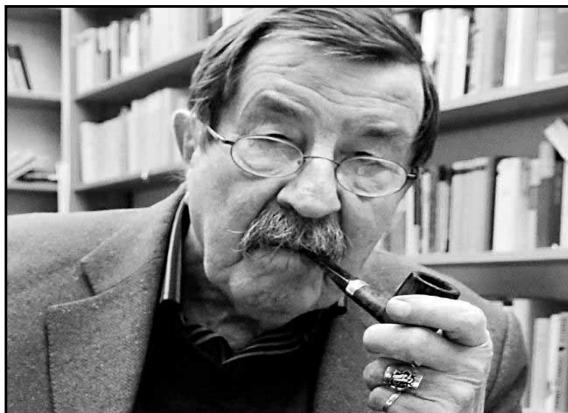
Յայտնաբերեցի, որ հարստութեան, լրատուութեան միջոցներուն եւ ակադեմական հաստատութիւններուն մեծամասնութիւնը անոնց վերահսկողութեան տակ է, թէեւ անոնց

քանակը 2 առ հարիւրէն աւելի պակաս է Ա.Ա.Ն.-ի բնակչութեան մէջ:

Ես չեմ հասկար թէ ո՞ր ընկերութեան մէջ ալ ապրին, ինչո՞ւ անոնց այս վարուելակերպը կը շարուսակուի, գիտնալով նոյնիսկ որ վերջաւորութեան իրենք պիտի բացայայտուին: Պատմութիւնը բան մը չէ՝ սորվեցուցած անոնց:

Կրնան տիրապետել հեռատեսիլին, շարժանկարին եւ տպագրական միջոցներուն, բայց չեն կրնար վերահսկել համացանցը: Մինչեւ հիմա տակաւին չեն կրնար: Այն կայքերը, որոնք հրեական վերահսկողութեան տակ չեն, պիտի նպաստեն հրեական աշխարհակալութեան անկումին»:

Մտաւորականութեան մեծամասնութիւնը կը գիտակցի

Կիւնթըր Կրաս

Գերմանացի հոչակաւոր բանաստեղծ եւ 1999-ին Գրականութեան Նոպէլեան մրցանակակիր Կիւնթըր Կրաս, Մայիս 2012-ին «Զիւտուոյչ Յայրունկ» օրաթերթին մէջ «Ի՞նչ Պէտք է Ըստի» վերնագրով քերպուած մը հրատարակեց, ուր ահազանգ կը հնչեցնէր Իսրայէլի արօնմակայանին Վտաճքէն: Ան անմիջապէս ամբաստանուեցայ հակասեմականութեամբ, թէեւ Իրանի արոնմակայանի ծրագիրն ալ քննադատած էր:

Գերմանացի բանաստեղծը գրեթէ նոյն միտքը կ'արտայայտէ ինչ վերոնշեալ ամերիկացի զինուրականը: Կրաս կ'ըսէ. «Իսրայէլի հիւլեական ոյժը կը վտանգէ աշխարհի խաղաղութիւնը: Ինչ որ պէտք է ըսենք, կրնայ վաղը ուշ ըլլայ»:

Կիւնթըր Կրաս քննադատած էր Գերմանիան, որ Իսրայէլի նուիրեց 6 հատ ամենէն

ՏՈՍՏԱԿՆԵՐ

արդիական սուվաճարերը, որոնք կրնան կրել հիվանդական հրբիռներ, եւ պիտի գործածէ Իրանի դէմ՝ զայն բնաշնչելով: Ան կ'աւելցնէ, թէ իր երկիրը՝ Գերմանիան այս ոճիրին պատասխանատուն է: Ինք մինչեւ հիմա լուր կը կենար եւ չեր խօսեր վախճառվ, որ իրեաները զինք հակասենական կը կոչեն, բայց այլեւս չ'ուզէր լրել:

Այս քերքուածը շատ մը թերթերու մէջ լոյս տեսաւ տարբեր լեզուներով:

Կիւնքը Կրաս ծնած է Տանցիկի մէջ, 1927-ին: Գերմանական բանակի շարքերուն մէջ մասնակցած է Բ. աշխարհամարտին եւ ամերիկացիներուն կողմէ գերի բռնուած ու բանտարկուած 1944-1946-ին: Ազատ արձակուելով՝ զբաղած է հողագործութեամբ եւ հանքագործութեամբ: Տիսելտորֆի եւ Պերլինի մէջ սորված է արուեստ եւ քանդակագործութեամբ, գծագրութեամբ եւ գրականութեամբ պարապած է: Առաջին քերքողագիրքը գրած է 1956-ին, իսկ քարտերգութիւնը՝ 1957-ին: Գրականութեան Նոպելեան մրցանակ շահած է «Քարակ Թմրուկ» բանաստեղծութեան համար, որ ան կը նկարագրէ գերմանացի թզուկ մը, որ չ'ուզէր մեծնալ զինուոր չարձանագրուելու եւ իրեաներն սպաննելու չերքալու համար:

Կրաս 1970-ականներուն սկիզբը նպաստած է Մ.Ա.Կ.-ի Մարդու Իրաւանց Ենթայանձնախումբին մէկ բանաձեկն մէջ Հայոց Յեղասպանութեան յիշատակման:

Բաղդատեցէք (1)

5 տարի առաջ Գալիֆորնիոյ մէջ զաղտնի ոստիկանները պիտի բռնէին իրեայ երիտասարդ համակարգչահեն մը, որ կառավարութեան ու բարձր ճարտարարութեան ընկերութեանց համակարգչներուն մէջ թափանցած էր: Երիտասարդը հսրայէլ վախսաւ եւ Նարանիահուի կառավարութիւնը զայն Ա.Մ.Ն.-ին չյանձնեց, այլ՝ իր զիտուրեան համար ազգային հերոս հոչակեց եւ հրավիրեց զայն, որ բանակին սպասարկէ իր բարձր գիտելիքներով:

Անդին, 21 Մայիս 2012-ին Հ.Հ.-ի Արարկիրի եւ Քանաքեռ-Զեյթունի շրջանի վարչական ատեանը 4 տարուայ բանտարկութեան դատապարտեց Ենորկի Ավանեսովը, ամբաստաննելով զայն համակարգչային խափանարարութեամբ: Այս հայր կրցած է մտնել macomnet.ru կայքին մէջ եւ անոր կազմածները խանգարած, որու հետեւանքով 192 յաճախորդ չեն կրցած օգ-

տուիլ համացանցէն:

Բաղդատեցէք (2)

Ռուսիոյ նախագահ Վլատիմիր Փուրինը Յուլիս 2012-ին ստորագրեց օրինագիծ մը, որ կը պարտադրէ օտարեներու գործակալի դեր ստանձնած բոլոր ոչ-կառավարական հաստատութիւններուն կարգաւորել իրենց գործունելութիւնները: Այս օրէնքին հիման վրայ, այն հաստատութիւնները, որոնք օտար երկիրներէ յատկացումներ կը ստանան եւ արձանագրուած են որպէս օտար հաստատութիւններ, պէտք է արտօննեն պետական պաշտօնեաններուն ստուգել իրենց եկամուտի աղբիւրը, հաշուետուութիւնը եւ տնօրէնուրեան կառուցուածքը: Ըստ մամուլին, Փուրին այս ձևով հարուածեց օտար գումարներով գործող այն հասարակական կազմակերպութիւնները, որոնք նախագահական ընտրութիւններուն վիճարկած էին Փուրինի ընտրութեան օրինականութիւնը:

Խսկ 1 Հոկտեմբեր 2012-ին Ռուսիա հրահանգեց USAID կազմակերպութեան, որ դադրեցնէ իր գործունելութիւնը Ռուսիոյ մէջ, քանի որ ան կը փորձէր ազդել տեղական քաղաքականութեան վրայ: Ըստ Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարին յայտարարութեան, այս որոշումը առնուեցաւ քանի որ հաստատութիւնը շատ հեռու էր իր իբր ներկայացուցած մարդկային զարգացման նպատակներէն: Այս հաստատութիւնը մասնաւրաբար կը գործէ Հիւսիսային Կովկասի շրջանին մէջ: Ան աւելցուց, որ ոռուական հասարակութիւնը հասունցած է եւ արտաքին դեկավարման պէտք չունի:

Անդին, 23 Յունիս 2012-ին Հ.Հ.-ի Պետական Եկամուտներու Կոմիտէն սկսաւ քննել «Սիվիլիթաս» հաստատութեան «դրամ լուալու» հարցը, որ յառաջ նետած էր Հ.Հ.-ի Ազգային Անվտանգութեան Ծառայութիւնը: Այս վերջինը կը հաստատէ, թէ անցեալ տարի «Սիվիլիթաս» հաստատութիւնը, որուն հիմնադիրներէն էր արտաքին գործոց նախակին նախարար Վարդան

ՏՈՄՍԱԿՆԵՐ

Օսկանեանը, Տուրքի Բաժինին չէ յայտարարած ամերիկեան հաստատութենէ մը ստացած մօտ 2 միլիոն տողար նուիրատուութիւնը: Կրնա՞յ ըլլալ, որ ամերիկեան ընկերութիւն մը այսքան մեծ գումար տուած ըլլայ առանց փոխարենը բան մը պահանջելու...:

Ռատիո «Ազատ Երոպա/Ռատիո Ազատութիւն»ը սկսած է ՀՀ.-ի փորբերուն եւ երիտասարդներուն համար հայ գրողներու մասին արժան գիտով տեսաերիզներ պատրաստել, ուսանելի նկատելով այս ձեռնարկը, սակայն խորքին մէջ կեդրոնանալով քաղաքական հարցերու շուրջ, որպէսզի աշակերտին եւ ունկնդիրին քաղաքական հայեացը մոլորեցնէ եւ զայն ազգայինն անջատէ: Օրինակ, Վերջին տեսաերիզը բանաստեղծ Վահան Տէրեանին մասին է, որ կեդրոնացած է անոր կեաճքի վերջին շրջանին վրայ, երբ ան գրելը դադրեցուց եւ քաղաքական հարցերով զբաղեցաւ:

Ըստ ռատիոկայանի տեսրէն Հերի Թամրագեանին, այս տեսաերիզները «ոչ միայն հայկական գրականութեան եւ մշակոյթի գործեր են, այլ անոնք կը համապատասխանեն մեր առաքելութեան»: Իսկ ի՞նչ է այս ռատիոկայանին բո՞ն առաքելութիւնը...:

Սաֆարով, Պակաբուրիա, Յ.Յ.-ի մէջ Ա.Ս.Ն.-ի դեսպանատունը

Ռամիլ Սաֆարովի Հունգարիայէն ազատ արձակումէն եւ Ազրպէյճանի մէջ անոր ազգային հերոսի կոչումը շնորհելէն յետոյ, ՀՀ.-ն իր դժողովութիւնը յայտնեց Հունգարիոյ հետ դիւանագիտական յարաբերութիւնները խզելով: Թէեւ Երոպացի դիւանագիտներուն մէկ մասը քննադատեց ոճրազործ մը հերոսացուցած Ազրպէյճանը, սակայն միս մասը նախընտրեց լոել կամ ալ գնահատել Ազրպէյճանի դերը, մնկնած անոր քարիդի եւ կազի շահերէն: Այս վերջինները Երոպայի Խորհրդարանական Վեհաժողովին մէջ Սաֆարովի հարցով որոշումին դէմ քուէարկելով ձախողցուցին զայն: Իսկ Ն.Ա. Թ.Օ.-ի դեկավար Անտերս Ֆոկ Ռասմուսսենը 7 Սեպտեմբեր 2012-ին այցելելով Իլհամ Ալիեւին, գովերգեց Ազրպէյճանի գործակցութիւնը Ն.Ա.Թ.Օ.-ին հետ ապահովական մարզին մէջ, յայտարաբելով, թէ Ազրպէյճանը «արժեքաւոր ընկեր մըն է Ն.Ա.Թ.Օ.-ին համար», քանի որ ան Ն.Ա.Թ.Օ.-ի ոյժերուն օդային անցքի ազատու-

թիւն տուած է դէպի Աֆղանիստան:

Վրաստանի մէջ ընդդիմադիր երեսփոխան Եռնտի Պակաբուրիա ամբաստաննեց երկրին կառավարութիւնը, որ Աճառիա բնակող 25,000 բուրքերու քաղաքացիութիւն շնորհեց՝ գալիք ընտրութիւններուն ձայներ ապահովելու համար: Թուրքիոյ ծայրայեղական ոյժերը կը յայտարարեն, թէ Աճառիան Թուրքիոյ կը պատկանի եւ թէ Վրաստանը 100 տարի առաջ գրաւած է զայն: Պակաբուրիա ըսաւ. «Եթէ այս ոյժերուն ծեռքը անցին երկրին դեկը, այս ժամանակ մենք պիտի դիմագրաւենք նոյն իրավիճակը ինչ եղաւ Արխազիոյ եւ Յարաւային Օսեթիոյ մէջ»: Ան աւելցուց, որ Թուրքիան կրնայ պատճառարանել, թէ պիտի պաշտպանէ իր համարադարձները եւ կրնայ արշաւել Աճառիա:

Այս բոլորէն նոք ամեննեն տարօրինակ լուրը այն է, որ իհաւաններուն մարզարէ Սուհամմէտը վարկաբեկող շարժանկարին դէմ Լիպիոյ Պենկազի քաղաքին մէջ Ա.Ս.Ն.-ի դեսպանատան վրայ յարձակումէն ետք, 12 Սեպտեմբեր 2012-ին տեղեկագիր մը կը պատրաստուի եւ կը տարածուի Ա.Ս.Ն.-ի լրատուական ցանցէն՝ 12 երկիրներու մէջ Ա.Ս.Ն.-ի դեսպանատունները ապահովական ահազանգային վիճակի մէջ կը դրուին: Այս երկիրներուն մէջ ընդգրկուած է նաև ՀՀ.-ը: Երեւանի մէջ Ա.Ս.Ն.-ի դեսպանատունը առաջին եօթը կեդրոններէն էր, որ ահազանգային զգուշաւորումի հաղորդագրութիւն մը բաժնեց ամերիկացի այն քաղաքացիներուն, որոնք Ա.Ս.Ն.-էն դուրս կը բնակին կամ կը ճամբորդէն: Այս հաղորդագրութեան մէջ նոյնպէս նշուած է որ «Երեւանի մէջ Ա.Ս.Ն.-ի դեսպանատունը մասնաւոր տեղեկութիւններ չունի հետեւցելու, որ այս դէպքերը Երեւանի մէջ ապահովութեան կրնաւ ազդել»: Հոս աւելցնենք, որ աշխարհի մէջ տարածութեամբ Ա.Ս.Ն.-ի ամեննեն մեծ դեսպանատունը Իրաքինն է, որմէ ետք կու զայ Հայաստանի Համբաւետութեանը: Ինչո՞ւ:

Յո՞ Երթաս Յ.Յ.

Թուրքիան, Ազրպէյճանը եւ Վրաստանը ճիզ թափելու պէտք չունին, անոնք 20-25 տարի եւս կը սպասեն եւ ՀՀ.-ն կը պարպուի արտագաղթի միջոցաւ: Միայն ծերերը, ամկարները, միասնականները եւ աղանդաւորները կը մնան: Այս

Պահեստինի մեծ երգիծանկարիչ Նահի Ալիի գործերն ըստ 2012-ին նշուեցաւ անոր սպանվեան 25-րդ տարեկանը:

Վերջիններք արդէն Տրովադայի ձի են, որոնք բերդը ներսէն գրաւած են: Տարուե տարի կ'աւելնայ արտագաղթողներուն թիւը: Ասոր կողքին, կը նուազի ծնելիութիւնը: Պետք չկայ թիւերով յիշել այս տխուր իրավիճակը: Այս անգամ յանցանքը բուրքին եւ օտարին վրայ չէ եւ հնարաւոր ալ չէ նետել:

«Յեռանալը պայքարի ձեւ չէ, այլ՝ երկզոտութիւն, եթէ ոչ դասալքութիւն: Ցանկալի էր մասը եւ որդեգրուիլ հայրենիքին կողմէ, զօրաշարժի ենթարկել անոր մարդկային ողջ ներոյժմ, սատար հանդիսանալ անոր բարգաւաճման, նախանձախնդիր անոր անվտանգութեան, եւ ոչ թէ հայրենի հաւանցին մէջ կերակրուելէ վերջ, ծուն ածել օտարութեան տարածքին: Որովհետեւ բոյնի քանդում է արտագաղթը, գործադրուած կամովին եւ ոչ թէ թշնամիին կողմէ, ինչպէս կ'ըլլար երգի ծիծեռնակին, որ յաջորդ գարնան աւերուած կը գտնէր իր բոյնը:»

Զեխական առածք կ'ազդարարէ. «Յայրենիք լրել կը նշանակէ դադրիլ մարդ ըլլալէ»: Ասուուծաշունչը կ'աւելցնէ. «Իր բոյնը լքած թռչունի նման, օտար վայր գացած անձը ինքզինք ստրուկ կը զգայ»: Նոյն Սուրբ Մատեանը կը թելադրէ. «Չուրդ իմ քոն ամանէդ եւ քոն ջրհորիդ աղքիւրէն» [Մինաս Տէր Սարգիսեան, «Հայաբափում Անդադրում Արիւնահոսութեան Նման», «Չարքօնք» օրթ., 12 Օգոստոս 2012]:

«Միայն հացի ինտիրը չէ, որ մարդիկը կը ստիպէ արտագաղթելու, բարոյալքուածութիւնն ու սեփական իրաւունքներու ոտևահարումը աւելի մեծ խթան են» [Ֆելիքս Եղիազարեան, «Արտագաղթի Երկրորդ Ծնչառութիւնը», «Գրական Թերթ» շբթ., 4 Մայիս 2012]:

«Սփիտք»ի կողմէ կ'աւելցնենք.

Բնական պետութիւն չի սեպուիր այն պետութիւնը որմէ մշտական մեծածաւալ արտագաղթ տեղի կ'ունենայ: Նոյնիսկ ամենէն առողջ նկատուող մարդը անխոսափելիօրէն կը մահանայ եթէ իրմէ մշտապէս արիւնահոսութիւն տեղի ուղարկած:

Վտանգաւոր առաջարկ մը

«Յ. Յ.-ում կամ Յ. Յ.-ից դուրս, թերեւս, նպատակահարմար կը լինէր նպաստել հայկական մահմետական որեւէ կազմակերպութեան, ասենք՝ Յայ Խոլամականների Սիութեան (անուանումը՝ զստ ճաշակի) ստեղծմանը: Կանխատեսում եմ բարեպաշտ հայ քրիստոնեայ ընդդիմախօսների դժգոհութիւնը: Սակայն մենք հանդուրժում ենք հայազգի կրիշնայականներին, հայ պուտտայականներին, անգամ՝ հայ եղովականներին, որոնք արդէն փորձում են բանակ թափանցել՝ պատերազմող երկրում քարոզելով գինուած պայքարի անթոյլատրելիութիւն, եւ որոնք շատ յաճախ վնասից բացի հայրենիքին ոչինչ չեն տալիս: Յարց է ծագում. իսկ ինչո՞ւ չօգոսուել հայ մահմետականների ծառայութիւններից, մանաւանդ, որ մահմետականների թիւն աշխարհում հասնում է 1 միլիարդի, եւ հոլամական մի շարք պետութիւններ, ասենք՝ Իրանը եւ Արարական Լիկայի մասնակիցները, թերեւս, սիրով աշակցեն այդ միութեան գործունեութեանը: Եթէ նոյնիսկ Յ. Յ.-ում յիշեալ կազմակերպութեան ստեղծումը կապուած է պատմա-հոգեբանական որոշ բարդոյթների հետ, ապա դրսում բնակուող հայազգի մահմետականների կազմակերպուած գործունեութիւնը որեւէ խոչընդոտի չի հանդիպի»:

[Վահրամ Աղաջանեան, «Երրորդ Ոյժ» թերթի գլխաւոր խմբագիր, Ստեփանակերտ, 28 Յուլիս 2011, առնուած Keghart.com համացանցէն]

«Սփիտք»ի կողմէ հարցում. **Վահրամ Աղաջանեանն ու անոր նման դատողները արդեօք ի՞նչ կը հասկնան «իսլամ հայ» ըսկելով...»**

Ճիշտ բնորոշում (1)

«Ձւում էր, թէ սեփական Յեղի կեսի նահատակումը վերջնականապէս կը բացի մեր սրտի ու հոգու դուները: Կերշապէս, կը փորձենք վերագնահատել մեր ողջ անցեալն ու չենք

ՏՈՄՍԱԿՆԵՐ

Երկնչի՝ իրերն իրենց ճշմարիտ անուններով կոչելուց: Կենսաբանօրեն առողջ որեւէ ազգի դեպքում՝ դա անխուսափելի է: Բայց հայր ... կրկի՞ն թղթե շերեփներ, արցունքախառն աղերսներ ու ողորմելի, զգուաևը առաջացնող բողոքներ: Կրկի՞ն մեղաւոր էին բոլորը՝ բացի մեզամից: Կրկի՞ն գնդակահարում էին թալեաթները, Էնվերներն ու ճեմալները, եւ երբեք, ոչ մի լուրջ փորձ՝ թշնամի ա՛զգը պատուհասելու: Եւրոպայի դռներին մուրացկանի տեսքով կանգնելու փոխարժեն վրէժի ու փոխհատուցման մեր զայրոյթը պիտի թափեինք եղեռնագործ թուրքի գլխին, Օսմանեան Կայսրութեան պարտութեանը յաջորդած Յ.Յ. զօրքերի կողմից հայկական նահանգները գրաւելու արդիւնքում, տեղի թուրք ժողովրդի բնաշնչումից յետոյ՝ Քեմալը երբեք չէր կարողանայ ազգային պետութիւն ստեղծել: Բայց ո՛չ. չպակասեց եւ ոչ մի թուրք այդ նահանգներից: Արդիւնքում՝ ունեցանք Ալեքսանդրապոլ ու Կարս, Լօզան ու «նաևնեան անձնագրեր»: Արդիւնքում՝ գլխովին հայաբափուած Յայկական Բարձրաշխարհ ու գայլային ախորժակով Երեւանին նայող թուրքական ազգային պետութիւն:

Ի՞նչ է փոխուել այսօր մեր գիտակցութեան մեջ: Ոչինչ: Կրկի՞ն թղթե շերեփներ, հայ եւ թուրք բարեկամութեան կոչե՞ր, աշխարհին զգուեցնող աղերսագրեր եւ դիմում-բողոքներ: Ցեղասպանի հանդեպ ատելութեանը՝ մեր հայաստանեան եւ սփիւրքի վայ-գործիչների մօտ կրկի՞ն փոխարինում է Յայկական Բարձրաւանդակում երկու հարեւան պետութիւնների համատեղ գոյակցութեան, ինչ-ինչ զիշումներից յետոյ՝ թուրքին ներելու հնարաւորութեան գաղափարը: Եւ ողբածայն դիմումներ, բողոքներ ու անշունչ, իրականութիւնից կտրուած յայտարարութիւններ: Իսկ թուրքը... «Նա քշո՞ւմ է իր երիվարն հայոց ամայացած դաշտերով, բարձրանում մեր հպարտ լեռները, տրորում նրանց զգայուն կուրծքը եւ մնում անպատիծ...»: [Գերգ Յովհաննիսեան, «Վրէժ Եւ Հայրենատիրութիւն», louysworld.com կայքէն, 16 Ապրիլ 2012]

Ճիշդ բնորոշում (2)

«Մեր պատանեկութեան օրերուն, մենք իսկանդավառուած կը քալէինք մեր «Մեծ Երազի ճամբուն Վրայ»ով, պահանջելով «Մեր Յողերը, Մեր Յողերը»: Քայլարշաւներու եւ բողոքի

ցոյցերու մասնակցելով, մենք կը հաւատայինք, որ կամաց-կամաց կը մօտենայինք մեր «Մեծ Երազ»ին: Բայց տարիներու թաւալքին հետ կամաց-կամաց սկսանք համոզուիլ, որ մեր թափառումները մեզ չեին տաներ դեպի մեր հողերը: Մեզմէ տարիներ առաջ արդեն, Զարեհ Որբունին համոզուած ըլլալով այդ մէկուն, այսպէս կ'արտայայտուէր. «Դաշնակցական խումբ, գնանք մենք Սասուն: Եւ մենք Սասուն չեինք զացած: Յոդ էր հարցը: Եկած ենք Փարիզ, Աթենք, Յալէպ, Պէյրութ, հեռաւոր Ամերիկաները, ամէն տեղ, ամէն տեղ, բայց ո՛չ Սասուն: Բայց հայը, մինչեւ վերջին հայը, սոթոած թեւերը լուացքի օճառոտ շուրին մեջ՝ պիտի երգէ «Երթանք մենք Սասուն...» մինչեւ ձեռքերուն մորթին այրուիլը, կծկուիլը»:

Յիմա, միշին տարիք կը բոլորենք: Կը նայինք մեր շուրջը, գտնելու այն տեսլական ունեցող առաջնորդները, որոնք պիտի գծեն հաւաքականութեան հետապնդելիք ուղին: Եւ ի՞նչ կը տեսնենք: Ոչ մեր «Մեծ Երազի» հողերու շատագով մնացած է եւ ո՛չ ալ այդ ճամբուն վրայ քալողներ: Աւելի ցաւալի հարցը այն է, որ մեր հողերէն մեր բռնի տեղահանութենեն ետք, իմա կամովին կը հեռանանք նաեւ մեզի մնացած պուտ մը հողէն...

Կը հեռանանք, որովհետեւ Խորենացիի բնութագրումով, մեզի կը տիրեն «խստասիրտ ու չար թագաւորներ, որոնք ծանր, դժուարակիր բեռներ են բարձում, անտանելի հրամաններ են տալիս... կարգ չեն պահպանում, անողորմ են»: Այնքան անողորմ, որ «հաւատը ծախտում է այս ուսայն կեանքի համար», ոչ միայն աշխարհական, այլ նոյնիսկ հոգեւոր առաջնորդներու կողմէ: Կը նայինք մեր շուրջը ու կը տեսնենք աշխարհի չորս կողմերը ա՛լ աւելի ցիրուցան դարձած հայու բեկորները, որոնք «Մեր հողեր»-ին վազ անցած, ինեղացած են այնքան, որ կը մոլոր գէթ ճանաչումը «Մեր Չոհերուն, Մեր Չոհերուն»....: Այս ընթացքով ո՞ւր պիտի հասնին...»:

[Յարութ Տէր Դաւիթեան, ««Մեր Հողեր»էն... «Մեր Չոհեր»ը», keghart.com կայքէն, 21 Յունիս 2012]

«Սփիւրք»ի կողմէ.

Եւ ճիշդ հնու է գերազոյն դաւաճանութիւնը՝ հողը ամբողջովին մոռցնել տալով՝ պոռպոալ զոհերու, լաւագոյն պարագային՝ անորոշ «հատուցում(ներ)» ու մասին:

Ի գիտութիւն կաթողիկոսներուն Եւ բարեցան Առաջնորդներուն

Վերջին տարիներուն, Լիքանանի հայ առարելական Եկեղեցիներուն մէջ, պատարագի ընթացքին, կոպորտէն կը խախտուի Հայ Եկեղեցւոյ հաստատած սուրբերուն յիշատակման պարտադիր կանոնը: Պատարագի Եկեղեցականը կը յիշատակէ Աստուածածինը, Յովհաննէս Մկրտիչն ու Ստեփանոս Նախավկան, որու կը պահպանէր ու սարկաւագները կը սկսին «ուտել» սուրբերուն անունները, եւ հազիւ-հազ կը լսուին «առաքելոց սրբոց», «քազաւորաց սրբոց», «միանձնացելոց սրբոց» եւ այլն, որոնցմէ ետք յիշատակուելիք անունները «կը կլուին»: Անշուշտ, բոլոր յիշատակելի սուրբերը մարմնապէս մահացած են, սակայն կ'ապրին նաև իրենց յիշատակովը: Եւ, ինչպէս կ'ըսէ Պետրոս Դուռեան, երբ անոնց յիշատակն ալ կը մոռցուի, այն ատեն անոնք իսկապէ՞ս կը մնունին: Յիշատակման չեն մոռցուիր, սակայն, Անծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսին (Երկու Եկեղեցիներու մէջ՝ նաև Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին), անշուշտ նաև՝ թեմիս բարեցան Առաջնորդ Սրբազն Հօր անունները, որոնց ժամանակ, ներկաները դեռ ոտքի ալ կ'ելլեն՝ ի նշան յարգանքի (շատոնց «մոռցուած են» նաև Երուսաղեմի ու Կ. Պոլսոյ պատրիարքները, չև որ Հայ Եկեղեցին մէկ է...):

Հարց կու տանը՝ այսօրուան կաթողիկոսներն ու թեմի Առաջնորդը աւելի^o սուրբ են, աւելի^o խնկելի ու յիշատակելի սուրբ պատարագի ժամանակ, քան նոյն Հայ Եկեղեցւոյ հիմնադիր Գրիգոր Լուսաւորիչը, հայոց գիրերու գիւտը կատարած Մեարու Մաշտոցը, աստուածերգու Նարեկացին, Շնորհալին եւ միւս եռամեծար սուրբերը...

Եկեղեցականները մեզի կը քարոզեն յարգանք իրարու հանդէպ, մինչեւ իսկ սէր՝ թշնամին նկատմամբ, մինչդեռ պատարագի ատեն իսկ կ'անարգուի Հայ Եկեղեցւոյ հաստատած սուրբերու յիշատակման ՊԱՐՏԱԴԻՐ կարգը: Գոնէ Հայ Եկեղեցին պարտաւոր է բարոյականութեան բարի օրինակ ծառայելու իր հօտին եւ ոչ թէ ընդհակառակը:

Տաղանդը Եւ պորտապարը...

Հայկական լրատուամիջոցները հաղորդեցին, թէ 20-30 Մայտեմբեր 2012-ին Թուրքիոյ

Մուղլա քաղաքին մէջ կայացած է գեղեցկութեան մրցում մը, որու մասնակցած են հայուհիներ Հայաստանի Հանրապետութենէն ու նուաճած 8 մրցանակ: Անոնցմէ 22-ամեայ Լաուրա Գարակէօքեանը մէկ անգամէն երկու տիտղոսի արժանացած է, որոնցմէ «Միս Տաղանդ» կոչումը՝ «արարական պարելու համար» («Զարթօնք» օրթ., 9 Հոկտեմբեր 2012, էջ 4):

Կասկած չունինք, որ «արարական պար» արտայայտութեան տակ կը հասկցուի հոչակաւոր պորտապարը, զոր ոմանք նոյնիսկ բարձր արուեստի շարքը կը դասեն:

Դժբախտաբար, դարերու ընթացքին պարկեցութեան տիպար հայուհին տաղանդը այսօր կ'որշուի պորտա եւ անկէ վար գտնուող մարմնամասերու շարժումներով:

Տիկի՞ն, առաջին բարի օրինակը դո՞ւն տուր ... եթէ կրնաս

Ուեւ մէկու համար գաղտնիք չէ, որ Հայաստանի Հանրապետութեան մէջ սփիւռքահայերու մասնակցութեամբ ձեռնարկներուն ջախջախիչ մեծամասնութիւնը պարզապէս ցուցադրութիւն է, զրուաշրջիկութիւնը խրանելու ծախաւեր քաղաքականութիւն, աւելի ճիշդ՝ իրենց իսկ արտայայտութեամբ՝ «հարիֆ?» (միամիտ) եւ «կթան կով» սփիւռքահայերը մինչեւ Վերջին կաթիլը կթելու հերթական «մեյմուն»ութիւն (այս ալ իրենց արտայայտութիւնն է) (տեսնել «Սփիւռք»ի այս թիվին երգիծանկարը Բ. կողքին վրայ): Բազմատեսակ «համահայկական» համագումարներու որոշումներն ալ, համայնակար վարչակարգէն եկող աւանդութեամբ, նախապէս պատրաստուած կ'ըլլան ու համագումարի մասնակցներու անունն ալ կը հրապարակուին: Ըստ Երեւոյթին, այդ յայտարարութիւնները անձամբ կը գույն Սփիւռքի նախարարուիի Հրանոյշ Յակոբեանը կամ ալ անոնք կ'անցնին տիկնոց գրաքննութենէն:

Եւ ինչե՞ր ըսես, որ չի յօրիներ այս տիկիննը: Երկար տարիներ Խորհրդային Հայաստանի քոմսունուի (քոմունիսթ երիտասարդներու միութիւն) առաջին բարտուղար եղած ըլլալով, բաւական իրացուցած ըլլալ կը թուի աճպարութեան արհեստագիտութիւնը: Առ այսօր առնուազն երեք կուսակցութեան անդամ եղած այս տիկինը (համայնակար կուսակցութիւն,

ՏՈՄՍԱԿՆԵՐ

Հայոց Համագօղային Շարժում, Հայաստանի Հանրապետական Կուսակցութիւն) վերջերս հանդէս եկաւ հայութեանն ուղղուած հայրենասիրական «չքնաղ» կոչով մը՝ մինչեւ 2015, այսինքն՝ «մինչեւ Հայոց Յեղասպանութեան 100-ամեակը» ծննդաբերել ... 1.5 միլիոն հայ երեխայ: Փոխանակ գիտակցելու իր այս մտքին անմտութիւնը, ոչ առանց իր փափարին կամ պնդումին, այս ցնդարանութիւնը տեղ գտած է նաև «Լրազրողների Համահայկական 6-րդ Համաժողով» կոչուած հերթական կրկէսի աւարտին հրապարակուած յայտարարութեան մէջ (ուր, անշուշտ, խօսք անգամ չկայ հայկական գրաւեալ հողերու՝ Հայաստանի արեմտեան հատուածի թրքական լուծէն ազատագրութեան մասին, այլ կը խօսուի «յանցանքներու հատուցման» մասին)` փոքր տարբերութեամբ՝ չի նշուիր 2015 թուականը իրեւ 1.5 միլիոն հայ մանուկներու ծնունդի վերջնաժամկէտ: «(Յամագումարի) մասնակիցները վստահութիւն կը յայտնեն (?!), որ Յեղասպանութեան 1.5 միլիոն սուրբ նահատակի յիշատակին յառաջիկային կը ծնին նոյնքան հայ մանուկներ», - կը կարդանք յայտարարութեան մէջ (շարադրանքի լեզուական կաղացումը բնագիրին է, - «Սփ.»):

Կրնայինք «ըմբռնում» ցուցաբերել, եթէ կոչ ուղղուէր ոչ թէ 1.5 միլիոն հայ երեխաներու

ծնունդի, այլ՝ վերջին տասնամեակներուն, ոչ առանց մշտապէս իշխանական պաշտօններ զբաղցնող նոյն Հրանոյշ Յակոբեանի գործունեութեան Հայրենիքն արտագաղթած (փաստորէն՝ Ծերմակ Զարդի ճիրաններուն յանձնուած) 1.5 միլիոն հայոց տունդարձին (եւ ոչ թէ ծիծաղելի դարձած «Արի Տուն»ը): Եթէ նման կոչեր կ'ուղղուին ի բացակայութեան հայոց ծննդաբերութիւնը խթանող յատակ, իրատեսական եւ գործնական համահայկական, այդ շարքին՝ պետական ռազմավարութեան եւ անկէ բխած ծրագիրի, ապա իրաւոնք ունինք մտածելու, որ նման կոչերու հեղինակները ամբոխահած ու թերեւողիկ մօտեցում ցոյց կու տան հայ ժողովուրդի գոյութեանն սպառնացող Հ. Հ.-ի ժողովրդագրական աղյուտալի վիճակին:

Եթէ Հրանոյշ Յակոբեանը կը հաւատայ կոչերով 1.5 միլիոն հայ մինչեւ 2015 ծնելու հրաշքին, մեր կարգին իրաւոնք ունինք ակնկալելու մէկ ուրիշ հրաշք՝ այս կոչն արձակող տիկինը ի՞նքը ծնի երեխայ (երեխաներ ?!): Ի վերջոյ, նման հրաշքները բացառուած չեն եւ պատահած ե, որ իր վարսունական տարիներուն մէջ գտնուող կինը երեխայի ծնունդ տայ: Ի վերջոյ Սառան ալ հսահակը ծնաւ «իր ծերութեան ատենը», ինչպէս գրուած է Հին Կտակարանին մէջ (Ծննդոց, գլ. ԻԱ. 2):

ՆԱՍԱԿ 328

(Ետեւը չորս շարք պարապ եր) եւ տակաւին. «Չըլլա՛յ այս գիրքերը բաժնես ասոր-անոր...», - սաստեց ան՝ ցուցամատը դարձեալ սպառնագին շարժելով, հանգստեան կոչուած տնօրէններու պէս...:

Մենք արդէն քանի մը «իշաբեռ» (յիշեցի փրոֆ. Լեւոն Յախվերտեանը) գիրք բերած էինք, որոնցմէ պր. Ռ. Յատտեանի գիրքին հետ սիրով յափշտակուեցան, ժողովէն ետք անշուշտ:

Այս «դիպաշարը» պատմելուս պատճառը այն էր որ մեր կառոյցներուն մէջ կան անձեր, որոնք վարչութենէ վարչութիւն կ'ոստոստեն, ոմանք ալ տեւական բնակութիւն հաստատած են, կարծես ժառանգական ըլլային: Զկա՞ն ուրիշ թարմ ոյժեր: Կա՞ն:

Կը բաւէ մէյ մը գլուխը վեր առնել եւ

Դիտել:

Այլապէս՝ կործանիչ տեղքայլի մէջ պիտի ըլլանք - որ նահանջ է, երգով կամ անշօնկան...:

Ժամանակն է յիշելու լուսահոգի հօրս մէկ խօսքը, «Պաշ պէլլիսիզ - մէյտան իսսիզ» (անյայտ գլուխ - ամայի հրապարակ):

* * *

Վարչութեան մը անդամները կերուինումի մէջ են եւ բաժականութերը կ'երկարին:

Մի քիչ կոնծած վարչական մը երբ կը տեսնէ որ նոր խօսք առնելիքը ատենապէտն է - յայտնի իր շատախօսութեամբ - անոր կ'ըսէ. «Մօսի ճա՞ն, մի՛ կարծեր որ ձեռքդ բռնած գաւաթդ միքրոֆոն է»...:

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒԻՆ, ԹԵՂ...

Գեղրգ Եազըճեան

«Սփիւռք»ի նախորդ՝ Յունուար-Դեկտ. 2011-ի թիւին մէջ լոյս տեսած «Անհրաժեշտ Պատասխան» գրութեանս վերջաւորութեան, վկայակոչելով «Կամար» «Գրականութեան եւ արուեստի անկախ պարբերաթերթ»ի խմբագիր Ժիրայր Դանիէլեանի մէկ մակագրութիւն-ձօնը, հարց տուած էի. «Էհ, հիմա ո՞վ է պարկեշտը եւ ո՞վ՝ անպարկեշտը»: Գրութեան սկիզբն ալ գրած էի, փակագիծերու մէջ. «Խսկ թէ յիշեալ «անկախ» պարբերականը որմէ՞ կախեալ է բոլորը գիտեն»: Ընթերցողներէն ոմանք, նախորդ ամիսներուն, ինծի դիմելով առաջարկեցին յաւելեալ փաստեր ու փաստարկներ ներկայացնել ու բանալ փակագիծերը: Ոմանք զիս նոյնիսկ մեղադրեցին վախկութութեան համար:

Բոլորին յստակ պատասխան տուած ըլլալու համար, օգտուելով Հայրենիքէն Լիբանան անձնական հարցերով գալուս բարեպատեհ առիթէն, որոշեցի տուեալ ինդրին շուրջ որոշ մանրամասնութիւններ պարզել նախ ինքս ինծի, ապա՝ նաեւ հայ հասարակութեան համար:

Եւ սկսայ լրագրողական հետաքննութեան: Խոստովանիմ, նախնական տուեալները շատ քիչ էին, կարելի է ըսել, թէ ընդամէնը երեքն էին. 1) «Կամար»ի «խմբագրատան» (խսկ ինչո՞ւ այս բառը չակերտած եմ՝ ընթերցողները յետագայ տողերուն մէջ կը հասկնան) շունդալից բացումը տարիիներ առաջ՝ ուղեկցուած մեծածախս ընդունելութեամբ, ինչը մզած էր յայտնի գործարար, «նամակ»ագիր եւ մեկենաս պր. Արմէն Յարութիւնեանը զարմանալու այս փաստին դիմաց, եւ, ըստ իր սովորութեան, քանի մը «դառնանուշ» բառեր հասցէագրելու առ որ անկ է, 2) «Կամար»ի թիւերուն Բ. Կողքերուն վրայ - գոնէ անոր վերջին թիւերուն մէջ - մշտապէս տպագրուող նշումները, թէ պարբերականը «կը հրատարակուի Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան օժանդակութեամբ» եւ թէ «հրատարակութեան հովանաւորն է տիար Մարթին Եսայեանը»: Նկատած էի, թէ պր. Եսայեանի անունը կը բացակայէր թերթի առաջին թիւերուն մէջ, ինչին այդքան ալ ուշադրու-

թիւն չէի դարձուցած: 3) Ժիրայր Դանիէլեանի (այսուհետ՝ տեղի խնայողութեան համար՝ ժ. Դ.) մէկ «անզգոյց» արտայայտութիւնը երեւանի իր մէկ ծանօթին քով, թէ «Զաւէն Եկաւեանը «Կամար»ի խմբագրատան գնման ատեն անանկ բան մը ըրաւ, որ եթէ օր մը բացայայտուի՝ խայտառակ պիտի ըլլանք»:

Զիս մտորումներու մղեց եւ հետաքննութեանս ելակէտ ծառայեց ճիշդ այս վերջին խոստովանութիւնը. այդ ի՞նչ էր պատահած, որ ժ. Դ.ն այդքան կը վախնար բացայայտումէ...

Առաջին քայլս եղաւ դիմել «խմբագրատան» գտնուած վարչական տարածքի՝ Մեթնի գաւառի Կալուածի Քարտուղարութիւն՝ պարզելու համար «Կամար»ի «խմբագրատան»ը կազմող երկու յարկաբաժիններուն սեփականատիրոջ կամ սեփականատէրերուն ինքնութիւնը: Ճիշդն ըսած, ներքին ձայնս կ'ըսէր, թէ յարկաբաժիններէն գոնէ մէկը պիտի ըլլար սեփականութիւնը նոյն ժ. Դ.ի: Սակայն, իրականութիւնը աւելի հետաքրքրական դուրս եկաւ...

Խսկ ինչպէ՞ս յայտնաբերել «խմբագրատան» կալուածային անձնագիրին տուեալները: Հոս ներհայեցողութեանս օգնութեան հասաւ նախախնամութիւնը. անոնք եւ զանազան հաշուարկներ զիս բերին այն եզրակացութեան, որ «խմբագրատան» գտնուած չէնքին 17-րդ բաժինը շատ հաւանաբար պիտի ըլլար «խմբագրատան»ը կազմող երկու յարկաբաժիններէն մէկուն կալուածային թիւը: 10.000 լ. ո. (6.67 ամ. տոլար) պետական դրոշմանիշի տուրքը վճարելով եւ օրինական դիմում ներկայացնելով՝ Քարտուղարութենէն ստացայ կալուածից ժամ էլ-Ֆիպի շրջանի թիւ 583 կալուածի թիւ 17 բաժինին տեղեկանքը («Իֆետէ աքարիյյէ»). տե՛ս թիւ 1 փաստաթուղթը): Եւ ... ահա՝ առաջին անակնկալը. յարկաբաժինն սեփականատէրն է «Փրանսացի Զաւէն Եկաւեանը» (տե՛ս ընդգծուած մասը): Քաջալերուած այս բացառիկ յաջողութենէն, կատարեցի երկրորդ փորձը, զոր ... ձախողեցաւ, 10.000 լ. ո. - ն յումպէտս վատնուեցաւ: Յաջորդեց երրորդ փորձը եւ ... աւելի

ԱԶԳԱՅԻՆ ՑԱՒՔ

ANTOINEA		أقادة عقارية	السيد/ة/غيره السيدة/الشريكية مديرية الشؤون العقارية
		رقم المطلب : ٥١٥٢	امانة السبيل العقاري في بيجيريا
		بتاريخ : ٢٠١٣-٦-٣٠	بيان على المطلب المقدم من : كافوروك، زار جين
		المحلية : المساحة : مساحة العقار (القسم ٤) :	و دعى من مراجعة قرار السبيل العقاري أعلنت هذه الورقة المنطقة المكانية - جل الديم
			النوع التالى عن المطلب : ملك
		محفوبيات و وصف العقار و الحقوق العينية و الواقعات	الرجوع في المطلب البوص
		وصف العقار : القسم الثانى من مثمن مساحة مع خطة ، الطبق اول.	الرقم التاريخ
		١- حق اتفاق او ارتقاء : يترافق بمملكته العقارية المختلف رقم ١ و ١١١ . واجع القسم ١.	
		نوع الافتراض او الارتفاع : شترالة في الملكية خاصية تنظام الملكية	
		نرجع شروط العقد المضمونه	
		الباحثة المالية المسنة من العداد والقرارين يبلغ ٩٦	
		١٩٩٦-٦-٦	الرجوع في المطلب البوص
الحصة	الملكية - التصرف	نوع الحق خلاصته المعقود	الرقم التاريخ
سهم	باد المالكين		
٢٠٠	(ألفين مائتان - فرنسي (مليء)		
		دفع بالعقد	٢٠٠٥-٦-٥
		بسند	٢٠٠٤-٦-٥

Φωτισμός Βήμα 1 (583/17)

Φωτισμός Βήμα 2 (583/18)

մեծ անսակնկալ մը. թիւ 583/18 կալուածին տեղեկանքը կը յայտնէր, որ այդ յարկաբաժինն ալ կը պատկանի Զաւէն Եկաւեանին՝ սեփականատիրոջ անուան եւ քաղաքացիութեան նոյնական նշումներով (տե՛ս թիւ 2 փաստաթուղթը):

Մէկ խօսքով, հայ հասարակութեան իբրեւ
«Կամար»ի «խմբագրատուն» կլլեցուած երկու
յարկաբաժիններն ալ անոնց գնման օրերուն
Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան Հայ-
կական Բաժինի տնօրին դոկտ. Զաւէն Եկաւ-
եանի սեփականութիւններն են եղեր: Ահա՝ թէ
ինչու, երբ Զաւէնի որդին՝ Տիգրանը տարի-
ներ առաջ Լիբանան եկաւ՝ լրագրողական
փորձառութիւն ձեռք բերելու «Ազգակ»ի խմ-
բագրատան մէջ՝ բնակեցաւ «Կամար»ի «խմ-
բագրատան», իրականութեան մէջ՝ իր հօր սե-
փականութիւնն եղող բնակարանին (բնակա-
րաններուն) մէջ...

Եթէ Զաւէն Եկաւեանը, մղուած հայ մատմուլը, այս պարագային՝ նաեւ իր «անձնական ներկայացուցիչ» Ժ. Դ. քաջալերելու ազնիւ փափաքէ, իր սեփականութիւնները տրամադրած է Ժ. Դ.ին՝ իբրեւ «Կամար»ի խմբագրատուն, ո՛չ միայն ուրախ պիտի ըլլամ, այլեւ բարենիշ մըն ալ արձանագրեմ դոկտ. Եկաւեանի հասցէին։ Այդ պարագային, սակայն, ինչպէ՞ս հասկնալ թերթին մէջ մշտապէս տպագրուող նշումները թերթի հրատարակութեան օժանդակող հիմնարկութեան եւ հրատարակութեան հովանաւորի մասին։ Ինչպէ՞ս հասկնալ նաեւ թերթին մէջ բացակայութիւնը դոկտ. Զաւէն Եկաւեանի անուան նշումին։

իբրեւ հրատարակութեան մէկ ուրիշ օժանդակողի. ի վերջոյ, գնման ատենուան արժէքով՝ կէս միլիոն տոլար արժողութեամբ (այսօր անհամեմատ աւելի արժող) երկու յարկաբաժին արամագրելը հայկական պարբերականի մը՝ իբրեւ խմբագրատուն գործածուելու համար յիշարժան փաստ մըն է, դեռ մէկ կողմ ձգած այն հանրայայտ փաստը, որ դոկտ. Եկաւեանը կը սիրէ(ր) իր օժանդակութեանց դիմաց չնորհակալութեան լորձաշուրթն գործասանքներ ստանալ (անշուշտ՝ նաեւ շքանշներ, մետալներ, պատույ դոկտորի կոչում. նոյնիսկ՝ պատույ հիւպատոսի եւ ակադեմիկոսի կոչումներ կ'ակնկալէր), թէեւ իր պաշտօնավարման տարիներուն, այդ նիւթական միջոցներուն մեծագոյն, եթէ ոչ բոլոր, մասը կատարուած է Գ. Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան պիտածէնն...

Այս հարցերը լաւագոյնս կրնայ պարզաբանել հիմնարկութեան հիմնադիրին ծոռը նոյն ինքն պր. Մարթին Եսայեանը:

Հիբաննանեան պետական փաստաթուղթերը
անվերապահօքէն կը վկայեն, թէ «Կամմար»ի
«խմբագրատուն»ը «Կամմար»ի եւ/կամ անոր
արտօնատիրող՝ Ժ. Դ.ի սեփականութիւնը չէ,
հետեւաբար, Ժ. Դ.ն իրաւունք չունէր այդ
տարածքը հանրութեանը տարիներով ներկա-
յացնելու իբրեւ իր խմբագրած թերթին խմ-
բառապատճեն:

Եպագարանունը:
Հեղակացարք, թէ ո՞վ է պարկեշտը,
ո՞վ՝ անպարկեշտը, ո՞վ է անկախը, ո՞վ՝ կախ-
եալը:

ԹՈՒՐԳԻԱ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԻԾ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔ ՄԸ

Տեյվիտ Պոյաճեան
ազատ լրագրող

Թուրքիա Հայաստանի միշտ սպառնալիք մը պիտի մնայ, եթէ նոյնիսկ իր սահմանները բանայ անոր եւ երկու երկիրները դիւանագիտական ու առեւտրական կապեր հաստատեն իրարու միջեն:

Թուրքիա սպառնալիք մը պիտի ըլլայ Հայաստանի, նոյնիսկ եթէ Հայկական Ցեղասպանութիւնը ընդունի, հատուցում տայ եւ բռնագրաւուած ստացուածքները վերադարձնեն: Այս սպառնալիքը պիտի մնայ տակաւին նոյնիսկ եթէ Թուրքիոյ արեւելեան շրջաններուն մէջ գտնուող հողերը վերադարձնեն Հայաստանին:

Ինչո՞ւ: Որովհետեւ Թուրքիոյ ռազմասէր քաղաքականութիւնը Հայաստանի հանդէպ, անոր փան-քրքական ծրագիրը Կովկասի և Կեդրոնական Ասիոյ մէջ, անոր Նոր-Օսմանեան փառատենչութիւնները այսօր նոյնն են ինչ որ էին Ցեղասպանութեան ժամանակ եւ ոչ մէկ փոփոխութիւն կը նկատուի այս ուղղութեամբ:

Հայկական Ցեղասպանութեան ընդհանուր գիտակցութեան եւ ներկայ օրերու քրքական թշնամանքին կողքին, շատ հայեր անծանօթ են անցեալի եւ ներկայի քրքական քաղաքականութեան հիմնական ծալքերուն: Հետեւարար, անոնք Հայաստանի դիմագրաւած վտանգները կը թերագնահատեն:

Սովորական դարձած գաղափարը թէ «Թուրքիոյ մէջ ապրող հայոց ցեղասպանութիւնը 1915-ին գործադրած է Երիտրուրքերու վարչակարգը», վտանգաւոր ապակողմնորոշումի կ'առաջնորդէ:

Ցեղասպանութիւնը շարունակուեցաւ նոյնիսկ Առաջին Համաշխարհային Պատերազմէն ետք, պարտուած Թուրքիոյ կողմէ մինչեւ 1923: Երկու վարչակարգերն ալ, թէ՝ օսմանցի Երիտրուրքերը եւ թէ՝ քեմալականները, ցեղասպանութիւն գործադրեցին: Վերջին վարչակարգը հիմք դրաւ այսպէս կոչուած «նոր» Թուրքիոյ: Ցեղասպանութիւնը տեղի ունեցաւ ո՛չ միայն «Թուրքիոյ» մէջ, այլ նաև ներկայ Հայաստանի Հանրապետութեան հողերուն վրայ:

ԱՆՎԵՐՋ ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Թուրքերը Ա. Համաշխարհային Պատերազմի ընթացքին բնիկ հայ, ասորի եւ յոյն քրիստոնեանները բնաշնչեցին, որպէսզի իրենց կայսրութիւնը բրքացուած եւ իսլամացուած դառնայ: Բայց հայերն ու հայկական հողերէն մաս մը կը մնային սահմանէն անդին, Ռուսական Կայսրութեան կովկասեան շրջանին մէջ, ուղղակի փան-քրքական ցեղասպանական «Ճիհատ» ի ճամրուն վրայ: Թուրքիա այս շրջանի հայերն ալ ցեղասպանութեան ենթարկեց եւ նորաստեղծ Հայաստանի Հանրապետութեան տարածքներէն խոշոր կտորներ փրցուց:

Թուրքերու արինակից ազերինները նոյնպէս լայնածաւալ կոտորածներ սարքեցին հայոց դէմ Կովկասի մէջ՝ Ա. Համաշխարհային Պատերազմին ընթացքին եւ մինչեւ 1920 [Յայաստանը, Ներառեալ արեւելեան հատուածները բնաւ կապ չունին «Կովկաս», «Յարաւային Կովկաս» եւ Անդրկովկաս հասկացութեանց հետ,- «Սփ.»]:

1918-ին Թուրքիոյ պարտութենէն ետք ալ, քրքական ոյժերը Ջեմալի առաջնորդութեամբ շարունակեցին ցեղասպանութիւնը Հայկական Հանրապետութեան մէջ մինչեւ 1920 [Յեմալականները իրենց նախճիրը այսօրուան Յ.Յ.-ի տարածքին մէջ շարունակեցին մինչեւ 1921-ի Ապրիլը, երբ ի վերջոյ պարագեցին իրենց գրաւած Ալեքսանդրապոլս ու յարակից շրջանները,- «Սփ.»], եւ Թուրքիոյ մէջ ալ մինչեւ 1923:

Ներկայ թուրք դեկավարներուն նման, որոնք կը ստեն ու կը խարեն, Մուսքաֆա Ջեմալ հրապարակաւ յայտարարեց խաղաղասիրական մտադրութիւնը Հայաստանի հանդէպ: Սակայն գաղտնօրէն ան իր հրամանատարներուն պատուիրեց՝ «անհրաժեշտ է Հայաստանը քաղաքականապէս եւ ֆիզիքապէս վերացնել»: Ջեմալն ալ Հայաստանի հողամասերէն կտորներ փրցուց: Թէպէտ Հայաստանը հերոսաբար դիմադրեց, միայն 1920-ի խորհրդային հովանին փրկեց Հայաստանը կորուստէ [Գրութեան հեղինակը յայտնապէս կը նոյնացնէ «Յայաս-

Հ.Հ.-ԹՈՒՐԳԻԱ

տան» եւ «Հայաստանի Հանրապետութիւն» հասկացութիւնները, ինչը ըստ Եռթեան, Հայ Դատի թաղում կը նշանակէ,- «Սփ.»]:

ՓԱՆ-ԹՈՒՐՔԻՉՄ

1991-ին Խորհրդային Սիութեան վլուգումն յետոյ Թուրքիա յարաբերութիւններ մշակեց Ազրպէյճանի եւ Կեղրոնական Ասիոյ «թրքախօս» նոր երկիրներուն՝ Ղազախիստանի, Խրխորզիստանի, Թիրքմէնիստանի եւ Խազարիստանի հետ: Թուրքիա այս երկիրներուն մէջ թրքական դպրոցներ եւ համալսարաններ հիմնելու համար միլիառուոր տոլարներու ներդրում ըրաւ: Թուրքիոյ նախագահ Ապտուլլա Կիլը Խրխորզիստանի Սիզազգային Աքարիրք-Ալարու Համալսարան այցելութեան ընթացքին յայտարարեց, թէ «Խրխորզիստանը մեր պապենական հայրենիքն է»:

Պաքուէն ելլող կազի եւ նաֆրի խողովակները Թուրքիային կ'անցնին: Ան Ազրպէյճանի հետ միասնարար կ'արտադրէ զինամքերը եւ կը մարզէ ազերի բանակային խումբերը: Ազրպէյճանի հետ նեցակցութեան պատրուակով, Թուրքիա կը խառնուի Արցախի խնդրին՝ երկու տասնամեակէ ի վեր փակելով Հայաստանի հետ իր սահմանները: Ան Թուրքիա-Ազրպէյճան առանցքը «Մեկ ազգ, երկու պետութիւն» կարգախօսով կը սահմանէ, յիշեցնելով Հայաստանի վրայ իր յարձակումը Յեղասպանութեան շրջանին: Հարիր տարիէ ի վեր ոչ մէկ բան փոխուած է: Թուրքիա իր արիւնակիցներուն կառչած կը մնայ:

Նախսկին հայկական նահանգին՝ Նախշեանի մէջ, (որու հայ բնակչութիւնը պարպուած է եւ ներկայիս մաս կը կազմէ Ազրպէյճանի), Թուրքիա, Ազրպէյճան, Ղազախիստան եւ Խրխորզիստան վերջերս «Թրքախօս Պետութիւններու Համագործակցութեան Խորհուրդ»ի մը կազմութեան համաձայնագիր ստորագրեցին:

Յստակացնենք: Միայն 1920-էն 1991 Խորհրդային Սիութեան Կովկասի եւ Կեղրոնական Ասիոյ վրայ գերիշխանութեամբ եւ ոռուական ու շինական հակառակութիւն պատճառով, Թուրքիոյ համարքական նպատակները խարարուեցան:

Ռուսիան եւ Չինաստանը առանեակ տարիներէ ի վեր միջուկային գէնքեր ունին: Թուրքիան չունի: Երեւակայեցէ՛ք ինչ ցեղասպանային արարքներ պիտի գործէր Թուրքիան երէ միջուկային գէնքեր ունենար: Սակայն ան տա-

կաւին կրնայ տիրանալ այս տեսակի գէնքերու:

ՆՈՐ ՕՍՄԱՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Թուրքիա ինքզինք կը նկատէ ո՛չ միայն իր նախսկին գաղութներուն՝ Միջին Արեւելքի եւ Պալքաններու առաջնորդը, այլ նաև՝ համայն խլամ աշխարհի: Ան լաւապէս կը շահագործէ իր գործօնը այս շրջաններուն մէջ:

Վերջերս Թուրքիոյ բարձրագոյն կրթութեան նախարարութիւնը բազմակողմանի տեղեկատուութիւն բողարկեց, ուր Հայաստանը, Կիպրոսը, Պուլկարիային մաս մը, Վրաստանը, Յունաստանը, Իրաքը եւ Սուրիան որպէս Թուրքիոյ մաս ցոյց կը արուին: Ապա Թուրքիա հաստատեց որ սիսամունք մը եղած էր:

Երկու տասնամեակ առաջ բուրք կղերական մը Պելճիքայի մէջ մէկտեղուած բուրք ամբոխին կ'ըսէր. «Դուք քոռներն եք օսմանցիներուն: Օսմանցիներն են որ աշխարհը դարձեալ պիտի դղրդացնեն: Եքէ օսմանցիները չգան, անհաւատները բնաւ ծունկի պիտի չկարենան բերել»: Ներկայ էին ասորմէ հմայուածներէն Նեճճէտին Էրպաքանը, որ ապագային Թուրքիոյ վարչապետ պիտի ըլլար եւ անոր յաջորդները՝ Ունեպ Թայիհ Էրտողանն ու Ապտուլլա Կիլը:

Հեռու մէրժելէ իր արիւնոտ օսմանեան անցեալը, այս օրինակները կը լուսաբանեն, որ Թուրքիա կը փարի անոր եւ կ'ուզէ վերստեղծել զայն: Հետեւաբար, Հայաստանի դէմ անոր սպառնալիքները պէտք չէ բերեւորէն առնուին:

ԹՐՔԱԿԱՆ ՍՊԱՌՆԱԼԻՔՆԵՐԸ

Արցախեան հակամարտութեան ժամանակ Թուրքիոյ նախագահ Թուրկուր Էօզալը մշտապէս սպառնաց Հայաստանին: Ան ըստ. «Հայերը իրենց դասը չեն ստացած Ա. Համաշխարհային Պատերազմին»: Ան ըսել կ'ուզէր՝ Հայկական Ցեղասպանութենէն:

Ըստ Հ.Հ.-ի մէջ Յունաստանի նախսկին դեսպան Լեննիտաս Խրիզանքովուլոսի, ամերիկեան եւ ֆրանսական գաղտնի սպասարկութեանց աղքիւները կը հաստատեն, որ 1993-ին Թուրքիան պատրաստ էր Հ.Հ.-ի վրայ արշաւելու: Ռուսական Գերագոյն Խորհուրդի նախագահ եւ Ռուսիոյ նախագահ Ելցինի հակառակորդ չէչէն Ռուսական Խասպուլաբովը Թուրքիոյ խոստացաւ Հայաստանի վրայ յարձակումին կանաչ լոյս տալ, երէ Ելցինը տապալէր: Բարե-

ՀՀ-ԹՈՒՐԳԻԱ

բախտաբար, Ելցինը դիմացաւ:

Այս վերջին երկու տասնամեակին եթէ հայուսական դաշնակցութիւնը չըլլար, Թուրքիա եւ Ազրպէջան միասնաբար կը յարձակէին Հայաստանի վրայ, ինչը եղերական վախճան կ'ունենար հայոց համար:

Հակառակ Թուրքիոյ թշնամական թղթածրարին, կարգ մը հայեր թրքական «քարեկարգում» ներու թմրկահարման յարատեւ զոհ կը դառնան:

ԹՐՔԱԿԱՆ ՈՉ-ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՈՒՄՆԵՐԸ

Ոմանք կը հայատան, թէ Հայկական Ցեղասպանութեան ճանաչումը համարժէք է Թուրքիոյ «քարեկարգում» ին: Ասիկա անհերեթ եւ լուրջ սխալ մըն է:

Ճանաչում մը, որ գրեթէ անպայման անկատար, խարդախ կամ սխալ է, հոգերանօրէն հայերը կրնայ մղել զինարափութեան եւ պաշտպանութեան լրման: Առանց ընդունելու Հայոց Ցեղասպանութիւնը՝ Թուրքիա ակամայօրէն բարիք մը ըրած կ'ըլլայ:

Թուրքիոյ իսկական պատմութիւնը բռնատիրութիւն ապա զանգուածային վայրագութիւն եղած է, ընդ որում՝ ընդմիջարկուած այսպէս կոչուած «քարեկարգում» ներով:

19-րդ դարուն, մանաւանդ 1890-ական թուականներուն, Թուրքիոյ գործադրած լայնածաւալ ջարդերուն յաջորդած են «Թանգիմաք» (հակա-խտրական հրամանագիրներ) կոչուած «քարենորոգումներ» ը: Երիտրուրքերու 1908-ի «քարենորոգում» յեղափոխութիւնը սկիզբը խանդավառեց հայերը, յոյները եւ այլ ազգային խմբաւորումները: Անոր հետեւեցան 1909-ի Ատանայի ջարդերը, 1915-23-ի բնաշնչումը, ցեղասպանական յարձակումները ռուսական Հայաստանի եւ Հայաստանի Հանրապետութեան վրայ:

Ապա յառաջ եկաւ 1923-ի «քարենորոգուած, նոր» Թուրքիան: Ան բռնագրաւեց հայոց ինչըերը, քանդեց հայկական եկեղեցիները եւ թրքացուց հայկական քաղաքներուն եւ գիտերուն անունները: 1943-ին Թուրքիան իր քինախնդրական զգացումները քափեց հայերու, յոյներու եւ հրեաներու դէմ՝ «Ունեցուածքի Հարկ» դնելով:

Աւելի ուշ, 1955-ին, եղան Խսրանապուլի քանիչ խոռվութիւնները: Արդեօք կը նոոցուի՞ն Թուրքիոյ կողմէ յոյն կիպրացի քաղաքացի-

ներու ջարդն ու զրաւումը իհիսիսային Կիպրոսի մէջ, անոր մահ սփռող եւ չարչարանքի խցիկները: Կը մոռցուի՞ն քիւրտերու եւ այլ փոքրամասնութիւններու դէմ կիրարկուած հալածանքներն ու ջարդերը եւ այլախոհներու ու լրագրողներու բանտարկութիւնները:

Այս բոլորին հետ մէկտեղ, մեզի կ'ըսեն թէ Թուրքիան «կը քարենորոգուի»:

ԹՐՔԱԿԱՆ ԱԽՏԸ

Թրքական քաղաքականութեան կողքին, վտանգաւոր են նաև Թուրքիոյ քաղաքական առաջնորդները, քանի որ ունին Թրքական Քաղաքական Անձնաւորութեանց Ախտը:

Այս ախտը «ներկայ» Թուրքիոյ մէջ գործնականացած է յարատեւ սպառնալիքներով, ամբարտաւանութեամբ, ոազմատենչութեամբ, չարամիտ անձնապաշտութեամբ, կեղծաւորութեամբ, դրամաշորթութեամբ, բռնատիրութեամբ, դաժանութեամբ, կոպտութեամբ, ստախօսութեամբ, խոստմնադրութեամբ եւ, անշուշտ, վայրագութեան գործածութեամբ: Անկարելի է յիշել թրքական քաղաքական նոյնիսկ մէկ դրական յատկանիշ:

Դարերու ընթացքին թրքական վայրագութեան անհամար զոհերու գոյութիւնը թուրք քաղաքական առաջնորդներուն խանգարուած միտքերը փոխուին: Անոնք կրնան աւելի սպառնալի դառնալ:

Զայերը տակաւին յոյս ունին, որ Թուրքիա կը փոխուի: Խնչպէ՞ս կրնանք զանոնք գիտակցութեան բերել, որ թրքական սպառնալիքը հո՞ւ է ու կը մնա՞յ: Դաստիարակութիւն: [Տե՛ս թերթիս նախկին համարին՝ թիւ 96-ի խմբագրականը, ուր մենք ալ միեւնոյն եղրակացութեան յանգած էինք, «Սփ.»]:

ԳԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հայաստանի ներկայ երիտասարդութիւնը մօտ ապագային պիտի ստանձնէ երկրին քաղաքական, տնտեսական եւ զինուորական գործերը: Անոնք պէտք է իմացականութեամբ եւ հոգերանութեամբ ատակ ըլլան Թուրքիոյ հետ վերաբերելու համար:

Հայ աշակերտները պէտք է փոքր տարիքէն սորվին – սակայն ոչ-թրքական դպրոցներուն

ՕՐԻՆԱԿ ՄԸ ՀԱԿԱՅԱՅՎԿԱՎ ԹՈՒՐՔԻՎԵՆ

Խսթանպուի կեդրոնական թաքսիմ հրապարակին մէջ 26 Փետրուար 2012-ին կայացաւ բողոքի հանրահաւաք-քայլերը մը՝ այսպէս կոչուած «Խոճալուի ցեղասպանութեան» յիշատակին:

Թրքական լրատուամիջոցները կը տեղեկացնեն, որ հանրահաւաքը ընթացած է յոյժ ընդգծուած հակա-հայկական կոչերով ու լոգունգներով, ծածանուած ու վանկարկուած են «Գորշ Գայլերը» փառաբանող եւ հայութիւնը վարկարեկող պաստառներ ու կարգախօսներ: Մասնաւորապէս, «Ենտոնհապեր» լրատուական կայքը կը յայտնէ, որ թուրք ազգայնամոլներու պաստառներուն մէջ եղած են հայերուն ուղղուած հայինյանքներ. «Բոլորդ հայ եք, բոլորդ բ.. տղայ եք», «Այսօր թաքսիմի մէջ, վաղը՝ Երեւանի»: «Գորշ Գայլերը այստեղ են, հայերը

ո՞ւր են» եւ այլս: «Խոճալուի զոհերու յիշատակին նուիրուած ցոյցը վերածուած է հայերը թիրախ ընտրած, Տինքի սպանութիւնը կազմակերպածները մէծարող ցեղապաշտական յարձակողական ցոյցի», - կը գուե թրքական լրատուամիջոցը՝ աւելցնելով, որ ֆաշիստական ընոյթ ու բովանդակութիւն ունեցող այդ ցոյցին մասնակցած է նաեւ Թուրքիոյ ներքին գործոց նախարար Իտրիս Նայիմ Շահինը, որ իր ելոյթին ատեն սպառնացած է. «Խոճալուի մէջ թափուած արիւնը գետին պիտի չի մնայ»: Ներկայ եղած են նաեւ Ազրպեյճանի խորհրդարանի երեսփոխաններ:

Այս հաւաքին մասնակցած է նաեւ Ազրպեյճանի մէջ Ա.Ս.Ն.-ի նախկին դեսպան Մերիլու Պրայզան (որու կինը թուրք է, ան իր կնոշ հետ այժմ Խսթանպու կը բնակի):

—————
մէջ – թրքական պատմութիւնը, աշխարհաքաղաքիտութիւնը եւ լեզուն ու ասոնց կիրարկումը ներկայ օրերու հայկական-թրքական յարաբերութիւններուն վրայ: Թրքական քաղաքական անհատականութիւնը եւ անոր վայրագ ձգուումները պէտք է վերլուծման ենթարկուին ու ըմբռնուին: Ասիկա դիրիին չէ երկու պատճառով: Առաջին՝ աշխարհի չորս կողմերու հայերը կը ոմբակոծուին թրքամէտ եւ «հաշտեցման» քարոզչութեամբ, որ կը կատարուի նոյնիսկ կարգ մը հայերու կողմէ: Երկրորդ՝ մենք՝ հայերս թուրքերուն նման չենք եւ յաճախ դժուարութիւն ունինք անոնց քաղաքական մշակոյթը հասկնալու:

Վերջապէս, ապագայ հայ սերունդները պէտք է ընտրեն թէ որո՞ւ կը հաւատան: Այդ ենթադրուած «քարենորդուած, նոր» մուրքիո՞յ, անոր երկրպագող միջազգային տեղեկատուութեան ոլորտի՞ն, պատմականօրէն Հայատանին դաւաճանած երկիրներո՞ւն, թէ՞ պէտք է իրենց պապերուն դժուար շահած իմաստութենէն եւ պատմութենէն դաս քաղեն:

Անոնց որոշումն է որ պիտի վճռէ, թէ Հայատանը պիտի ապրի՞ թէ՞ մեռնի:

[առևուած հեգ.ամ կայքէն, 30 Յուլիս 2012 - անգլերէնէ թարգմանութիւնը՝ «Սփիլոք»ի]

ՄԻՆՉ ԹՈՒՐՔԵՐԸ ՍՈՒՐԻԱՆ ԿԸ ՔԱՆԴԵՆ, ՀԱՅԸ Կ'ԱՐԱՐԵ

Գեղրգ Եազընեան

Սուրբիոյ ծայր հիւսիս-արեւմուտքը գտնուող հայաբնակ քեսապ գաւառակին մէջ գործող Համազգայինի «Համօ Օհանջանեան» մասնաճիւղը հանդէս եկաւ անօրինակ խիզախ քայլով՝ պարբերական մամուլի հրատարակութեամբ։ Արդարեւ, մասնաճիւղի աւելի քան 60 անդամներ 16 Մարտ 2012-ին հաւաքրուելով, յառաջացուցած են «Գրական Խմբակ» մը ու հաստատած անոր ծրագիրը։ Իսկ Յուլիսի սկիզբին լոյս տեսաւ այս խմբակին նախաձեռնած «Կասիոս Գրական Լրատու»ին առաջին թիւը՝ թղթային եւ էլեկտրոնային տարբերակներով։ Պարբերականը կոչուած է քեսապ աւանին վրայ Մեծ Մասիսի նման թառած Կասիոս լերան (արաբական անունով՝ Ճեպէլ Ազրա) անունով։

Այս ծնունդը կարելի է անվարան սեպել «սրբազան խնաթութիւն»՝ եթէ նկատի ունենանք գոնէ երեք փաստերու համադրումը։

1) Քեսապի շրջանը փաստորէն պաշարուած է երեք կողմերէ. հիւսիսն ու արեւելքը Ալեքսանտրէի սանձաքը գրաւած թուրքիան է,

արեւմուտքը Միջերկրական ծովն է, իսկ հարաւային՝ դեպի Լաթաքիա ուղղութեան վրայ գտնուող թիւրքմէնարնակ Քասթալ Մաֆի գաւառակը կը գտնուի ամենազգի գինեալներու, այդ շարքին՝ Թուրքիոյ գործակալներու հակակշիռին տակ։ Քեսապ աւանի ու անոր գիւղերու բնակիչներուն՝ Սուրբիոյ միւս մասերուն եւ աշխարհի հետ ցամաքային միակ կապը քեսապ-Եթիզօլուք-Պաղճաղազ-Պասիթ-Լաթաքիա ճամբան է։

2) Լրատուն կը հրատարակուի բարացիօրեն՝ թրքական հայակուլ եւ մարդակեր թնդանօթներու եւ գնդացիրներու փողերու շուրջին տակ, որոնց մէկ մասը տեղադրուած է նոյնինքն Կասիոս լերան գագաթին եւ լանշերուն ու ամեն վայրկեան պատրաստ է մահսինելու բուռ մը հայութեան վրայ։ Մինչ թուրքը, հաւատարիմ իր բնազդին, կ'աւերէ ու կը քանդէ եւ պատրաստ է նորանոր ցեղասպանութիւններ գործելու, հայը, ընդհակառակը, կ'արարէ ու կը ստեղծագործէ։

3) «Լրատու»ն հայկական առաջին եւ առ այսօր միակ

պարբերականն է, որ լոյս կը տեսնէ քեսապի մէջ։ Քեսապցիք ունեցած են եւ այսօր ալ ունին շատ եւ շատ մտաւորական երեւելի դէմքեր՝ խմբագիրներ, ուսուցիչներ, տնօրէններ, գիրքերու

հեղինակ բարձրաստիճան եկեղեցականներ եւ այլն, սակայն ասիկա առաջին դեպքն է, երբ հայկական թերթ, այն ալ՝ բացառապես հայերէնով, լոյս կը տեսնէ նոյնինքն քեսապի մէջ։

Պարբերականին առաջին երեք թիւերը խմբագրած է հինգ հոգինոց «Խմբագրական Խորհուրդը», որուն չորրորդ թիւեն միացած են եւս երկու հոգի։ Խմբագրապետն է Նշան Պասմանեանը (Սիտնիի մէջ Համազգայինի ճեմարանին տնօրէնը), Վոհս-խմբագրապետը՝ տիկ. Ասի Չիրիիքեան-Աբելեանը։

Առաջին թիւի 2-րդ էջին մէջ տպուած «Ինչո՞ւ Լրատուն» վերնագիրով խմբագրականին մէջ կը յայտարարուին պարբերականին նպատակները։ «ա) Քեսապի եւ շրջակայքի հայութեան մատակարարել գրական, գեղարվեստական, գրական լուրեր, ամոնք ըլլան հայկական թէ միջազգային միեւնոյն ատեն տեղեկութիւն տալ Քեսապի մէջ տեղի ունեցած եւ ունենալիք մշակութային, հոգեւոր, մարզական եւ այլ ձեռնարկներուն մասին, բ) Քաջալերել քեսապցի բոլոր գրիչ

ՄԱՍՈՒՄ

շարժողմները, յատկապէս պատաճիներն ու երիտասարդները, քեսապի մէջ բնակող քէ քեսապէն դուրս, յայտնաբերելու համար գրական տաղանդները. զ) Ծանօթացնել հայ մշակոյթի, ինչպէս նաև հայ մշակոյթի հետ առնչուած ոչ-հայ մշակոյթի ջահակիրներ եւ իրատարակութիւններ. դ) Տեղեկացնել, թէ ինչ մշոցներով կարելի է «քեքնօլօճի» օգտագործել ի սպաս հայ մշակոյթին՝ ընթերցողին ծանօթացնելով էլեկտրոնային սփառնմներ եւ ծրագիրներ»:

«Կասիոս Գրական Լրատու»ն աւելին է, քան սովորական լրատուն: Անոր Եշերուն մէջ, գաւառակի հայութեան զանազան հատուածներու եւ կառոյցներու (Երեք յարանուանութիւններ, զանազան միութիւններ՝ անկախ իրենց կուսակցական ուղղուածութենեն եւ այլն) բեղուն գործունեութեան արտացոլումն եղող լրատուութեան կողքին, տեղ գտած են շնորհալի պարման-պարմանուիհիներու զանազան գրութիւններ՝ չափածուներ, արձակ Եշեր եւ այլս: Ուրախալի է արձանագրել, որ այդ գրութիւններուն մէջ կ'անդրադարձուի քեսապի հայ նոր սերունդին հայեցի ճիշդ դաստիարակութիւնը: Այսպէս, Մեղենի Պետրծիքեանի «Ապրիլ 2-ի Յիշատակը» չափածոյին մէջ (Ա. տարի, թիւ 1, Յունիս 2012, էջ 14), քեսապահյ պարմանուիհին շատ ճիշդ հասկցած է Մեծ Եղեռնի պատգամը՝ վրէժ եւ հայրենատիրութիւն, եւ ան-

այս գաղափարները արտայայտած է հետեւեալ երկտողով.

«Իսկ իհմա մենք վրէժ պիտի լուծենք,
Ու մեր հողերը ետ պիտի
դարձնենք»:

Նոյն թիւի նոյն Եջին մէջ հաճելի էր կարդալ Լիլիթ Պոյմուշաքեանի «Ընկերուհին» գողտրիկ չափածոյնկարագրականը, որ հեղեղուած է սիրոյ եւ անկեծութեան անբիծ օգացումներով եւ կարծես գրական արտացոլումն ըլլայ վարպետ գեղանկարիչի մը կտաւին.

«Միջահասակ եւ ժպտուն,
կը քարեւէ ամէնուն,

Նշաճեւ աշուկներ, միշտ
կայտառ ու փայլվլուն,

Պատիկ բերան, միշակ քր-
թիկ,

Անոյշ ձայն մը՝ շատ մեղ-
միկ:

Հնկերասէր ու ներող,
Հաւատարիմ, ջանասէր,
Ժպտերես ու մարդասէր:

Մեծը կը յարգէ, փոքրը կը
սիրէ,

Իսկ զիս իր սրտին մէջ
խո՞ր պահած է:

Վստահ եմ զինք լաւ ճանչ-
ցար: Այդպէս չէ՞...»:

«Կասիոս Գրական Լրատու»ի հրապարակումներուն մէջ ակնքախ է հոգատար ու բծախնդիր վերաբերումը հայոց լեզուին նկատմամբ: Արդարեւ, անվարան կը խոստովանիմ, թէ վերջին տարիներուն հայկական պարբերական մամուլի ամենամաքուր արեւ-

մտահայերենին հանդիպեցայ այս «գիւղական» պարբերականին մէջ, մինչդեռ տասնամեակներու երկար կեանք ուսեցողներուն մէջ հայերենը ո՛չ միայն կը կաղայ, այլեւ՝ երբեմն կը յօշոտուի նոյնիսկ: Աւելին, ուրախալի է արձանագրել, որ պարբերականն ունի մշտական բաժին մը՝ «Յայերեն ճիշդ Գրենք Ու Խօսինք» խորագիրով: Յայոց լեզուի իմացութիւնը կը խթանէ խմբագրակազմի անդամ Րաֆֆի Ճուրեանի կազմած խաչբառները: 2-րդ թիւին մէջ «Երիտասարդ գրիչ շարժող»ներեն, Ազգ. Ուսումնասիրաց Միացեալ Ճեմարանի աշակերտ, 15-ամեայ Ռազմիկ Մելքոնեանը ահազանգ կը հնչեցնէ հայոց լեզուի գործածութեան անընդհատ եւ արագացած նահանջին ու անոր՝ հայոց ինքնութեան համար սպառնալիքներուն առթիւ. «Հայենքն իհիանդ է, որովհետեւ հոգատար չունի», - ցաւով կը վկայէ հեղինակը՝ ելքը տեսնելով հայերենի, այս ալ՝ անաղարտ հայերենի մշտական օգտագործման մէջ՝ կեանքի բոլոր բնագաւառներուն մէջ (այս յորդորը նաեւ պետք է ուղղել ... հայրենարևակ չ«պատմաբան»-ներուն, որոնք օրը ցերեկով անընդհատ կը յօշոտեն հայոց լեզուն, - Գ. Ե.): Յաճելի էր պարբերականի 4-րդ, Մեպտմբերի թիւին մէջ կարդալ խմբագրակազմի մէկ ուրիշ անդամի՝ օրդ. Վանիկ Գլնձեանի «Յայերեն Լեզու» չափածոյ ծօնը: Գաւառի հայութեան ծեռսարկներուն մէկ մասն ալ ուղղակիօրեն կամ

ՄԱՍՈՒՄ

անուղղակիորեն կ'առնչուի հայոց լեզուի անաղարտութեան հրատապ հարցերուն: Օրինակ, Սուրբահայ Օգևութեան Խաչի «Մեղրի» մասնաճիւղին (Քեսապ) կազմակերպած Մայրերու Օրուան հանդիսութեան ընթացքին (25 Մարտ) նոյնիսկ ներկայացուած է թատերախաղ՝ «Հայերէն Լեզուն Օտարամոլութեան Եւ Այլասերման Հոսանքին Դեմ» խորագիրով:

Դարբերականի 3-րդ, Օգոստոս 2012-ի թիւին մէջ խմբագրապետ Նշան Պասմաճեանի ստորագրած գրութենէն կը տեղեկանանք, թէ Յուլիսին լոյս տեսած է «Քեսապն Ու Քեսապցինեռո» գիրքին 3-րդ հրատարակութիւնը՝ գաւառակի հայ առաքելականներու հոգեւոր հովի Տ. Միւռոն քին. Աւտիստիսեանի գլխաւոր խմբագրութեամբ: Յատորը կարելի է կոչել Քեսապի ու քեսապցիներու մասին հանրագիտարան, ուր նաեւ տեղ գտած են գաւառակին դուրս գանազան վայրեր հանգուանած քեսապցիներու անուններ եւ անոնց հետ կապի տուեալներ: Պր. Պասմաճեան միաժամանակ կը ներկայացնէ օգտաշատ առաջարկութիւններ՝ ի խնդիր այս հիմասքանչ նախաձեռնութեան կատարելա-

գործման:

«Լրատու»ին մէջ թերիներ ու Վրիպակներ չկա՞ն: Անշուշտ, որ կան: Անոնց մէկ մասը, սակայն, տեղ գտած է արտատպուած Նիւթերուն մէջ. օրինակ, «Ազդակ» էն արտատպուած մշակութային լուրի մը մէջ Պէյրութի պաշտօնապես Արմենիա կոչուող պղղոտան նշուած է անոր ժողովորդային անունով՝ Նահիր: Պատմագիտական բնոյթի սխալներ կան Միհրան Զիւրտօղլեանի «Հայոց Պատմութիւն» շարքի Գ. գիրքն կատարուած արտատպման մէջ (բոլորն ալ՝ թիւ 4): Սակայն, ակնբախ են խմբագրական կազմի անդամներուն՝ իրենց կատարած աշխատանքի լոշութեան գիտակցումը, թիւ թիւ թերթի բովանդակութեան բարելաւումը եւ բազմազանութեամբ հարստացումը, ինչը յոյս կը ներշնչէ, թէ պարբերականը կրնայնոր բարձրունքներ նուաճել: Ու թէեւ պարբերականի թղթային տարբերակին տեսքը շատ անպանոյն է (բազմացուած է լուսապատճենումով, լուսանկարներ չկան, էջադրման որակը հիմնովին բարելաւման կարիքն ունի եւ այլն), այդուհանդերձ, պարբերականի նիւթերուն ազգային-մշակութային ուղղուածութիւնն

ու գրութեանց դաստիարակչական բնոյթը, անկեղծութիւնը, հաղորդական շերմութիւնը, լեզուական բժախնդրութիւնը եւ այլ յատկանիշներ արտաքին տեսքով ու տպագրական որակով անհամեմատ որակալոր շատ եւ շատ պարբերաթերթեր ստուերի մէջ կը ձգեն: Վստահ ենք, որ նիւթական կարելի ութեանց ապահովման պարագային, պարբերականին արտաքին տեսքն ալ կ'ունենայ զգալի բարելաւում: Յետեւաբար, մեր ժողովուրդին, յատկապես արտագնայ աշխատանքի մէջ գտնուող քեսապցի երիտասարդութեան ճիտին պարտը է նաեւ դրամական միջոցներով սատարել Քեսապի այս հայկական ու եզակի պարբերական հրատարակութեան յարատեւման:

Ծնունդի շնորհաւո՞ր, «Կասիոս Գրական Լրատո՞ւ» եւ բարի ե՞րթ՝ ի փառս մեր յաւերժական ազգին, գրականութեան եւ մշակոյթին:

Պարբերաթերթի խմբագրութեան հետ կարելի է կապ հաստատել եւ թերթի էլեկտրոնային տարբերակները ձրիօրէն ստանալ գրելով gasiosisradou@gmail.com հասցէն (գրել միայն մեսրոպատառ հայերէնով):

ԻՍԱՍՏՈՒ ԽՕՍՔԵՐ

- Անծայրածիր հարստութիւն, ընտանեկան սէր եւ առողջութիւն, այս երեքը իրարու չեն հանդիպիր (թէեւ երկուքը կրնան հանդիպիր):
- Ծնելուն կը հաւատաս, մեռնելուն ալ պիտի հաւատաս:
- Աղուէսը խորամանկ տիտղոսը կը կրէ, սակայն առաջինն է, որ որսորդներուն թակարդը կ'իյնայ:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

բարօր Անգամիան

مقالات صحافية

نشرت في صحيفة "زدرا توت" (الناظمة باللغة الأرمنية)

للتقطها إلى العربية
ناشر: ميكيليان - ككتليكان

٢٠١٣ - بيروت

գրած այս խմբագրական-ները կը ցոլացնեն հեղինակին սկզբունքային մօտեցումները արծարծուած հարցերուն նկատմամբ:

* * *

أبراهام دده يان

(وزير الصناعة في حكومة الوفاق الوطني)

مبادئ ونهج من وهي المواطنة اللسانية والإنسانية

مراجعة وتقديم

الدكتور صالح زهر الدين

2011-ին ՊԵՅՐՈՒԹԻ «Համագային»ի հրատարակչատուններ լոյս տեսաւ Պարոյր Աղպաշեանի «Սամուկի Յօդուածներ Հրատարակուած Հայալեզու «Զարթօնք» Օրաթերթին Մէջ» խորագրով արաբերէն հատորը:

Ան կ'ընդգրկէ փունջ մը Պարոյր Աղպաշեանի խմբագրական յօդուածներէն, որոնք լոյս տեսած են «Զարթօնք» օրաթերթին մէջ եւ ուսին հայութեան, արաբականութեան եւ Լիբանասի հետ կապուած քաղաքական ու ընկերային ընոյթներ, նաեւ կ'արծարծեն հայլիբանանեան փոխ-յարաբերութիւնները:

Հատորը արաբերէնի թարգմանած է Նաևոր Միջազգային-Քեզլիթեանը, իսկ յառաջաբանը գրած է Լիբանասի Լրագրողներու Արհմիութեան նախագահ Մուհամմետ Պաալպաքին:

Պարոյր Աղպաշեանին

գործումներուն Լիբանասի ճարտարարուեստի մարզին մէջ:

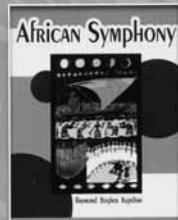
Գիրքը վաւերագրական է եւ հարուստ՝ լուսանկարներով:

Եթէ Արահամ Տէտէեանին առաջին գիրքը կը ներկայացներ հայ-արաբական ու յատկապէս հայ-լիբանանեան փոխ-յարաբերութիւններուն ծիրին մէջ իր կատարած աշխատանքները, այս գիրքը, փաստորէն, շարունակութիւնն է նախորդին եւ կը ներկայացնէ հեղինակին նուիրուածութիւնը Լիբանասին:

* * *

سمفونية إفريقية

مجمعة ملحمات

تأليف: رaimond kobidian
ترجمة: شوكت يوسف

2012-ին լոյս տեսաւ Լիբանասի խորհրդարանի նախկին երեսփոխան Արահամ Տէտէեանի «Սկզբունքներ եւ Ուղեգիծ Լիբանանեան քաղաքացիութեան եւ Սարդկայնութեան Եռլեռնես» խորագրով հատորը:

Հրատարակութիւնը կը մէկտեղէ հեղինակին Լիբանասի ճարտարարուեստի նախարարի պաշտօնակարման ընթացքին տարած գործունեութիւնը:

Գիրքը խմբագրած է յառաջաբանը գրած է դոկտ. Սալեհ Զահրետտինը, ուր վեր կը հանէ նախարարին նուիրուածութիւնը Լիբանասին եւ իր կատարած աշխատանքներուն ու իրա-

2012-ին Տամասկոսի մէջ Սուրիոյ մշակոյթի նախարարութեան Սուրիոյ Գրողներու Ըստիանուր Մարմինը լոյս ընծայեց Պողոս Գուբելեանի «Ավրիկեան Համանուագ - Պատմուածքներ» հատորին՝ Շաութաթ Եուսեֆի իրականացուցած

ԳԻՐՁԵՐ

արաբերէն թարգմանութիւնը:

Հեղինակի այս հատորին պատմուածքները ներշնչուած են յիսունականներէն, այս տարիներէն, երբ անապրած եւ աշխատած է Ափրիկէի Սիերրա Լեոնեանութեան մէջ:

Իրական կեանքէ առնուած այս հետաքրքրական եւ արկածախնդրական պատմուածքները, 1966-էն սկսեալ լոյս տեսած էին «Սփիոք»ի մէջ՝ «Ափրիկեան Ափրիուն Վրայ» ընդհանուր խորագրով:

Թաջալերէի քայլ մըն է որ առած է Սուրիոյ Գրողներու Միութիւնը հայ-արաբական յարաբերութիւններուն մէջ, ծանօթացնելով հայ գրող մը արար հանրութեան, ափրիկեցիներու հետ կապուած նիթերով:

* * *

ՊԵՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ ԱՐԱԲԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՄԲ ԻՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵԳԱ ԼՐԱԳՐՈՂ ԵՒ ԱՐԳԱԽԱԿԱՆ ԻՐԱՋԻ ՄԱՍՆԱԳՔՆ ԹԱՅԻՐԸ ՅԱԿՈՐԵԹԵԱՆԻ «ԿԱՆԱԶ ՈՒ ՍԵԼ. ԱՐԳԱԽԵԱՆ ՕՐԱԳԻՐ. ՈՅ ՊԱՏԵՐԱԳԸ, ՈՅ ԽԱԴԱԳՈՒԹԻՒՆ» հաստափոր հատորը: Այս աշխատութիւնը առ այսօր ունեցած է հինգ իրատարակութիւն, որուց շարքին՝ արեւմտահայերէն, ոռւսերէն եւ անգլերէն, իսկ թոքերէն ալ իրատարակութեան ընթացքի մէջ է: Արաբերէն հատորին թարգմանիչն է Տամասկոսի համալսարանի դասախոս, Արաբ Գրողներու Միութեան անդամ դոկտոր Նորա Արիսեանը:

Այս գիրքը կը վերլուծ

հայոց արդի պատմութեան ամենէն առանցքային ժամանակաշրջանը՝ ներառելով արցախեան պատերազմն ու Հայաստանի եւ Ազրաբյանի մէջ իշխանութեան համար պայքարը: Ըստ հեղինակին՝ Հայաստանի եւ Ազրաբյանի միջեւ մղուած պատերազմը խորհրդային Միութեան վկուգման պատճառներէն մէկն էր:

* * *

Սուրիոյ մշակոյթի նախարարութեան իրատարակչութիւնը լոյս ընծայեց Ռոպերթ Մաթոսեանի «Հայ-

կական ծարժարուեստը Յարդգողի ճանապարհին Վրայ» հատորը՝ արաբերէն թարգմանութեամբ սուրիացի բեմադրիչ Թա-

րիք Սուսթաֆայի:

Հեղինակը կը ներկայացնէ հայաստանեան շարժարուեստի պատմութիւնը, զայն համեմելով իր յուշերով: Ան 1969-1991 ժամանակաշրջանին եղած է «Ֆիլմ» շաբաթերթին խմբագիրը: Գիրքը կ'ընդգրկէ հայ շարժարուեստի քննադատութիւնը, հասնելով մինչեւ խորհրդային վերջին՝ ոսկեայ շրջանը: Հոս կան մանրամասնութիւններ խորհրդային Միութեան մէջ «Նռան Գոյնը» շարժանկարին եւ անոր արգիլման մասին, ապա 1973-ին Փարաճանովի ձերբակալութեան եւ անոր ազատ արձակման հանգամանքներուն մասին: Հեղինակը նաեւ կը ներկայացնէ հայրենի դերասաններ ինչպէս օրինակ՝ Խորեն Աքրահամեանը:

Գիրքին մէջ արտացոլուած է նաեւ հայ բեմադրիչներու, դերասաններու եւ գրողներու ներդրումը օտար շարժարուեստին մէջ, ինչպէս Հենրի Վերնեյ, Ուիլիմ Սարոյեան եւ այլն:

Իր յառաջաբանին մէջ հեղինակը կը գրէ. «Այս գիրքին մէջ երեւցող բոլոր միտքերուն եւ արժեւորումներուն նպատակն է փորձ մը կատարել՝ շարժարուեստի մարզին մէջ գործող անհատներու աչքերով»:

Հեղինակը կ'անդրա-

դառնայ նաեւ 21-րդ դարուն հայոց դիմագրաւած մարտահրաւեներուն, յատկապէս՝ Հայաստանեն արտագաղթին «Յարդգողի ճանապարհին Վըրայ... Մոսկովայ 2001» շարժանկարին մէջ, հեղինակը կ'ըսէ. «Տոլարը ի՞նչ ոյժ ունի, որ այս աշխարհին վրայ տիրապետած է: Մեսք մեր ձեռքերով մեր աշխարհը քանդեցինք, ուրիշներուն ըսինք՝ եկեք մեր վրայ իշխեցէք, եւ անոնք այդ ըրին առանց մէկ փամփուշտ իսկ կորսնցնելով»:

Գիրքը կը վերջանայ հեղինակին՝ իր հօր մասին յուշերով: Յայրը, ձգելով իր ծննդավայր Սպիտակը, կռուած էր խորհրդային բանակին մէջ նացիական ոյժերուն դէմ:

Ռոպերթ Մաթոսեան հօր մասին կ'արձանագրէ խոր ցաւով. «Սիրտը այս զինուրիին, որ Մեծ Պատերազմը մղեց ու փրկուեցաւ սարսափելի երկրաշարժէն, չկրցաւ դիմանալ անկէ ետք իր դէմ ցցուած բարդ ու խորհրդաւոր թմրութեան տարիներուն»:

* * *

2012-ին Ըուեյթի մէջ լոյս տեսաւ Կիրակոս (Կարօ) Գույումճեանի «Հանգրուան-ներ Եւ Կեցուածքներ, Յօդուածներ Քաղաքականութեան Եւ Պատմութեան Շուրջ» խորագրով արաբերէն գիրքը:

Հեղինակը այս ժողովածուով արաբ ընթերցողին յստակ ձեւով ներկայացու-

ցած է Հայկական Յարցին, արցախեան իրավիճակին, գրական քննադատութեան եւ բանաստեղծութեան վերաբերեալ գրութիւններ, նաեւ ընդգրկած է քաղաքական, ընկերային եւ մարդկային հարցեր 202ափող յօդուածներ, զորս և ախորդ տարիներուն լոյս ընծայած է արաբական թերթերու մէջ:

Գիրքը զարմանք յառաջցուցած է արաբ մտաւորականութեան շրջանակներուն մօտ, քանի որ անոնցմշատեր անոր շնորհիւ առաջին անգամ կը լսեն գիտական փաստերով եւ տեղեկութիւններով պարզաբանութիւններ թքական եւ համաթրքական ինդաթիւրուած եւ հայութեան դէմ արձակուած ցեխարձակումներուն դէմ: Հեղինակը այդ հրապարակումներուն մէջ կ'ապացուցէ, թէ ո՞վ է բռնատերը եւ ո՞վ է իրաւագուրկը:

Կիրակոս Գույումճեան յաջողեցաւ հասցնել Հայկական Յարցը արաբ ընթերցողին: Ժողովածուի ներածութեան մէջ ան կը մատնասշէ. «Տեսայ թէ, ամեն տարի մեր

եկեղեցիներուն եւ դպրոցներուն մէջ Հայկական Ցեղասպանութիւնը կը յիշատակենք, բայց խօսուած ու գրուած ճառերը կը սահմանափակուին միայն հայկական շրջանակներուն մէջ, կարծես թէ մենք հայերս կը պոռանք եւ միայն մենք է որ կը լսենք այդ պոռթեկումը: Այս կը նշանակէ թէ մեր հարցը բաւարար չափով չէ հասած ուրիշներուն:

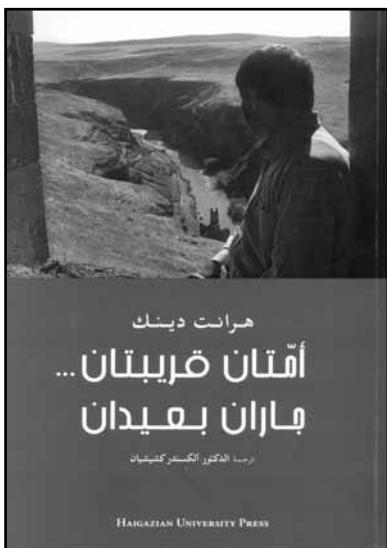
Այս յօդուածները արաբական թերթերուն մէջ լայն արձագանգ գտան. արաբ բարեկամներս հեռածայնելով կը շնորհաւորեին զիս եւ կը դրուատեին իմ գրելանու եւ հաւաքած տեղեկութիւններս, ուրիշներ կատակելով կ'ըսէին. «Վարպետ Կարօ, նախընտրելի է, որ երկաթի ու պողպատի գործդ ձգես եւ նուիրուիս գրելուն. անպայմանօրէն կը յաջողիս»:

Վերջապէս, գրականութեան, պատմութեան եւ բարոյականութեան կողմէ, այս է որ կրօյ տալ իմ հայրենիքիս, ժողովուրդիս, Հայկական Յարցին, արաբ եւ հայ շրջանակներուն: Կը յուսամ որ յաջողեցայ:

Այս իմ առաջին գիրքս է, զոր ձեր ձեռքերուն մէջ կը դնեմ: Ան յօդուածներու շարք մըն է, որ իմ սիրտս բխեցաւ նախքան թուղթի վրայ արձանագրելս: Հին ժամանակներուն կ'ըսէին. «Սիրտ բխո՞ղը կը հասնի ուրիշ սիրտի»»:

* * *

ՊԵՐՈՒԹԻ Հայկագեան Համալսարանի հրատարակչութիւնը լոյս ընծայեց

Հրանտ Տիկի «Երկու Մօտիկ Ազգ, Երկու Հեռաւոր Դրացի» գիրքին արաբերեն թարգմանութիւնը, զոր կատարած է հայեպահայ բժիշկ Ել Թարգմանիչ Ալեքսանտր Քէշիշեանը (միջակ չափի 155 էջ):

Յայտնենք, որ 19 Յունիուար 2007-ին սպաննուած հայազգի լրագրող-խմբագիրին այս թրքերեն գիրքը թարգմանուած եւ լոյս տեսած է բազմաթիւ լեզուներով, ներառեալ հայերենը՝ Երեւանի մեջ:

Հրանտ Տիկի՝ թուրք ազգայնամոլ ստահակի մը ձեռքով սպանութիւնը, սակայն, չի կրնար բարենիշ և կատուիլ գիրքին բովանդակութեան համար: Արդարեւ, անոր մեջ տեղ գտած են հայութեան համար անընդունելի, երբեմն՝ նոյնիսկ վտանգաւոր միտքեր: Օրինակ, Հրանտ կը յայտարարէ, թէ ինը ուսի Երկու ինքնութիւն՝ հայկական եւ թրքական, այսինքն՝ ինը թէ՛ հայ է եւ թէ՛ թուրք... Բնականաբար, գիրքին մեջ նոյնիսկ ակնարկու-

թիւն չկայ թրքական գրաւումեն հայկական հողերու ազատագրութեան մասին, Ել Յայ Դատը հաւասարեցուած է Թուրքիոյ կողմէ Յայոց Ցեղասպանութիւնը ճանչնալու հարցին, զոր հայութեան դեմ Նիւթուած ամենամեծ թակարդ-դաւադրութիւնն է (տեսնել այս թիւին խմբագրականը):

Մենք կը հասկնանք Յայ Դատի եռլեռն՝ հայոց հողային հարցին բացառումը Տիկի գրութեանց մեջ: Անոր չներեցին նոյնիսկ Յայոց Ցեղասպանութեան մասին բարձրածայլնելու համար, Ել ան իր կեանքով վճարեց այդ համարձակութեան գինը: Մտորումներու տեղիք կուտայ, սակայն, Յայ Դատի եռլեռնը ինդաթիւրող այս գիրքին բազմալեզու տպագրութիւնն ու տարածումը օտար միջավայրերու, տուեալ պարագային՝ արաբական շրջապատին մեջ: Պիտի ուզեմնը հաւատալ, թէ Յայկազեան Յամալսարանի հրատարակչութեան կողմէ արաբերեն թարգմանութեան լոյս ընծայումը կատարուած է առանց հայութեան դեսուդուած աշխարհատարած դաւադրութեան ծալքերու գիտութեան, միամտաբար, ի շահ հայութեան գործ մը կատարած ըլլալու ազնիւ մղումէ խթանուած:

* * *

Արաբական Ծոցի հարցերու ուսումնասիրող մըն է ժողեֆ Քէշիշեանը, որու անգերեն քանի մը մենագրութիւններ արդէն լոյս տե-

սած են արաբերեն թարգմանութեամբ: 2012-ին, Պէյրութի «Ոյիեատ ալ-Ոյիյիս» հրատարակչատուննեւ լոյս տեսաւ արաբերեն թարգմանութիւնը անոր «Եշխանութիւնն Ու Անոր Փոխանցումը Արաբական Միապետութեանց Մեջ» ուսումնասիրութեան Ա. հատորին: Ան բաղկացած է Երկու մասերեւ առաջինին մեջ (միջակ չափի 380 էջ) կը քննուի տեսական Եւ գործնական կապը իսլամութեան Եւ միապետական իշխանութեան միջեւ, այնուհետեւ առանձին բաժիններով կը ներկայացնին ու կը վերլուծուին Պահրեյնի, Զուեյթի, Օմանի Սուլթանութեան Եւ Զաքարի օրինակները: Գիրքի Երկրորդ բաժինին մեջ (նոյնպէս միջակ չափի 380 էջ) նոյն վերլուծումները կ'ըլլան Սեռտական Արաբիոյ, Արաբական Միացեալ Էմիրութեանց, Յորդանանի Եւ Մարոքի համար: Այսուհետեւ, Ժողեֆ Քէշիշեան կը ներկայացնէ այս միապետութեանց իշխանական համակարգերուն մեջ նախատեսուող փո-

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ

21 Յուլիս 2011-ին Սուրբոյ մեջ մահացաւ հալեպահայ ազգային գործիչ ու բարերար Յովհաննես Մարտիկեանը:

Ան իր անձնական յաջող գործին (պեթոնախառնիչ մեքենաներու արտադրութիւն) կողքին, նետուեցաւ նաեւ հայ նորագոյն ազատագրական պայքարին մեջ, իր բոլոր կարելիութիւնները ի սպաս դնելով պայքարի տարբեր աշխատանքներուն:

Յովհաննես Մարտիկեան իր կեանքի յուշագրութիւնը գրած է արաբերէնով, ուր կը պատմէ իր անձնական գործին եւ ազգային գործունեութեան մասին: Ան համեստօրէն չէ ուզած նշել վերի պայքարին իր մասնակցութեան մանրամասնութիւնները: Դժբախտաբար, այս աշխատանքը անտիպ կը մնայ: Յոյսով ենք որ օր մը լոյս կը տեսնէ, որով յաւելեալ լոյս կը սփռուի սուրբահայ, յատկապէս հալեպահայ գաղութի, ինչպէս նաեւ Սուրբոյ ճարտարարութան մեջ հայութեան ներդրումի պատմութեան վրայ:

Ուշացումով՝ Հայկական ժողովրդային Շարժումն ու «Սփիւռք»ը խորապէս կը ցաւակցին Յովհաննես Մարտիկեանի ընտանիքին, հարազատներուն եւ բարեկամներուն: Իր յիշատակը միշտ անթառամ պիտի մնայ մեր սիրտերուն մեջ:

Փոխութիւններու իր պատկերացումները: «Յաւելուած» մասին մեջ հեղինակը շարադրած է յիշեալ պետութեանց ղեկավարներու հետ իր հանդիպումներուն ցանկերը, այս պետութեանց հիմնադիրներուն եւ յաջորդ տիրակալներուն, ինչպէս նաեւ հաւանական գահաժառանգներուն ցանկերը, ապա տպագրուած են այս պետութեանց սահմանադրութիւններուն մեջ իշխանութեան համակարգին եւ իշխանութեան փոխանցման կարգին վերաբերող յօդուածներն ու տիրակալներու այն առանցքային ճառերը, որոնք կը վերաբերին տուեալ երկ-

րին մեջ իշխանութեան պահպանման ու անոր փոխանցման հարցերուն:

Իրաքանչիր մասի աւարտին բերուած են անձնանուններու ցանկեր:

Գիրքին մեջ անդրադարձներ եւ դիտարկումներ կան այս պետութեանց իշխանական համակարգերու յարակից բազմաթիւ հարցերու մասին՝ միջցեղային եւ միջպետական հակամարտութիւններ, սահմանային խնդիրներ, միաւորման կամ համադաշնութեան փորձեր (օրինակ՝ Ծոցի Յամագործակցութեան Խորհուրդը), Սայքս-Փիքոյի համաձայնութիւնը, իսրայել պետու-

թեան յառաջացումը, նաւթի գործոնը, իրանի մեջ իսլամական յեղափոխութիւնն ու իրանի իսլամական Յանրապետութեան ազդակը, Խորհրդային Միութեան փլուզումը եւ շատ ուրիշ երեւոյթներ: Ջեշիշեան համակարգուած մօտեցում ցուցաբերած է նշուած ազդակներուն եւ իր ուսումնասիրած հիմնական նիւթին՝ զանոնք դիտարկելով պատճառահետեւանքային յարաբերակցութեան մեջ: Մեկ խօսքով, այս գիրքը կը յատկանշուի իր գիտականութեամբ, եւ զայն կարելի է կարեւոր ներդրում նկատել արաբագիտութեան մեջ:

Յովհաննես Մարտիկեան

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ԽՕՍՔԵՐ

- Մըջիւնի չափ բախտ ունեցիր, քան թէ յեռ մը դրամ:
- Սատանան կ'ըսէ. «Լաւ որ մեռնիլը վրաս չեն նետեր»:
- Յամառին ոսկորները մեռնելէն ետքն ալ կը խաղան:
- Աստուած չըսաւ՝ մի' գթար, այլ ըսաւ՝ գէշութիւն մի' ըներ:

ՍԵՓԱՆ ՊՈՂՈՍԵԱՆ

17 Մայիս 2012-ին, 80 տարեկանին մահացաւ հայրենի պետական, կուսակցական եւ հասարակական ականաւոր գործիչ, պատմաբան Ստեփան Պօղոսեանը:

Ան 18 տարի (1970-1988) նախազահած է Հայաստանի Հեռուստատեսութեան եւ Ռատիոյի Պետական Կոմիտէն, նաեւ երկու տարի (1988-1990) ղեկավարած է «Արմենիրես» լրատուական գործակալութիւնը, այսուհետեւ Հայկական Խ.Ա.Հ. Հրատարակչութիւններու, Փոլիկրաֆիայի եւ Գիրքի Առեւտուրի Գործերու Պետական Կոմիտէն: 1991-ին ան հիմնադրած է Հայկական Հարցի Ուսումնասիրութեան Կեդրունը:

Ստեփան Պօղոսեան հեղինակած է Հայկական Հարցի, հայկական ազգային-ազատագրական պայքարի պատմութեան Նուիրուած գիտական եւ փաստագրական բազմաթիւ աշխատութիւններ, արժանանալով Խորհրդային Միութեան եւ Հայաստանի Հանրապետութեան բազմաթիւ պետական պարգևներու:

Յուշագրական եւ պատմական բազմաթիւ յօդուածներու կողքին ունի հետեւեալ երկերը՝ «Գոյատեւման Պայքարի Քառուղիներում» (թրջական կառավարութեան հայացինչ քաղաքականութեան նկարագրութիւնը եւ պատասխան թուրք եւ արեւմտեան կեղծարար պատմաբաններուն) (1988), «Փան-թուրքիզմը Երեկ Եւ Այսօր» (ծնունդը, զարգացումը, զաղափարախօսութիւնը, ներկայ եւ ապագայ ծրագիրները) (1990), «Քրտերը Եւ Հայկական Հարցը» (քրտական հարցը եւ հայ-քրտական յարաբերութիւնները) (1991), «Սեւ Ծովից Վանայ Ծով, Հինգ Ամիս Հինգ Օր» (ուղեգրութիւն գրաւեալ Արեւմտեան Հայաստան, նաեւ յուշեր Կորպաշչովի եւ խորհրդային ուրիշ ղեկավարներու հետ իր կապերէն, յատկապէս Արցախի հարցին շուրջ) (1992), «Հայեացը Անցեալին՝ Յանուն Այսօրուայ Ու Կաղուայ» (2002), «Հայկական Հարցի Եւ Հայոց Ցեղասպանութեան Պատմութիւն – Նահատակներ Յաերժութեան» (2005):

Խմբագրած է «Ցեղասպանութեան Հետեւանքով Հայ Ժողովրդի Կրած Կորուստները» գործը (1999):

Խմբային հեղինակութեամբ ունի «Հայկական Հարց - Հայկական Հարցի Միջազգայնացման 120-ամեակին Նուիրուած Գիտաժողովի Նիւթեր (6 եւ 23-24 Նոյեմբեր 1998թ.)» գործը (2000):

Իր որդիին՝ Կարօ Պօղոսեանին հետ հեղինակած է «Ինձ Բահ Տուեք» (Գերգ Չաւուշի մասին փաստագրական վեպ. արժանացած 100,000 օրինակ տպաքանակի) (1990), «Թուրքերը Թուրքերի Մասին» (2000) եւ «Հայկական Հարցի Եւ Հայոց Ցեղասպանութեան Պատմութիւն» քառահատորեակը (2000-2002), որ կ'ընդգրկէ «Հայերի Բնաշնչաման Օսմանեան Քաղաքականութիւնը», «Մեծ Եղենը Արեւմտեան Հայաստանի Նահանգներում» եւ «Հայկական Հարցի Եւ Հայոց Ցեղասպանութեան Մատենագիտութիւն» գիրքերը:

Վերոյիշեալ երկերուն մէջ Ստեփան Պօղոսեան յաճախ դրականօրէն անդրադարձ է 1970-80-ականներուն արտասահմանի մէջ ծնունդ առած հայ Նորագոյն ազգային ազատագրական գինեալ պայքարին, մասաւանդ՝ «Հայկական Հարցի Եւ Հայոց Ցեղասպանութեան Պատմութիւն – Նահատակներ Յաւերժութեան» աշխատահրութեան մէջ, ուր կը վերլուծէ, թէ Հ.Ա.Հ.Գ.Բ.-ի գործունեութիւնը ահաբեկչութի՞ն էր թէ՝ ազատագրական պայքար, անոր ծնունդը, առաջնորդներն ու հոգեւոր հայրերը, սկզբունքները, նպատակադրումները, մօտեցումները, կեցուածքները, գինուորական հիմնական գործողութիւնները, քաղբանտարկեալներու դատավարութիւնները, կուսակցութեանց հետ յարաբերութիւնները, մամլոյ եւ այլ արձագանքները:

Ստեփան Պօղոսեան հայրն է Հայաստանի Հանրապետութեան մշակոյթի այժմու նախարարուիի Յասմիկ Պօղոսեանին:

Այս տխուր առիթով Հայկական Ժողովրդային Շարժումի Կեդրոնական Խորհուրդը հրապարակած յայտարարութեամբ խոր ցաւակցութիւն յայտնեց մեծ հայրենասէր գործիչի ընտանիքին, հարազատներուն եւ անոր յիշատակը յարգողներուն:

Ստեփան Պօղոսեան

ԱՐՑԱԽԵԱՆ ԶՈՒՄԱԴԱՎԱՏՈՒՄՆԵՐ

1988-ի արցախեան պահանջատիրութենէն մինչեւ Արցախի ազատագրումը՝ Հայկական ժողովրդային Շարժումի անդամներն ու համակիրները առաջիններէն էին որ մասնակցեցան Երեւանի համաժողովրդային ցոյցերուն եւ ապա օգտակար դարձան ազատագրումին:

Ստորև բերուած զուարձապատումները հաւաքուած են պայքարի լեռացքին՝ Հ.Ժ.Ը.-ի անդամներուն կողմէ, նաև արտատպուած են Լ.Դ.Հ.-ի Պաշտպանութեան Բանակի «Մարտիկ» թերթի յաւելուած, Վալերի Արածանեանի «Խաչին, Պուպուլը Եւ Ուրիշները» գրքոյկէն ու արեւմտահայերէնի վերածուած մեր կողմէ:

«ՍՓԻՌՈՋ»

- Ես հերոսի հետ պիտի ամուսնանամ,- կ'ըսէ Պուպուլին աղջիկը:
- Այո՛: Ով որ քեզ ուզէ՝ հերոս է,- կը պատասխանէ հայրը:
- Խաչի՛, ինչո՞ւ նախկին Լ.Դ.Ի.Մ-ի սահմաններէն դուրս տարածքներ մտանք:
- Չե՞ս յիշեր, որ Կորպաչովը միշտ կը կրկնէր. «Լեռնային Ղարաբաղի եւ անոր շուրջ»...:

Պուպուլն ու կինը հեռատեսիլէն սարսափի շարժանկար կը դիտեն: Յանկարծ պաստառին վրայ կը յայտնուի այլանդակ հրէց մը:

- Վա՛յ, մամա՛,- վախցած կը ճայ կինը:
- Խսկապէս ես ալ մօրդ նմանցուցի,- կ'աւելցնէ Պուպուլը:

Խաչին կարճատեւ արձակուրդով տուն եկած էր: Որդին հարցուց.

- Պապա՛, կոիլին մէջ հայե՞րն են շատ, թէ՞ թուրքերը:
- Կոիւր սկսած ժամանակ՝ թուրքերը, կոիւէն վերջ՝ հայերը:
- Պուպուլ, այս ուղղաքիւրը կը տեսնե՞ս, տասը վայրկեանէ ի վեր նոյն տեղը կախ եկած է:
- Անպայման, անոր պէնզինը վերջացած է,- կը պատասխանէ Պուպուլը:

ԾՆՈՐՅԱԿԱԼՈՒԹԵԱՄԲ ԱՏԱՑԱՆՔ

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութենէն՝ իր հրատարակած հետեւեալ գիրքերը.

Ունակ Գրիգորեան, «Հայուհիի Մը Օրագրէն (Պատմուածքներ, Քրապարակագրական Էջեր)», Խմբագիր՝ Պարոյր Աղպաշեան, մեկենասութեամբ «Ոիչըրտ եւ Թինա Գարոլան» հիմնադրամի, թիւ 9, 2011:

Ունակ Գրիգորեան, «Երգեր Ուկելար Քնարիս», Խմբագիր՝ Պարոյր Աղպաշեան, մեկենասութեամբ «Ոիչըրտ եւ Թինա Գարոլան» հիմնադրամի, թիւ 10, 2011:

2012-ի պատի եւ գրասեղանի օրացոյցներ:

Պատգամ Ա.Ս.Օ.Ս.Ս. Արամ Ա. Կաթողիկոսի Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, «Հայ Գիրքի Տարի 2012», 2012:

Պատրաստեց՝ Թորգոն Վլոդ Տօնոյեան, «Օրացոյց 2012 Տահանց Թուին Քրիստոսի», 2012:

Պատրաստեց՝ Թորգոն Վլոդ Տօնոյեան, «Յուշատետր 2012», 2012:

Ժողէֆ Ի. Սալիքեան, «Հայերը Օսմանեան Կայսրութեան Մէջ - Ժողովածու Եւ Լուսանկարի Մը Պատմութինը», մեկենասութեամբ Գալուստ Կիլապէնկեան Յիմնարկութեան եւ «Խաչիկ Պապիկեան Քրատարակչական Յիմնադրամ»ի, 2011 (անգլերէն):

Աւետիս Վլոդ Յովկաննեսեան, «Խորհրդածութիւններ Մեր Տիրոց՝ Յիսուս Քրիստոսի Զարչարանքներուն Մասին», արդի աշխարհաբարի վերածեցին՝ «Վ.Ա.Յ.ան» արեղաներ, հրատ. Յայաստաննեայց Եկեղեցւոյ Քրիստոնեական Բաժանմունքի, 2012:

«Մատենագիրը Հայոց», հրատ. Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան եւ Մեսրոպ Մաշտոցի ամուսն Մատենադարանի, «Հայկական Մատենաշար Գալուստ Կիլապէնկեան Յիմնարկութեան», ԺԱ. հատոր, Ժ. դար, Պատմագրութիւն, 2010 եւ ԺԵ. հատոր, Գիրք Բ., Ժ. դար, 2012:

Մելինէ Գարագաշեան, «Կոմիտաս (1869-1935). Յոգերանական Վերլուծում Մը», Խմբագիր՝ Գրիգոր Ժ. Վլուստեան, մեկենասութեամբ «Ոիչըրտ եւ Թինա Գարոլան» հիմնադրամի, թիւ 11, 2011:

Յակոբ Միքայէլեան, «Աշնանային Սենանուագ (Պատմուածքներ)», Խմբագիր՝ Սարգիս Կիրակոսեան, մեկենասութեամբ «Ոիչըրտ եւ Թինա Գարոլան» հիմնադրամի, թիւ 12, 2012:

ԳԻՐՁԵՐ

Արտաւազդ աղք. Թրթուան, «Հաւատարմութիւն, Յեզութիւն Եւ Աշխատասիրութիւն», խմբագիր՝ Պետրոս արդ. Մանուկեան, մեկնասութեամբ Յովիկ Եւ Ծովակ Կէպէնլեանի, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան Ղարեվանքի Սատենաշար, թիւ 1, 2012:

Բիւզանդ Եղիայեան (խմբագրեց), «Ատանայի Յայոց Պատմութիւն», վերահրատարակութիւն, մեկնասութեամբ տէր Եւ տիկին Գրիգոր Եւ Մարալ Մահսերէնեանի, «Յայկական Ցեղասպանութեան 100-ամեակ, Արեմտեան Յայաստանի Եւ Կիլիկիոյ Ցուշամատեաններ» թիւ 1, 2012:

Գերօգ Եազընեանէն՝ հետեւեալ գիրքերը՝

«Յայրենիք-Սփիրոք. Կամքող Անուն. Վ. Յամազասպեան», կազմեցին Եւ ծանօթագրեցին՝ Սոնիա Սիրոյեան Եւ Մարին Մարտիրոսեան, հրատարակական խմբագիր Եւ լրացումներ՝ Գերօգ Եազընեանի, նախաձեռնութեամբ Եղիշէ Վաղոցէս Յամազասպեանի, «Մուլինի» հրատարակչութիւն, Երեւան, 2011:

Արամ Յայկազ, «Մոռացուած Էջեր» հատոր Բ. (1951-1960), կազմող Եւ ծանօթագրող՝ Սարգարիս Խաչատրեան, խմբագիրներ՝ Գերօգ Եազընեան Եւ Յայկանուշ Սեսրոպեան, «Ժիգրան Մեծ» հրատարակչութիւն, Երեւան, 2011:

Յրայր Շեպէճեանէն՝ իր հեղինակած հետեւեալ գիրքը՝

«Յայոց Գոյապայքարի ճանապարհը», խմբագրեց Եւ համադրեց՝ դոկտ. Արտա Շեպէճեան, Յամազգայինի «Կահէ Սերեան» տպ., Պէյրութ, 2010:

Արմէն Սիրույեանէն՝ իր հրատարակած հետեւեալ գիրքը՝

Խոստ Անթոնի Կուրիքարան, «Ռումբը», սպաներներ արեւելահայերէն թարգմանութիւն՝ Շուշան Սիրույեան, խմբագիր՝ Գերօգ Եազընեան, «Սիրար» հրատարակչութիւն, Սպանիա, 2012:

Արամ Սեփէթեանէն՝ իր հրատարակած հետեւեալ գիրքը՝

«Քանաստեղին Սիրութ, Նամակներ», կազմեց, խմբագրեց Եւ ծանօթագրեց՝ Արամ Սեփէթեան, պատուէրով ու հոգատարութեամբ՝ Ցոլակ Եւ Շաքէ Ապտալեաններուն, «Սիրիան» հրատարակչատուն, Պէյրութ, 2012:

Արմէն Յարութիւնեանէն՝ իր Եւ տիկնոց մեկնասութեամբ հրատարակուած հետեւեալ գիրքերը՝

«Ճագ Ս. Յակոբեան, «Կը Նամակագրէ՝ Յաւերժօրէն Թոյդ... Սիրապատում, Շոգեբանական Վեպ Իրական Կեանքէ», Փասատինա - Պէյրութ, 2011-2012:

նաև

«Կազմողներ՝ Յ. Ղազարեան Եւ Ե. Չեքելեզեան, «Երուանդ Ղազանչեան Կենսամատենագիտութիւն», հրատարակութիւն Յայաստանի Ազգային Գրադարանի, Երեւան, 2006:

Թորոս Թորանեանէն՝ հետեւեալ գիրքերը՝

«Գրեց Եւ համադրեց՝ Թորոս Թորանեան, «Անլրելի Պարոյր Սեւակ», խմբագրեց՝ Անի Թորանեան, մեկնասութեամբ Ասատուր Եւ Նարին Կիլզիեաններու, տպ. «Ուսկետառ», Յալէպ, 2012:

«Զաւէն Խուրշէան, հրատարակութեամբ պատրաստեց՝ Թորոս Թորանեան, «Արգեսուր՝ Յօրս Արարատը՝ Յիշողութեան Յանգոյցներով», մեկնասութեամբ Ասատուր Եւ Նարին Կիլզիեաններու, տպ. «Ուսկետառ», Յալէպ, 2012:

«Թորոս Թորանեան, «Յայ Բժիշկներ Եւ Բուժաշխատողներ Սուլիոյ Մէջ», խմբագրեց՝ Անի Թորանեան, մեկնասութեամբ Արմէն Եւ Սալիք Յարութիւնեաններու, տպ. «Ուսկետառ», Յալէպ, 2012:

«Ույնոնտ Պօլոս Գուրելեան, «Ավիրիկեան Յամանուազ - Պատմուածքներ», արաբերէնի թարգմանեց՝ Շաուքար Եռուէֆ, Սուլիոյ Մշակոյթի Նախարարութեան Սուլիոյ Գրողներու Ընդհանուր Մարմինի մատենաշար, Տամասկոս, 2012 (արաբերէն):

Պարոյր Աղպաշեանէն՝ իր հեղինակած հետեւեալ գիրքը՝

«Մամուլի Յօրուածներ - Հրատարակուած Յայալեզու «Զարթօնք» Օրաթերին Մէջ», հայերէնէ թարգմանեց՝ Նանոր Միքայէլեան-Քեքլիքեան, Յամազգայինի «Կահէ Սերեան» տպ., Պէյրութ, 2011 (արաբերէն):

Ալպէր Նորատունկեանէն՝ իր հեղինակած կրօնաբարոյալից գրքոյկներու «Կանթեղալոյս» շարքի թիւ 108, 109, 110, 111, 112, 113 համարները, Մոնթեալ, 2011 Եւ 2012:

Լիբանանահայ Գրական Շրջանակէն՝ իր հրատարակած

«Օրացոյց - Ուղեցոյց» 2012-ի պատի օրացոյցը:

Դոկտ. Սալիհ Զահրէտսինէն՝ հետեւեալ գիրքը՝

«Արահամ Տէտէեան, «Սկզբունքներ Եւ Ուղեգիծ Լիբանանեան Քաղաքացիութեան Եւ Մարդկայնութեան Եութենէն», խմբագիր Եւ յառաջարան՝ դոկտ. Սալիհ Զահրէտսին, Պէյրութ, 2011 (արաբերէն):

Երուանդ Յ. Քասունինէն՝ հետեւեալ գիրքը՝

«Երուանդ Յ. Քասունի, «Քննական Ակնարկ «Միշըների Յերըլտ»ի 1915-1918 թթ. Յայ ժողովուրդի

ԳԻՐՁԵՐ

Ցեղասպանութեան Եւ Վերածնունդի Մասին Արձանագրած Վկայութիւններուն», քաղուած վկայագրութիւններն ու տեղեկագրութիւնները հայերէնի թարգմանեց Եւնիկէ Տօգուզլեան-Եազուաբեան, հրատ. Ս.Ա.Յ.Ա.Ե. Միութեան Յրատարակչական Գրասենեակի, տպ. «Քեստենեան», Պէյրութ, 2012:

Հայկագեան Համալսարանէն՝ իր հրատարակած հետեւեալ տարեգիրքը՝

«Հայկագեան Հայագիտական Հանդէս», հատոր ԼԲ., մեկնասութեամբ Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան, Պէյրութ, 2012:

Յարութիւն Խսկահատեանէն՝ իր պատրաստած հետեւեալ գիրքը՝

«Վկայարան Հայկական Ցեղասպանութեան», գիրք Դ., մեկնասութեամբ Արմէն Եւ Միմի Յարութիւններու, Պէյրութ, 2012:

Հայր Մեսրոպ Վրդ. Թոփալեանէն (Մեսրոպ Հայունի)՝ իր հեղինակած հետեւեալ գործերը՝

«Վիեննայի Մխիթարեան Հայրէրը՝ Կրթական Ու Հոգեւոր Վաստակաշատ Մշակները Օսմանեան Տարածքին Եւ Արեմտահայ Հողին Վրայ», «Մխիթար» Մատենաշար թիւ 42, մեկնասութեամբ Լիբանանի Մարաշի Հայրէնակցական Միութեան Վարչութեան, Այնձար, 2011:

«Դ. Յակովոս Վրդ. Տաշեան՝ Գրախօսողն Ու Գիտաքննադատը», «Մխիթար» Մատենաշար թիւ 43, մեկնասութեամբ տէր Եւ տիկին Գրիգոր ու Քրիստին ճապութեաններուն, Այնձար, 2011:

««Տեսայ Զեզ, ճանցայ Զեզ Եւ Շատ Սիրեցի Զեզ», Ն.Ա.Գ.Տ.Տ. Յովհաննէս-Պետրոս Ժ. Գասպարեան Կաթողիկոս-Պատրիարք Տան Կիլիկիոյ Կաթողիկէ Յայոց», «Մեսրոպ Մաշտոց» Մատենաշար թիւ 3, մեկնասութեամբ տէր Եւ տիկին մեր ժագ ու Կրազիլլա Չուխատարեաններու, տպ. «Փոմիկրավիլ», Այնձար, 2012:

Հայր Անդրանիկ ծ. Վրդ. Կռանեանէն՝ իր հեղինակած հետեւեալ գիրքը՝

«Խօսէ՛ Ինծի Հայ Եկեղեցի Մասին», Արծիւեան Մատենաշար թիւ Ա., տպ. «Փոմիկրավիլ», Պէյրութ, 2011:

Պերճ Թէրզեանէն՝ իր հեղինակած հետեւեալ գրքոյկը՝

«Գահիրի Դ.Բ.Ը.-ի Սարենիկ Զագը Յիմնադրամի Յրատարակչական Գործունէութիւնը, Հայ գիրքի Տպագրութեան 500-ամեակին Ալբիւ», հրատարակութիւնը ստանձնած Են տէր Եւ տիկին Պերճ Թէրզեան, յաւելուած Գահիրի Դ.Բ.Ը.-ի «Տեղեկատու» պարբերաթերթի, թիւ 63, Ապրիլ 2012, Գահիրէ, Ապրիլ 2012:

«Արծիւ» շաբաթաթերթի Խմբագրութեանէն՝ հետեւեալ գիրքերը՝

Խմբինան Հայրիկ, «Պապիկ Եւ Թոռնիկ», Խմբագիր՝ Վարուժան արք. Յերկելեան, «Գառնի» Մատենաշար Ուսանողական, թիւ 38, մեկնասութեամբ Յակոր Գարաօլյանեան՝ իր զաւակներուն Եւ թոռներուն միջոցաւ, Յամազգային «Վահէ Սէրեան» տպ., Պէյրութ, 2011:

«Դանիէլ Վարուժան, «Յացին Երգը», Խմբագիր՝ Վարուժան արք. Յերկելեան, «Գառնի» Մատենաշար Ուսանողական, թիւ 39, մեկնասութեամբ Սեւակ Եւ Թալին, Սարո Եւ Գարոլ Սերոբեաններու, Յամազգային «Վահէ Սէրեան» տպ., Պէյրութ, 2011:

Խմբագիր՝ Վարուժան արք. Յերկելեան, «Տարագրութիւն, Որբեր, Մելգոնեան Հաստատութիւն», հրատարակութիւն «Դար» իմնադրամի (Երեւան), Յամազգային «Վահէ Սէրեան» տպ., Նիկոսիա, 2011:

«Լեւոն Արտազեան, «Տրոփ», հրատարակութիւն «Արծիւ», Համազգային «Վահէ Սէրեան» տպ., Պէյրութ, 2012:

Կարօ Աբրահամեանէն՝ հետեւեալ գիրքը՝

«Լեւոն Վարդան, «Հարկերը Օսմանեան Եւ Պարսկական Կայսրութիւններուն Մէջ, ժԵ.-Ի. Ղար», Բ. հատոր, բնագիրը հրատարակութեան պատրաստեց՝ Կարօ Աբրահամեան, մեկնասութեամբ Մարի Պետիրեան-Պեհեսնիլեանի Եւ Մովսէս Պետիրեանի, տպ. «Քեստենեան», Պէյրութ, 2012:

Մաթիկ Էպլիդարեանէն Եւ Լեւոն Շառոյեանէն՝

«Թէորիկ, «Ամէնուն Տարեցոյցը», Բ. տպագրութիւն, ժԹ. տարի՝ 1925, «Կիլիկիա» հրատարակչատուն, «Հայկական Մատենաշար Գալուստ Կիւլպէնկեան Յիմնարկութեան», Հալէպ, 2011:

Խմբագրութիւններէն՝ հետեւեալ պարբերականները՝
Լիբանամէն՝ «Արարատ», «Արծիւ», «Զարթօնք», «Խօսնակ», «Կամար», «Յասկ», «Սայիրի», «Պատանեկան Արձագանգ», «Զանասէր», «Փթիթ» Եւ «Մարիամ. Մարեմագիտական Ուսումնաթերթ»:

Եգիպտոսէն՝ «Արեւ» Եւ «Արեգ» (արաբերէն). Զուիցերիայէն՝ «Արձագանգ». Թուրքիայէն՝ «Սուրբ Փրկիչ». Կիպրոսէն՝ «Ազատ Զայն». Ռումանիայէն՝ «Նոր Կեանք». Ֆրանսայէն՝ «Բանքեր»:

Այս թիւը տպագրութեան յանձնուեցաւ

Նոյեմբեր 2012-ի սկիզբը:

«Սփիլոր»

ՄԱՏԱԴ ՍԵՐՆ ԴԻՆ

Գուրգեն Եանիզեան

Դուք, որ չարչարեալ ազգի արգանդից ծնունդ էք առել, հեռու մայր երկրից եւ այն դեւերից, որոնք դարերով արիւն են քամել ձեզ ծնող ցեղից, օրինակ Վերցրէք ձեր նախնիքներից...

Ձեր բաղդն է եղել պարզ երկրակամար, կեանքերդ չեն մարուել ստացած վերքերից եւ չեն բաժանել ձեզ ձեր հարազատներից:

Ձեզ հետ միասին ծնկաչոք ընկած կը փառաբանեմ դրօշը աստղերով, որ հեռու է պահել ձեզ այդ բոլորից իւր ծածանումով:

Աչքերդ բացած մանուկ հասակից, դուք ամբողջ թափով օգտուել էք կեանքից եւ Արարչութեան բոլոր բարիքներից...

Այդպէս է եղել եւ այդպէս էլ կայ...

Բայց... Թող ազատութեան հարբեցնող գինին չդառնայ դագաղը անցած օրերին եւ խեղդելով միտքն ու հոգին՝ շեղէ ուղին մատաղ կեանքի արեան ձայնի...

Ինչո՞ւ քայլէք աչքով խաւար, որ չտեսնէք լոյսը փայլող, ձեր պապերի գովքը անող ներկուած դաշտը Աւարայր:

Ինչո՞ւ մոռնաք, գնչու դառնաք, անցած օրերը ձեր ազգի եւ չճգտէք անխախտ կամքով հասնել նորից մեր իին տաճարը փառքի:

Քանիցս անգամ մեր պատմութեան մէջ Արտաւազդների ոգիներն անմահ ծնունդ են առել նոր անուններով...

Քանիցս անգամ պայծառ ճակատները դաժան թշնամու առաջն են կանգնել եւ ազգիդ վերայ թափուող նետերը իրանց կուրծքերին հաւաքել...

Արիւնով ներկուած դաշտերը չորացած, ձեզ են սպասում, հայ զաւակներին, որ միակ կամքով ընդմիշտ ձուլուած, նոր շունչ ներշնչէր վարդերին թառամած:

Քանդուած գիւղերի փլատակների վերայ նոր կեանք պիտ կառուցէք ժայռի կարծրութեամբ, որ ամէն յորձանք գալիք օրերի փրփուր դառնալով նրանից փախչի:

Երբ կարօտահար սրտերը բիւրերի ախն են քաշում իրանց եղբայրների, լեցուէք հաւատքով, որ մեր լեռների գագաթներից դէպ վեր դրօշը ազգութեան պիտի ծածանուի...

Թող այն ժամանակ խիղճը մարդկութեան զարթնի իւր քնից, տեսնի աչքեռով մի ազգ իւր մարմնով, որ ամբողջ հոգիով դարերից ի վեր միշտ մաքառել է ընդդէմ ստրկութեան...

SPURK

SPURK
Publication

Hamra (Ras Beirut)
Kuwait str.
Al-Hajari bld.
4th floor
Beirut
Lebanon

٩٢/٢٥
P.25/92

Tel. & Fax:
00961 1 749688